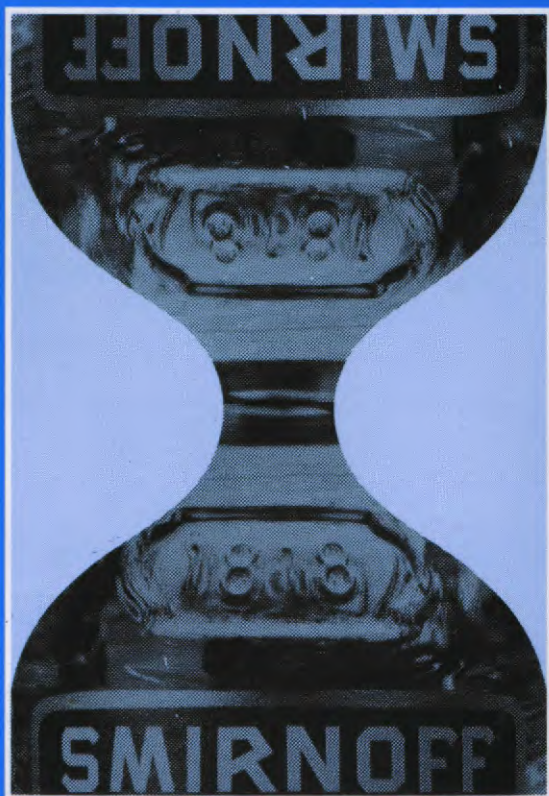

Smirnoff

Hesné Meté

SMIRNOFF

Hesenê Metê

SMIRNOFF

Hesenê Metê

WEŞANÊN WELAT

Stockholm 1991

Weşan: 5
SMIRNOFF
Çapa yekem

© Hesenê Metê
Pergela berg û rûpelan: N. Kirîv
Çap: Nya Wiking Tryckeri AB, 1991
ISBN 91-97 12 54-1-5

NAVEROK

<i>Smimoff</i>	9
<i>Bîranînên Xatûnekê</i>	17
<i>Lêkolîner</i>	24
<i>Nivîskarî</i>	29
<i>Mêrxasî</i>	36
<i>Tizbî</i>	41
<i>Xwî</i>	46
<i>Zewac</i>	51
<i>Çarşef</i>	59
<i>Kultur</i>	65
<i>Anons</i>	72
<i>Roja Pîrozwer</i>	78
<i>Râbiff</i>	83
<i>Şanoger</i>	89

PÊŞGOTINA WEŞANXANÊ

Her tîpekî merivan bi serê xwe dunyayek e. Bi rengê jiyana xwe, bi xwiyê xwe, bi hiş û aqilê xwe, bi çê û xirabiya xwe ve dunyayek e. Dema ev dunyayên ha bi hunermendî têne vejinandin, meriv baştir têdigêhîje, meriv wan baştir dibîne.

Pirî caran meriv hay ji xwe nabe ku meriv bi xwiyê xwe valayiyekê li xwe dide der, çewtiyekê dike, an jî du gotinên meriv hevdu nagirên. Hesenê Metê, ev tişta ji xwe re kiriye prensîb û di vê pirtûka piçûk de çardeh tîpên weha ji kurteçîrokên xwe re kiriye mijar.

Di van kurteçîrokan de alternatîf an jî tîpekî ku meriv bibêje ev maqûl e, tune an jî veşartî ne. Ev valayiyek e ku Hesenê Metê bi zanatî di kurteçîrokên xwe de dihêle. Dihêle ku xwendevan bi xwe bibîne, bi xwe pê bikene û bi xwe li ser bihizire.

Mijar û tîpên ku hatine nîgartin, pirî wan jiyaneke li derveyî welêt e. Li gor vê jiyana derveyî welêt, tîp û nijarên rojane çî xwestiye, Hesenê Metê bi comerdî rê li ber vekiriye, bi zarxweşî û nefspiçûkî gotiye: fermo! Ango ji leheng û

mijarên xwe re ne gotiye ev şerm e, ev dûrî aqil û berbora civaka me ye. Leheng, hefsarê bûyera xwe bi kuderê de tewandiye, Hesênê Metê jî daye pey wan.

Pîvana hunermendî, hûnandin, xweşikbûn an jî nebaşbûna van kurteçîrokan, em ji we xwendevanên hêja re dihêlin.

Lê gotina me ev bû: Em bextiyar in ku bi çapa vê pirtûkê, me pirtûkek din jî li pirtûkxana kurdî zêde kir.

Weşanên Welat

SMIRNOFF

Gelto î xwedyê malê bi rûkenî didomîne û dibê:

- Wek ku min got, Xusrew... ku biqewume, ez ji deh jinên lepdarîn jî jîrtir im. De êdî tu û bextê xwe... de fermo!

Xusrewê ku bi mêvandarî hatiye mala hevalê xwe, bi dilxweşî li xwarinên ser masê dinêre, destên xwe di hev re di-de, bi devekî avî li Gelto vedigerîne:

- Bi Xwedê, tu jî ne hindik î! Ca lê binêre... wey, wey wey!.. dibêje û hinekî din jî xwe ber bi masa xwarinê dike.

Ji bo Xusrew, bi rastî jî tiştekî seyr e. Lewra masên wusa, pîrî caran di çîrokan de bi xwarinên weha têne xemilandin. Ji xwarinên goştî sê babet, ji şorbên sivik du babet, birincek hebhebî û bi mewûjên sor, selete û hêşînayî bi awayekî wusa li ber hev hatine danîn ku ji bo hunermendekî herfî mezin jî ne asan e ku ji bo pêjnên xwe tiştekî weha bifikire. Du sê xwarinên din jî hene ku ew nizane wan bi çi binavîne. Ji bilî van jî, ji çend babetan selikek tije fêkî li hêleke din î masê, li

bendî hevalbendan e. Lê tiştê ku bêtir bala Xusrew dikêşîne ev e, hevalê wî dest bi vexwarina meyê jî kiriye. Meyên giran! Şûşekek vodka bi du piyalên vala li hêleke masê ye.

Piştî ku Xusrew bi rewşek matmayî çavên xwe li ser hemî tiştên ser masê digêrîne, ne bi devê xwe lê di dilê xwe de weha dibêje: «Xwedê dizane, Gelto bi her awayî hatiye guhertin. Ango ne Geltoyê heşt sal berê ye.» Û bi vê guhertina hevalê xwe jî gelekî kêfxweş dibe.

Gelto têdigêhîje ku hevalê wî ev rewşa ha ne dipa. Ji bo ku tiştêkî nebaş neyête ser hişê hevalê wî, zûzûka vedigere ser û dibê:

- Binêre Xusrew, em ê îro li kêfa xwe binêrin... bixwin, vexwun û ku te bivê... em hertiştî ji bîra bikin û ji jiyana xwe ya mayî, em rojekê jî ji bo xweşiya dilê xwe bibuhurînin. Ya sitar, ma kevir ê bibare! Bi vê hevdişîna me ez ewqas kêfxweş im ku, Xwedêyo!..

Xusrew di vî kevnehevalê xwe de guhertinekê dibîne, lê bi çiqasî û bi çî awayî ye, nizane. Lewîa berê, ji bilî çend hişkepeyvên polîtîk tiştêkî ji devê vî hevalê wî dernediket. Û anuha jî li ser vê masa pîrozwer çêlî jiyane, çêlî kêfxweşiya dilan dike. Lê dîsa jî Xusrew xwe pêve bernade, zêde jî dirêj nake û bi kurtebir dibêje:

- Ma çî pêwîst dikir ku tu ewqas wexta xwe... serê xwe bêşîni. Me ê bi hev re tiştêkî sivik...

Gelto destê xwe li ba dike, peyva wî dibire û dibê:

- De lê binêre, ha! Wext!.. ma ev ji kîjan wextê de ye ku me hevdu ne dîtiye, malava! Heşt sal kuro, heşt sal! Ne bi gotinan e, ezbenî!.. Bi Xwedê heta mehekê jî ez te bernadim û hew!..

Herdu hevalbend li ber masa xwarinê rûniştine, giran giran dixwin û hêdî hêdî jî dipeyivin. Mijarên galegalên wan jî demên buhurî dest pê dike. Di navbera hevdişîna meriv de çiqas wext derbas bibe, meriv jî ewqas dixwaze li wan kevnerojên buhurî vegere. Loma ev herdu hevalbendên kevn jî bi galegalên xwe diçin demên xwe yên buhurî û li wir dijîn.

Li ser rojên buhurî, li ser pêwendiyên rojên kevn, li ser he-

şaşiyên berê tê peyivîn û dûre peyv tê li ser polîtîkaya rojên kevn disekine. Di vê navberê de mîna ku tiştê keti be bîra Xusrew, vedigere ser Gelto û dibê:

- Ero, min bihîst ku... Xwedêyo, ev çi rewşa me ye! Em hemî derbeder bûne! Min bihîst ku Mervano jî li van derina ye. Ma tu tew wî nabînî, çawa ye?..

Bi bihîstina navê Mervano, mîna ku Gelto hinekî veniciqe, li şûşa vodkayê dinêre û dûre bersiva hevalê xwe dide:

- Na... Berê, me heroj hevdu didît. Ein di dersxanekê de li kêleka hev rûdiniştin. Lê dûre dilê me jî hev ma û min xwe jê dîrxist.

Mîna ku Xusrew jî pirsar xwe poşman bû be, hinekî jî xerîngîn dibe û dibê:

- Heyf e bi rastî. Çima?.. Mervano xortekî baş bû.

Gelto bi enirîn û bi hêrsbûyîneke şêrîn dibêje:

- De başbûna wî serê wî bixwe, lo! Meriv weke wî xwe ewqasî jî wenda nake! Başbûna çi?.. De tu guhdar bike ez jî te re kat bikim: Ez û wî, em bi hev re di dersxaneke zimanê swêdî de bûn. Di dersxanê de, jî çend welatan biyanî hebûn. Ji wan yek jî keçeke polonî bû. Ku te li keçikê binêriya, te ê bigota ev keçika ha, rasterast jî kerxanê reviyaye. Nexweş! Herroj bi mistek boyax dihat dersxanê. Dema ku mamoste dixwest em herkes bi kurtî li ser welatê xwe bipeyivin, ew jî radibû, jî bo pîskirina sîstema sosyalîst çi dihate ber devê wê digot. Digot:

«- Goşt tune, kinc tune, sol tune, tişt tune... tiştên ku hene jî bi dest merivan nakevin...»

Ez hêrs bûm, di ciyê xwe de ricifim û min kir ku di dersxanê de biqîrim û bibêjim, «Tu ruyê xwe reş dikî, ku tunebûneke weha li welatê bavê te daketi be, de ka bibêje tu bi kuvarkên kîjan guherê mezin bûye, dêlik! Rast e, perê boyaxa dev û lêvên te jî te birîne. Lê ew pere, wek alîkarî ji hogirên Hebeşîstanê re hatiye şandin, têgêhiştî!» lê zimanê min têr ne kir ku ez van gotinên dilê xwe jê re bibêjim. Hemî kesên di dersxanê de jî wek berxikan guhdariya wê dikirin. Tenê ez rabûm û min jê re got:

«- Tu derewan dikî.»

A, wê çaxê tev hemî xwendekarên dersxanê, Mervanoyê me jî rabû piştgiriya keçikê kir û ji min re got:

«- Tu neheqîyan li keçikê dikî. Te ew welata tenê bihîstiye, lê keçik li wir jiyaye û li wir mezin bûye. Ew, ji te baştir bi welatê xwe dizane!»

Ez vegeriyam ser û min jê re got:

«- Mervan, çiyê te û vê antî-komînîstê bi hev dikeve, bavê min?!.. Ma ji bo te ne şerm e ku tu xwe dikî rewşa parêzgerêkî wê? Te bi salan ji bo sistemeke wusa şer kiriye. Ku rewşa mayîna li welêt dest bida, te ê jî mîna min... heta ku çavên te di kortikên xwe de biçûya xwarê, simbêl û porê te mişt tayên sipî bibûya, xelekên reş xwe bera binê çavên te bida û ruyê te biqermiçiya... te ê şer bikira. Erê, ez wek navê xwe jî dizanim ku te ê şer bikira! Lê çawa tu anuha radibî derewên keçeke beradayî rast dipeyîtmî, ez têngêhîjim!?!..»

Lê Mervano wek feylesofekî serhişk li min vegerand û got:

«- Çi şer, çi dagêr, çi rêdar û çi sistem dibe bila bibe, divê ji bo jiyaneke xweş be: jiyaneke bi goşt, jiyaneke bi kinc û jiyaneke bi sol be...»

Min baş bala xwe dayê ku ew rasterast wan gotinên keçika beradayî li min vedigerîne. Wê çaxê jî bi hêrs vegeriyam ser û min gotê:

«- Serê te û feylesofiya te bixwe!»

Dûre bi enirîn rabûm ser xwe, ber bi dêrî çûm, derketin der, min derî hişka li pey xwe girt û careke din jî li wê dersxanê venegeriyam. Ez bawer im hemî kesên di wê dersxanê de jî têngêhîştin ku ez çiqasî hêrs bû bûm... A, ji wê rojê û vir de jî ez û wî, em êdî hevdu nabînin.

Piştî vê çîroka xwe û Mervano, Gelto vedigere ser Xusrew û dibêje:

- De ka tu bibêje, ezbenî. Ma ne tiştêkî seyr e ku yekî nola min û Mervano rabe, piştgiriya keçeke weha bike?.. Keçeke ku ji welatê xwe î sosyalîst reviya be!.. Bi şerefa min û te, şîrê wê heram e!.. Ma ne şîrheram be, ji sistemeke sosyalîst direve? Ma ew bi xwe jî nabîne ku tevayîya gelên dunyayê ji bo

sîstemeke wusa xwîna xwe dirêjînin!

Mîna ku Gelto bi vê hevoka xwe ya dawîn re hinekî jî hêrs bû be, destê xwe davêje qirpika şûşa vodka, piyalan dadigirê û dibê:

- Lê serê xwe bixwe, dev jê ber de em îşev çêli polîtîkayê nekin... em ji xwe re vexwun.

Herdu piyalên dagirtî bi du peyvikên *noş* li hev dikevin û ber bi ciyên pêwîst xwar dibin. Piştî qultekê, Xusrew piyala xwe dadixe, bi mitûmatî li hevalê xwe dinêre û dibîne ku wî çawa çavên xwe girtine û heta dilopa dawîn jî piyalê di devê xwe de diguşiîne. Dûre Gelto bi oxîneke dirêj re diranên xwe bi hev de dişidîne, du sê caran çavên xwe dikuskusîne û piyala li ber Xusrew dibîne. Dixwaze bi matmayîn li hevalê xwe binêre û herweha du awurên matmayî li hev dikevin. Gelto bi pilepil serê xwe dixwe ber xwe û dibê:

- Ev çi ye, ezbenî?.. ma meriv weke te vedixwe?

Xusrew hîn bi wê matmayîna xwe ye û dibê:

- Bi navê Xwedê, heta roja îroyîn jî min ne dîtiye ku kesek weke te vê vodka weha hişk vedixwe. Malava!.. Ma ev vodka ye, malava, vodka! Bi kêmanî te pepsi-cola û cemed jî li nav bixista, dîsa dibû. Lê...

Gelto:

- Lê... Pepsi-cola şerbeta emperyalîstan e... Ez difikirim ku em ê îşev dev ji polîtîkayê berdin... em ê ji xwe re vexwun, dibêje, dîsa destê xwe dirêjî şûşê dike, piyala xwe ya vala dadigirê û didomîne: Lê mîna ku tu jî dibînî, herçiqas meriv nexwazin jî destê merivan ji polîtîkayê nabe... Em bi aveke polîtîkî hatine avdan. Binêre Xusrew, ne ku ez bi van gotinên xwe pesnê Sovyetê... pesnê sîstemê didim. Lê bi rastî jî mêrikan pir xweş çêkirine. Wusa xweş çêkirine ku pêwîstiya dilo-peke şerbeta emperyalîstan jî nake ku meriv li nav bixîne. Ez hertim ji vê vodka vedixwum. Bawer bikî... carina ez du şûşan jî didim ber hev û vedixwum. Vexwarina vê vodka pir xweş e. Tew merivan nayêşîne, wek şîrekî nûdotî di gewriya meriv de xwe bera jêr dide û di dest de merivan sermest dike...

Piştî ku Gelto wê piyala şîrê nûdotî jî di gewriya xwe de bera jêr dide, pê xwe sermest dike, destekî xwe ber bi xwarinekê dirêj dike, li gotinên xwe yên jorîn zêde dike û dibêje:

- A, ev jî yek ji wan seletên wan î populertir e. Wek ku tu jî dibînî: kartol û hêkên xaşandî, goştê beraz û mirîşkan, pîvaz û gizêr, û baqilên xatûnî li nav hev dikeve... û ev xwarina pîrozwer jê derdikeve. Ev hemî nexşên ha jî hevalekî min ji min re goti bû. Li Moskvayê dixwîne. Digot, meriv qeymax jî li nav dixîne. Bi ûrisî jî navek lê dikir, Xwedêyo! Çi navekî xweş e! Salat Stolîçnîy(*).

Heta ku şûşe vala dibe, Xusrew jî hêdî hêdî dixwe, vedixwe û her guhdariya hevalê xwe dike. Lê her ku Gelto vedixwe, serî lê germ û ziman lê dirêjtir dibe. Li ser hertîştî dipeyive. Di dawiyê re jî dema li ser çem û çîyan dipeyive, pesnê hinek tiştan dide û weha dibêje:

- Zozanên Ûral ji zozanên Rocky Mountains'ê hêniktir û hêşintir e... ava çemê Volgay'ê ji ava Mîssîssîppiyê zelaltir û xweştir e...

Bêyî daxwaza xwe, Xusrew li vir peyva hevalê xwe dibire û ji nişka ve:

- Tu çawa dizanî?..

- Çi çawa dizanim?

Mîna ku Xusrew ji pirsra xwe poşmam bû be, hinekî nermtir dibêje:

- Ango tu çawa dizanî... hêniktir û hêşintir e, an jî zelaltir û xweştir e? Na xwe tu heta wan deran jî çûyî?

Nola ku Gelto bixwaze tiştêkî pêşan bide, destê xwe radike û dibê:

- Na. Ev hemî tiştên ha min di pirtûkekê de xwendî bû, min di nexşeyekê de dîtî bû... Ne tenê min di nexşeyekê de jî dîtî bû. Herweha min ji hinekan jî bihîstî bû... Ji hinek devên ewle...

Xusrew bi pişirîneke heyfîn li hevalê xwe vedigerîne û di-

(*) Salat Stolîçnîy: *Seleta Paytextê. WW*

bêje:

- Binêre kekê Gelto. Bi rastî jî pir kêfa min ji te re tê. Bi taybetî jî guhertinên ku di te de bûne. Lê çiqas heyf e ku... zimanê min nagere ku ez van gotinan ji te re bibêjim. Lê ku tu li min negirêyî, wê çaxê ez ê bibêjim hinekî jî serê xwe biguherîne. Binêre, tu çêlî hinek tiştan dikî û tu bi xwe jî dibêjî; min bihîstine an jî di nexşe û pirtûkekê de xwendine...

Gelto berê xwe dide hevalê xwe û dibê:

- Xusrew, çavê min! Ez jî ji te hez dikim... weke birayekî xwe î piçûk ji te hez dikim. Lê ez ji hertiştên sistemê jî hez didikim. Tu viya jî bide xatirê ruhê min î sosyalîst. Û ya din, ma ne xweştir e? Bi serê min û te bajarên wan, merivên wan, navên wan... bi kurtî hertiştên wan xweştir e, Xusrew! Hertîştên wan!..

Bi van gotinên xwe re Gelto destê xwe davêje şûşa vala, radike, lê dinêre, dûre hinekî jî bi serxweşî bi masê de dide û dibêje:

- Vodka wan jî xweş e.

Xusrew serê xwe dike ber xwe, di dilê xwe de, «Na!.. serê Gelto ji berê jî kevntir e. Di warê xwarin û vexwarinê de gavek havêtiye, lê ew gava xwe jî berwar havêtiye.» dibêje, dûre bi çavekî bêhêvî û xemsarî li hevalê xwe dinêre û bi pişirîn dibêje:

- Ez dibêm qeyê tu hîna çîroka vê vodkayê jî nizanî.

Gelto bi serekî germ û çavekî matınayî:

- Çawa, çîroka vodkayê? dibêje.

- Ango li kuderê, çawa derketiye... dûre çî bi serê vî navî de hatiye...

Gelto bi ken herdu destên xwe ber bi şûşa vodkayê dirêj dike, peyvên Xusrew dibire û dibê:

- Çawa nizamim, ezbenî! Smîrnoff e. Navekî xurû sovyetî ye.

- Rast e, navekî ûrisî ye. Lê bi taybetî li Amerîkayê weke patent cî girtiye û li çend welatên din jî derdikeve.

Gelto bi enirîn di bin çavan re li Xusrew dinêre, hinekî jî bi hêrs dibêje:

- Ez nizanim tu tinazên xwe dikî, an te dil heye ku tu jî min hêrs bikî. Smîrnoff çima li Amerîkayê derdikeve, ez têngê-hîjim!

Xusrew radihêje şûşa vala, mîna ku bi tiliyên xwe tiştên li ser şûşê pêşanî hevalê xwe bide û dibê:

- Binêre, ezbenî, di dema Çar Aleksandr III. de merivekî bi navê Pîerre Smîrnoff heye, siparişa hemî mey û vexwarinên welêt û bi taybetî jî ya derûdora qesrê ew dike. Bi hinek rê û formulên xwe yên nû, Pîerre Smîrnoff li dor sala 1818'an vê vodkayê çêdike. Lê bi hatina şoreşa oktoberê re, ji bilî kurê wî yê bi navê Vladîmîr, tev fabrîka wî serê hemî kesên malbata wî jî wenda dibe. Vladîmîr, tev formula vodka bavê xwe, di ser Polonyayê re direve Fransayê û ji wir jî diçe Amerîkayê. Li wir, bi alîkariya tacirên dewlemend fabrîkek tê damezrandin û vê vodkayê dîsa çêdikin... Bi gotineke din, weke wê şîrherama polonî, xwediyê vê vodkayê jî ji welatê xwe î sosyalîst direve.

Gelto bi rewşek matmayî li hevalê xwe dinêre û bêdeng guhdariya wî dike. Wek sofiyekî ku destê wî bi destê xirabjinekê bû be û destmêja wî hati be şikandin, di ciyê xwe de sipûsar dibe û ditengjje.

Ew hemû mijarên ku dûre di navbera herdu hevalbendan de dibe û didome, Gelto zêde beşdarî wan nabe. Her li şûşa vala dinêre û difikire. Ji nişka ve dilê wî li hev dikeve û verşiya wî tê. Dema bi destûra havalê xwe ji ber masê radibe û ber bi destşokê diçe, di ber xwe de dike pilepil û dibê:

- Ez bawer im, min îşev pir vexwar.

BÎRANÎNÊN XATÛNEKÊ

Li navçeyekî kêleka deryayekê, li ber devê avê, xaniyekî kevnare î li ser du qatan heye. Ji bo hênikayiya serê vê êvara payîzê, herdu pencerên rûberûyê avê vekirî ne. Ji bilî xweşdengê piyanoyê bêhna bêdengiyek bêliv ji vî qatê duduyan tê. Ev deng, di pencerên vekirî re derdikeve, di nav refên çûkmasiyan re pêl dide, li ruyê ava hember belav dibe û diçe. Ne pêwîst e ku em têkevin vî xaniyê xweşik û sîxuriya hundurê odê bikin. Lewra têra me dike ku tenê em bizani bin aniha li hemberî wênexaça pîrozwera ku bi dîwêr ve û li ber piyanoyek xemgîn, xatûnek rûniştiye, bi pêlên xweşdengê piyanoyê re di ser sal û demsalên jiyana xwe re gav dike, diçe cî û warên ciwaniya xwe, ji wir hêdî hêdî vedigere, tê li îroya payîza sala çûyî dilikume û li wir noqî ramanên kwîr dibe:

Sala çûyî li êvara vê rojê, ez û wî rûnişti bûn, weke salên hersalîn me sersala zewaca xwe pîroz dikir. Ronahiya findên li ser masa me, li ser ruyên me yên qermiçî xemgîn xemgîn di-

pirpitî. Ji şeraba sor, me piyalên xwe yên dawîn nivî kiri bû. Serî li me herduyan jî germ û laş li me sist bû bû. Wî destê xwe havêt albuma li ber selika fêkiyên ser masê, ber bi xwe kişand, piştî ku li derûdora wê nêhirî, vejeriya ser min û got:

«- Belê, belê... xatûn! Jiyanek dût û dirêj bi demên xwe yên çê û xirab li me buhurî. Ka kê dizanî bû ku em ê rojekê bibin kal û pîreke wusa. Meriv bi mirina xwe bawer dike lê bi pîrbûna xwe, na! Jiyan weke avê li me herikî!...»

Ez keti bûm nava ramanên kwîr û Xwedê dizane bê di jiyana xwe de min li kîjan demên xwe yên xweş temaşê dikir. Lê wî du sê caran li albumê xist û bi tepîna destê xwe, ez jî ramanên min kirim û peyvîna xwe domand:

«- Lê aniha ew hemî xortaniya me ya xweş, li ser van kaxizên vemirî û di hundurê vê albumê de ne. Ew heşasiyên me, ew daxwazên me yên ku serî li me hildidan û em li ser hev dîn dikirin... hemî.. hemî jî di nava rûpelên vê albuma piçûk de bêdeng bêdeng disitirin.»

Bêdengiya min her li ser min bû. Rûpel bi rûpel wî lê dinêrî, di ser hev de diquliband, carina jî kwîr de keser vedidan, carina jî pişirînên heyfê bi lêvên wî yên qermiçî diketin û digot:

«- Xwedêyo!... Ku bi hişê min î îro gengaz bûya, min ê ev hemî jiyana xwe ya mayî, bi rojê wê demê biguheranda. Tu ewqas xweşik, ewqas sipehî, ewqas bedew bûy ku!... Ez çi dizanim, xatûn! Çawa bibêjim... Ez nikarim bextiyariya xwe ya wê demê bi lêv bikim. Pirî caran ez li ber Xwedê asê dibûm û min digot: «Xwedê, te çima ji bilî min mêr bi ruyê dunyayê xistine!» Lê bi viya min gunehê te dixist hustuyê xwe. Nebe, nebe...» min digot, «...xatûna min bi çavekî xirab li mêrekî binêre!» Gerçî min dizanî bû tiştên wusa li dor xatûna min tune. Lê ez gelekî dirtirsiyam... gelekî! Ji min wetrê te ê yekî ji min lihevhatîtir bidîta û ez berdama. Lê wek ku min got, pêjnên heşasiya xortaniyê bûn ev. Şeytan diket biçengê min, şik li dilê min radibû û min digot: «Xatûna min ê rojekê ji nava lepê min derkeve, wek kevoteke bejî ji dest min bifire û biçe... biçe û ez jî bi awakî ewk... li pey wê binêrim.» Lê ez ani-

ha tédigêhîjim ku min çiqas gunehê te tewş tewş xistiye hustuyê xwe! Li min bibore, xatûna min... bibore ku ji xêra vê şeraba sor re ez ji te re pencera dilê xwe vedikim... vedikim ku tu bizani bî... tasa serê xwe vaca dikim ku tu fam bikî ka ez wê çaxê çî difikirîm û naha çawa difikirim.»

Bi vê gotina xwe ya dawîn re destê xwe î jar da ser destê min. Di bédengiyêke sar de min guhdariya wî dikir û dipa ku hîn çî bibêje. Ya rastî, ji hêlekê ve tevziyên tirsê bi laşê min digirt û ji hêla din ve jî min dixwest ew her bipeyive. Di peyivîna xwe de pîrî caran mîna ku kelagirî li gewriya wî bipiçike, hevokên wî nivçe diman û dûre dîsa didomand:

«- Binêre, xatûna min. Pêwendiyên xweş, hertim xweş in... li her deverê... bi herkesî re xweş in!... Ma gunehkarî ye ku meriv ji hev hez bikin? Ax!... ev meriv çî aferîdên seyr in, Xwedê! Çima meriv weke kevokan, nola pisikan, fena kûçikan... mîna hemî aferîdên din serbest nejîn? Çima Xwedê toqa girêdanê xistiye hustuyê me merivên reben tenê? Ez ténagêhîjim! Meriv bi hev ve têne girêdan. Hişkîfirî têne girêdan... wusa têne girêdan ku di xewnên şevên nivê şevan de jî merivan bernade. Min didît, tu û siwarê hespekî kumêt li berwarê çiyakî xalî... hûn wenda dibûn. Ez bi pey we diketim, ne digîhîştim we, li ser çogan rûdiniştim û min devê lûla filînta xwe dida we. Min dikir ku ez lingê wê bikêşim, lê min dinêrî ew lûle di destê min de bûye gopalekî xwar. Di nava xwîdanê de vediniciqîm û min dinêrî ez di nav nivînan de me. Heta destê sibê, xewa wê şevê li min diherimî û xwîn li min zuwa dibû. Te bi xwe jî dizanî bû. Çî dibû?... ango çî dibû ku yekî maçek li dev û ruyê te bikira! An jî min doxîn li yekê sist... A va ye tu bi xwe jî dibînî!... ew xortaniya me, bextiyariya me, pêjnên me, hertiştên me... hertiştên me yên xweş bi çermekî çilmisî hatiye nixumandin û mirina me jî nêzîk e. Ew jiyana me, aniha li me bûye wek xewnên şevên nivê şevan. Xatûna min... bi kurtî, ez bextiyarê rindbûna te bûm... lê ji ber hişê xwe î wê çaxê hertim jî ez bi piştikulî jiyam. Ku ez careke din werim dunyayê... Em çî aferîdên reben in, Xwedê! Meriv...»

Ji nişka ve li ser rûpeleke albumê sekinî, roniya çavên xwe

yên ximamî bera ser wêneyekî da, dûre bi tiliya xwe ya qermi-
çi nîşan da û:

«- A, ev merivê ha...» got. Li vir mîna ku yek vî dilê min î
piçûk bide nav du keviran û bişidîne. Lewra min xwediyê wî
wêneyî nas dikir. Di dilê xwe de: «Hey wax, piştî ewqas sal!»
min got. Lê wek ku ez difikirîm, nibû. Wî peyvên xwe weha
domand:

«- A ev merivê ha ne wusa bû. Ev tiştên ku ez aniha dibêj-
im, vî ciwamêrî wê çaxê gelek caran ji min re digot. Digot lê
kê guhê xwe dida wî! «Jiyan» digot, «li ser çar lêkerên rengîn
ava bûye. Çêbûyîn, vexwarin, ewk...kirin û mirin e. Herdu lêke-
rên pêş û paşîn ne di dest me de ne, lê...» Ez anuha têdigêhîjim
ku ew meriva çiqas bêhnfere, zana û têgêgîstiyê jiyane bû.
Bêyî ku serê xwe di ber de bêşîne, ew bi bextiyarî jiya û ji jiya-
nê tamijî...»

Ricifiyên sar dîsa bi laşê min ketin û min di dilê xwe de di-
got: «Ku ev ne pêhesîneke wê bûyera min be, wê çaxê xerifin,
şêtbûyîn û mirin bi hev re hatin!» Lewra ku wî di ciwaniya
xwe de ev tiştên ha bigota, min ê ewqas lê negirta. Lê piştî
jiyanek ewqas dirêj... Ji vê rewşê şika du tiştan kete dilê min.
Lê min nêhirî ku na, ev jî wek ku ez difikirim, nine. Wî gelek
pesnê dîtin û kirinên xwediyê vî wêneyî da, dilê min jî nav
wan keviran filitî û bêhna min hinekî fere bû. Heta demeke
dirêj jî wî her çêlî xwediyê vî wêneyî kir û bi awayekî comerdî
dîtinên xwe yên li ser jin û mêran bi lêv kir. Bi zarekî wusa di-
got ku ez matmayî mam.

Bi rastî jî ev êdî ne serxweşiya serê vê êvarê bû û ne jî xeri-
fînek derengketî bû. Ev rasterast guherînek bingehîn bû. He-
ta derengî wextê jî min her guhdariya vê zarxweşiya wî kir û
êdî baş pê ewle bûm ku ew bi her awayî hatiye guhertin. Gu-
hertin çiqas xweş e, Xwedê! Meriv bi hev re dûr û dirêj di-
peyivin, ramanên xwe yên veşartî kat dikin, pencera dilê xwe
ji hev re vedikin... Pêjnên wusa li min rabûn ku, min digot
qeyê ez û wî tew bi hev re ne jiyane. Mîna ku ev cara pêşîn bû
me hevdu nas dikir. Ya rastî di tevayiya jiyana zewaca me de
jî, nola wê şevê xwîna min li wî ne keliya bû. Ku gotin di cî de

be, piştî zewaca me ya sî û sê salan, dilê min kete wî. Dilê min wek dilê keçeke berzewac pekiya, ji ciyê xwe rabûm, min xwe havêt hemêza wî û min xwe pê ve şidand. Xwedê dizane ew jî têngêhîst ku heta wê gavê jî min weha jidil xwe ne siparti bû sîngê wî. Ca bifikirin ku mêrekî têngêhîstî, zana, dilpak, ewle û rewşenbîr li pêş we rûniştî be û ji we daxwaza dilovaniyê bike... hûn ê çi bikin?

Ez gelekî fikirîm û di dawiya dawîn de min biryara xwe da ku ez jî serpêhatiyeke xwe û xwediyê vî wêneyî kat bikim, û pê bidim zanîn ku jiyana me jinan jî rengêkî xwe heye û li hemberî kesên têngêhîstî û bûyerên dilpekîn, ev renga dewlementir dibe. Min destê xwe dirêjî albumê kir, ji dest wî girt, dûrûdirêj li wêne nêhirî û bi xeyal li gelek salên buhurî vegeryam. Li ser qerta rengvemirî jî, ew wek xwe î berê bû. Mîna ku tinazê xwe bi merivên reben bike û bibêje: «Di dawiya dawîn de hûn ê li gotinên min serwext bin.» dinêrî. Ez zivirîm ser ew î li pêş xwe û min gotê:

«- Binêre canekem, ez ê aniha ji te re qala bûyerekê bikim. Bûyereke kevn e. Lê ji bo her nivşên civakê nimûneyeke baş e. Wek ku tu ji bi kerem dibêjî, pêwendiyên di navbera jin û mêrekî de, nabe meriv bi gunehkariyê binavîne. Lewra xwediyê vî wêneyî jî weha digot: «*Pêjn û pêwendiyên meriv tişteki wusa ye ku, ne fena kêrê derekî meriv jêdike û ne jî wek ta û derziyê tişteki nola pîne bi meriv ve dizeliqîne.*» Ev tiştê rêdareke naturî û rengêkî civata şaristaniyê ye. Ya rastî, ji berê de ez xwediyê vê baweriyê me. Ango ji gelek salan û vir de... min jî ev dîtina xwe ji xwediyê vî wêneyî girti bû. Ku were bîra te, bi qasî sî sal berê, ji wan payîzan şevêkê êşeke giran li min rabû bû. Me pêre ne gîhandî bû ku em min bigîhînin nexweşxanê. Min û te, me ez kişandî bûm mala xwediyê vî wêneyî. Piştî ku wî ji te re got: «*Hûn biçin, bila xatûn li vir di rihetiya xwe de bimîne.*» wî jî çû kirtikek sabûn û hinek ava şîrgermî hanî. Berê destê xwe î zana di avê de dikir, di serdilê min re dida, dûre ew kirtika sabûnê digirt û hêdî hêdî mist dida. Merivekî bêhnfere bû. Ew li teniştê min rûnişt û heta demeke dirêj jî wî her serdilê min mist da. Mêrik tewş ne bû bû doktor! De-

ma ew dilopên ava şîrgermî ji tiliyên wî de di serdilê min î piçûk de diçilkiyan, bawer bike, ji bêçiyên min heta tayê porê serê min, xweşkeweke wusa li min radibû ku... Xwedêyo! Tew ji bîra min naçe! Ew tîna wê avê, kewandina wan dilopan... ez hîn jî di xwe de hîs dikim. Di ber re jî ji min re çêlî her tiştên wusa fikir ku ez pê sermest dibûm û herweha ew êşa giran li min wenda dibû. «*Pêjnên jin û mêran yek in.*» digot. «*Mêr divê bi mêraniya xwe nefire û pê pozbilind nebe. Lewra mêr çiqas quretiya mêraniya xwe bike û pê pozbilind be, ewqas ji jinê dûr-dikeve.*»

Ez çî ji te veşêrim... Doktor pêjnên dilê jinan ji min baştir dizanî bû. Rasterast jinologek bû. Çawa bibêjim... hêleke wî mêr û aliyekî wî jin bû. Gerçî hinek mêmên ehmeq, ji tîpên wusa re dibêjin serjînik, lê... lê ku em jin li xwe mikûr bêm û rastiya dilê xwe bibêjin, xeyalên me jinan jî hertim mêmekî wusa divêt. Wê çaxê jî min xwe ne girt û min weke jinekê ev daxwaza dilê xwe ji doktor re got. Li gor xwiyê xwe î naturî bêtî ku doktor deng bike, ev daxwaza min pejirand û me... me bi hev re ewk kir...»

Li vir wî bi dengê nîvxeniqî çîroka min birî û got:

«- Ez bawer im, dûre jî gelek caran tîr li te radibû.»

«- Lebê?»

«- Lebê şêrîn, bawer im, dûre gelek carên din jî êşa şevên nîvê şevan li te radibû.»

«- Belê,» min gote wî. «dûre jî ev êşa li min bû wek xwiyekî zarokan.»

«- Ez têdigê...»

Lê ev peyvika dawîn di devê wî de nîvçe ma, gwîn lê vemirî û mîna ku pîpikên çavên wî li derekê aliqî be, her hûr û piçûk bûn. Dûre bêtî ku li min binêre, rahişt wê piyala xwe ya nîvçemayî, ew jî vexwar, herdu destên xwe li ser masê dan ser hev, eniya xwe sipartê û wusa ma. Ew seriya ji ser wan destan ranebû. Min albuma di destê xwe de danî hêlekê, du sê caran ev destê xwe di ser wî porê şînbozî re bir û hanî, min bi çend dangan banî kir û got:

«- Bêrxê min, evîna min, bextiyariya min...»

Lê tew ne liviya. Wek postê şêrekî gurandî, li qeraxê wê masê li hev geriya bû. Di rabûna min de çend dilop hêsirê çavên min, di ser wî seriyê piçûk, wî seriyê pelixî û reben de rijyan.

Bi dilekî helisî û serekî serxweş ez rabûm ser xwe, ber bi piyanoyê çûm û nola anuha ev tiliyên min li ser çûn û hatin.

LÊKOLÎNER

Ji bo ku ji giraniya xeweke derengketî bifilite, anuha Mîran derketiye kuça pêş mala xwe û ji xwe re digere. Di ramanên xwe de, ji wê bejna xwe ya bilnd dût e. Carina destê xwe davêje serê xwe ku porê xwe li aliyekî biqelibîne. Lê di her carên weha de tiliyên wî tavilê pê dide zanîn ku ji bilî çend tayên bêcir, tişteki bi navê por li ser serê wî tune. Wê çaxê jî pêwîst nake ku zêde bi wan bilîze. Cotek şekalên sivik bi ser lingên xwe ve kiriye, hustukura qutikê wî û delingên şalê wî qermiçîne. Bi nêhirînek pêşîn re meriv dibê qeyê tev wan kinc û şekalên xwe, nû ji xewê rabûye. Lê na! Pirî caran nêhirînen pêşîn jî çewt bi merivan didine zanîn. Tev bêxewiyeke dijwar derketiye ber bayî. Bayekî serê êvarê li serê wî yê porweşîn û serçavê wî dikeve, devê xwe ber bi jor ji hev dike, lêwayê dikişîne hundurê xwe û di serê xwe de weha dibêje: «Divê hêwayên wan demên kevnare, ji hêwayên îroyîn paqij-tir bin. Lewra di wan deman de ne agir û ne jî dûkel heyê.»

Mîna ku bi darê zorê bera xewê dabe, piştî du sê sed gavên hêdî, ji bilî çend bawîşkên bêwext, xew li ser wî namîne. Lê dîsa jî rengên bêxewiya sê roj û du şevan xwe li bergeha wî dide xuyakirin. Serqisê: Gwînê wî zer bûye, dora çavên wî reş bûne û di kortikên xwe de çûne xwarê, rehên sipîçikên çavên wî sor bûne, dişewutin û dixurin. Ew jî mist dide, dixurîne û li mala xwe vedigere.

Dema di kuçê de ber bi malê dimeşe, hîn ji dûr ve fîstanê jinekê ber bi çavên wî dikeve. Nola ku herkes dibêje û wek hertim, jinên herî xweşik jî bala wî nakişîne, bi şev bi ro ew her bi ramanên xwe şa dibe. Di kuçê de fîstan nêzîkî wî dibe û di nasîna jinikê de dereng nakeve. Cîrana wî ye. Lê cîrana ne, te divê bila ronîya çavê wî be. Jin! Bi taybetî jî ev cîrana wî. Lewra ev serê demekê ye ku bi xwî û tevgerên xwe, ev cîrana wî hertim du sê gavan li pêş civatê ye û ev rewşa wê jî carina bi ber çavên wî ketiye. Loma Mîran jî serê xwe dike ber xwe û naxwaze lê binêre. Lewra cîrana wî fîstanekî wusa tenik li xwe kişandîye ku li gor saloxdana dil û çavên Mîran, ser û binê wê tê de xuyaye. Jora fîstan tune ye. Ango girikên piyê wê, paş hustuyê wê û heta defa singê wê jî vekirî ye. Gulokên herdu pêşîrên wê, heta nivî xuyane. Ev tevgerêdana jinika cîrana nakeve serê wî û loma di dilê xwe de, lê bi hêrs dibêje: «Ehmeq! Ji wê wetrê ez ê lê binêrim, an jî silavê lê hildim... Tiştêkî paqij li xwe nake! Tew dev û lêvên xwe jî di boyaxê de hetikandiye. Hîna pêr ji gund hatiye û nuha jî xwe wusa dixemilîne! Te çi zû tora bav û kalan ji bîr kir!.. Te çi zû xwiyê xwe guherand û tu hînî tevgerêdana bajêr bûyî! Ma dê û dapîra te xwe wusa kirine!... Wext çi qas li me xirab geriyaye, Xwedê!»

Ya rastî ev rewşa wî jî bala cîrana wî dikişîne, lê weke Mîran, cîrana wî jî serê xwe dike ber xwe û pîrsa wî nake. Lewra ew jî dizane, dizane ku pirtûkxana mala wî ji pirtûkên sitûr dagirtî ye, bihîstîye ku heta derengî şevê lapîna wî pêketî ye û li ser tiştên zanistiyê lêkolînan dike.

Herweha bêyî ku pîrsa hevdu bikin, herdu cîran di ber hev re derbas dibin, silaveke Xwedê jî li hev nakin û diçin.

Çer ku Mîran xwe digêhîne malê, ji bo çayeke giran hinek amadeyiyên pêwîst dike, li ber masa xwe rûdine, pirtûka xwe ya kevn ber bi xwe dikişîne, wê beşa şeva berê dibîne û ji nû ve dest bi xwendina wê dike. Dixwîne - Dîroka Xewê -

Bi taybetî jî ev beşa pirtûkê ewqas bala wî dikişîne û ewqas dikeve serê wî ku bi herika hevokan re ramanên wî jî diherikin û diçin. Ku ji dengê ava çayê jî nebûya, Xwedê dizane wî ê bi raman xwe di qelişa dîroka çêbûna meriv de berdana xwarê, xwe bigihanda wir û bi wan merivên pêşîn re bijiya. Lê anuha bi pilepileke kêfxweş ber bi ava çayê diçe û dibêje: «Xwedêyo, çi lêkolînerêkî mezin e! De ka xew tê bîra kê? Ka kî serê xwe di ber de dêşîne ku xew çi ye û çima heta roja îroyîn meriv radikevin? Bi taybetî jî bi şev! Ango çima ne bi ro... lê bi şev? Bi rastî jî mêrik lêkolîna xwe li ser mijareke baş kiriye. Xew. Di roja îroyîn de herkes dizane ku wextek herî kurt jî, ji bo me merivan tişteki pir girîng e. Lê çima meriv dev ji vî xwiye xwe bernadin, ez têngêhîjim. Çima meriv ê ji sisiyan yekê jiyana xwe, an jî ji sisiyan yekê roja xwe bi awakî mirî bibuhurîne!.. Serqisê jiyana min: Ji bilî xewên demên zaroktiyê û ew hemû xewên bêwext, rasterast ez duwanzdeh salan raketim. Ma ev ne dînitî ye? Ez bawer im malxirabiya herî mezin jî ev e. Lewra lêkolîner dibêje... bi kurtebir bi zimanekî zelal dibêje ku: Merivên pêşîn, hay ji şev û roja xwe tune bûn. Bi ro di ronahiyê de li pey nêçira xwe dibeziyan û digeriyan. Dema ku ro diçû ava jî, wan hew didîtin ku hawirdor li wan tarî bû û çavên wan êdî nabîne. Wê çaxê jî di ciyê xwe de rûdiniştin û li bendî ronahiyekê diman. Di demên weha bê ro û bê heyveronê de, ji ber nêçira xwe ya wê rojê laşên wan tevizîne, di ber xwe de ponijîne, hênijîne û dûre jî xewxilmajî bûne. Piştî demên dûr û dirêj, ev xewxilmajîya ha ji bo wan bûye xwiyeke pêwîst û di şikeftên dar û zinaran de ji xwe re xew çêkirine...»

Mîran çaya xwe ya giran tîne dide ber pirtûka xwe ya vekirî, li gilopa lampa pêketî dinêre, bi dilekîşa herdu destên xwe di hev re dide û vê carê jî xwe bi xwe dîtînen xwe dibêje: «Lê em?.. em ne merivên demên tarî ne û ne jî em di qulikên dar

û zinaran de dijîn. Şikir ji Xwedê re ronahiya lampên îroyîn jî wek royê ye. Ma em ê çima rakevin, çima em ê xewê ji xwe re bikin rêdareke jyanê? Xew mirin e... erê ne mirinek ku em dibêjin, lê dîsa jî mirin e. Lê ez ê rayê hemû dunyayê bidim ku meriv dikare vi xwiye raketinê ji holê rake!...»

Piştî van şirovên xwe Mîran dîsa di ser pirtûka xwe de xwar dibe. Hetanî nivê şevê jî her çaya xwe nû dike, dixwîne, diçe ava sar li serçavê xwe dike û dîsa tê dixwîne. Lê bi berbanga sibê re tiştêkî nola serêşê, giraniya xwe dide ser laşê wî, lîlik bi çavên wî dikeve û hundurê çavên wî bêtir dişewute. Rêzên hevokan li ber çavên wî dipirpitin û li nav hev dikevin. Dema dizane ku êdî nikare xwendina pirtûkê bidiomîne, nola ku li xwe mikûr were di dilê xwe de: «Ne tiştêkî bi gotinê ye, ezbenî... xwiyekî ji mîlyon û mîlyon salan vir de ye, wusa bi rihefî nayê şikandin. Lê ez ê bişkinim!» dibêje, pirtûkê datîne û bi serbilindiyeke serketî ber bi deriyê eywanê diçe. Bi vekirina derî re bayekî destê sibê li çavên şilekî dikeve, bi nermikên kefa destên xwe herdu kortikên çavên xwe mist dide û dûre li pencerên hemû malên kuçê û pencerên derûcîranan dinêre. Lê ji bo Xwedê ronahiyeke herî piçûk jî di pence-reyekê de naxuye. Di dilê xwe de dibêje: «Çiqas heyf e!... heyf e ku di vê taxê de yekî şiyar jî tune. Hemû raketine. Di xewa şevê de çûne xwarê. Heta destê sibê, heta rohilatê... kî dizane?.. dibe ku heta nîvro jî rakevin. Ez dizanim hinek xirabên wusa hene ku weke kundiran heta piştî nîvro jî radikevin. Dema ji xew jî şiyar dibin, piştî çavên wan dinepixin, poz û lêvên wan diwerimin û hew! Nezanên Xwedê!.. çi dizanin! Karkirin, xwarin, vexwarin... heta vê derê baş e, lê ew tenegehîştine ka raketin çî ye. Kalê wan, bavê wan raketine, wan jî îro xwe dane ser şopa wan û hew!.. Ku merivan di dîrokê de ew henû wextên xewa xwe ji bo tiştêkî din buhurandî bûya, bi her awayî civaka dunyayê îro pêştetir dibû. Lê ka?..»

Bi van gotinên xwe re Mîran bi bêhtengî berê xwe dide hundur, pirtûka xwe ji ser masê digirê û diçe vê carê li ser dîwançê rûdine.

Hêj nivê rûpelên pirtûka hêja di destê Mîran de maye ku

bixwîne. Dîwançe germ û nerm e. Ne mizemiza zarokekî û ne jî pilpila kewaniyekê tê bihîstin. Dora wî xewle û bêdeng e. Ku ne jî tiştên avahiyek îroyîn û lampên pêketî bûya, wî ê jî xwe yekî jî wan merivên kevnare bidîta. Her cara ku ew rûpelekî ber bi çavên xwe yên piçûk nêzik dike, bi raman diçe ba wan û di nava wan de dijî.

Bijangên Mîran lê giran dibin û hêdî hêdî xwe digêhînin hev. Çend caran li ber xwe dide û dike ku ew bijangên reş xwe neghînin hev. Lê nikare. Wek çengalên zengalê bi hev ve kîp dibin û nema vedibin. Pirtûka sitûr ji dest wî de dixuşike hemêza wî û hustuyê wî di ser de xwar dibe. Mîna ku hustuyê xwe di ser qelişeke dîroka çêbûna meriv de xwar kiri be û li demên kevnare temaşe bike.

Bi çi awayî dibe bila bibe, lê anuha Mîran dibîne. Dibîne ku ew merivên pêşîn çawa bi darên dirêj ve hildiperikin, li pey pezkûvîyan dibezin, dûre bê sedem tarîyeke mezin dadikeve ser wan, ew jî di ciyê xwe de rûdinin û dihênjin. Dilê Mîran bi vê rewşa wan dişewute. Ber bi wan diçe, destê xwe dide ser milê yekî û bi dengêkî nizm jê re dibêje:

- Hustuyê we ê bêşe, ezbenî, xwe dirêj bikin.

Lê ne ew bi zimanê Mîran dizane û ne jî xwe dirêj dike. Yek bi yek Mîran diçe ber hemiyan û wan ji êşa hustuyê wan haydar dike. Lê ji wan kesek jî ténagêhîje.

Ji ber vê serhişkiya wan, êşek dikeve hustuyê Mîran û heta demeke dirêj jî didome. Dema ku êşa hustuyê wî lê girantir dibe, destê xwe davêje paş hustuyê xwe û çavên wî vedibin. Du çavên serxew û matmayî di pencerê re li asimanan dinêrin û dibînin ku tîrêjên soraviya royê li binê zikê ewrên sipî dibiriqin. Mîran têdigêhîje ku ro li ber ava ye, xewa bêbext jî berbanga sibê heta anuha wexta wî vikûvala lê buhurandiye. Loma zûzûka gilêza ser lêva xwe ya jêrîn bi piyê xwe paqij dike, tavilê werima poz û lêvên xwe hîs dike û di ber xwe de li pirtûka hemêza xwe dinêre. Rûpelekî pirtûkê ji ava devê wî şil bûye. Mîna ku şeytanekî ew xapandi be, fena ku rojîya wî ya sê şev û sê rojan hati be şikandin, bi niçeniç radibe ser xwe û di oda xwe ya bêdeng de digere.

NIVISKARÎ

Dema kewaniya wî û keça wî ketin hundur, weke hertim pêlên bêhtengiyê lê rabûn û di dilê xwe de : «Dîsa bi ser min de girtin. De were nivîskariyê bike!» got û zûzûka hevoka xwe ya dawîn jî nivîsî. Lê vê carê ji xêra hevoka xwe ya dawîn re, kêfa wî xweş bû. Wek hertim ne kir birebir û li kewaniya xwe hêrs ne bû, di ser dergûşa xwe de jî ne qêriya... Herçiqas dengê zengilê telefonek kêfrevîn hat jî, wî ne çû û bersiv ne da. Tiştê ku kir ev bû: Wî ew du sê perçên kaxizên li pêş xwe dan ser hev, bi lez ket odayek bêdeng û derî li ser xwe girt. Herweha ji peyvên kewaniyê, ji çinepina keçika xwe û ji dengê telefonê dûr, ew û kaxizên xwe bûn.

Tevayiya bala xwe da ser navaroka nivîsara xwe, ji hevoka pêşîn dest pê kir û bêje bi bêje xwend. Di demên weha de pirî caran guhên merivan dixetîme û dengêkî herî nêzîk jî nabihîse. Gerçî ji hêla eywanê pilepilek dihat û digot: «Na welle, xwe vedîşêre! Sibê heta êvarê di binê qula xênî de mexel di-

keve... ji rûniştinê kurmî dibe, kurmî!... nizane bi keçikê re bilize, peyvîna bi min re jî ji bîra kiriye. Roja xweş û bayê paqij ji bo wî tişteki vikûvala ye... Bila hemî mêr weha bûya! Çirokan dinivîsîne... hay ji xwe tune ku bi xwe bûye çîrok! Erê lêê, ji dengê telefonê jî direve...» Lê wî ne dibihîst, çawa ku mozek li ser gulikên nefela buharê dike vingîni, ev pilepila jî wusa dihat guhên wî û hew. Ji xwe ewqas zêde jî dom ne kir.

Piştî ku hevoka xwe ya dawîn jî xwend, çavên xwe bi hev de sidandin, lêvên wî lerizîn û tişteki weke bextiyariyê li ruyê wî belav bû. Xwedê dizane dema ku keça wî jî çêbû bû, xwe ewqas bextiyar û berhembar ne dîti bû. Lewra bêyî ku tişteki kêm an jî zêde hebe, di tevayiya vê çîroka wî de hemî bêje û hevok ewqas li hev hati bûn ku rexnegîrekî herî mezin jî, ew ê bigota: «A çîrok ev e ha!» Li ser vê bextiyariya xwe, ramaneke weha di serê wî de vejîni: «Ku ji bextiyariya qedandina nivîsîna nivîsarên wan jî nebûya, hemû nivîskar ê bi jana zirav biketana. Lê ji xêra Xwedê re, piştî denekê çîrok an jî romana xwe dinivîsîn, diqedînin û pê şa dibin.»

Bi xweşbûna çîroka xwe ewle bû. Lê dîsa jî diviya bû bi yekî bida xwendin. Bi kêfxweşî ev kaxizana berdand bêrikek xwe û derî vekir. Ne xatûna wî dixwest çîrokên wî bixwîne û ne jî pîvana çîrokek baş dizanî bû. Keça wî du sê tîtik ber bi hemêza xwe ve kir û hanîn:

- Bavo, got, were em bilîzin.

Felemez zûzûka lê vegerand:

- Anuha ne wexta listikê ye, got û bi lez ber bi solên xwe çû. Keça wî gazinên zarokek çarsale kir û got:

- Bavê min jî tew bi min re nalize, min dernaxîne derve... min nagerîne... bavê min dîn e!

Bavê dîn, guhên xwe xetunandi bû carekê. Dema di kuça mala Hemreş de dimeşiya, mîna ku wan hemî kesên li kuçê çîroka di bêrika wî de dixwendin. Loma heta ber derê mala Hemreş jî bi serbilindiya nivîskarekî meşiya û li zengilê dêrî xist. Piştî xêrxweşiyê hertimî Hemreş û Felemez çûn li dîwançê rûniştin. Çerçî jî, bajarî jî û tew şivan jî bi hev dişewirin... Wê çaxê mafê nivîskaran jî heye ku bi hev bişewirin.

Loma Felemez jî bi quretî destê xwe havêt bêrika xwe, kaxizên xwe derxist, dirêjî Hemreş kir û got:

- Fermo, a ji te re! Wek nivîskarekî nû û xwendevanekî baldar bixwîne... bixwîne ka tu çi dibêji. Ez bi jîriya te ya edebî bawer im. Lê ku hinek kêmasiyên piçûk hebin jî, hêvîdar im tu ê bidî xatirê nivîskarekî xwedî jin û zarok.

Hemreş kir ku tiştekî bibêje, lê ne got. Bi nefspiçûkî pişirî, bêdil kaxiz ji dest wî girtin û hustuyê xwe di ser de xwar kir. Mîna ku bédeng silawatan bikêşîne, lêvên Felemez dîsa li ser hev ne hewiyan û her lerizîn. Lê tavilê tiştekî bala wî kişand. Berê, dema ku dihat vê malê, ji berhemên nivîskarên herî mezin pirtûkên sitûr û tew carina pirtûka pîrozwer jî li ser vê masa ber wî vekirî bûn. Lê îro ji bilî vazoyeke xweşik û çend kulîlkên tê de, tiştek li ser masê tune bû. Xwest cixarekê bikêşe, lê xwelîdanik jî ji vir rabû bû. Ji nişka ve berê xwe da Hemreş û got:

- Ero, ma te dev ji kêşana cixarê berdaye, Hemreş?

Bêyî ku Hemreş çavên xwe ji ser wan kaxizên di dest xwe de bizivirîne:

- Imm... got û bi pişirîn li dereke kaxizê dinêrî. Dûre vegeriya ser Felemez:

- Belê, min cixare berdaye, got û rabû çû xwelîdanek hanî, li ser masê danî û domand. Min dev ji nivîskariyê jî berdaye, ezbenî. Her roj ez du caran heta daristana hember dibezim û tîm. Hêwa paqij e, daristan û dunya xweş e... Min ji xwe re keçek jî daye xwestin. Bi xêr ku ew jî were, wê çaxê barê min ê rast be... em ê ji xwe re mal û malbatekê rast bikin. Zarokên me ê çêbin... ya lierî çêtir jî ev e. Ca bifikire ku malek min heye, jin jî heye.. tew ku zarokek jî bibe! Xwedêyo, meriv ê ji bo wan çi neke ku!...

Ji van gotinan tiştek ne diket serê Felemez. Bi mitûmatî cixare di destê xwe de bir û hanî, nizanî bû ku ew ê çi bibêje. Tenê di ber xwe de:

- Dînitî ye, got û cixara xwe vexist.

Hemreş bi awarekî ewle:

- Çima dînitî ye, ezbenî? Dînitî ew bû ku heta anuha min

ev çend salên xwe yên xweş û dawîn li avarê, li van nivîsarên vikûvala buhurand. Erê em... ez dinivîsinim lê... lê nuha bihata çapkirin, xwendevan hebûya û bixwenda... ziman, ziman bûya!... tişteke ne gîhand jiyana min û ez ne bawer im ku ji vir û weha jî tişteki bi ser bixîne. Em... ez çi dikim? Heta derengî şevê rûdinim, xwe ji xewa xwe ya şêrîn dikim, qehwa reş vedixwim û bi cixarê hundurê xwe reş dikim!... Çi ye çi nine, ez ê kirasekê nivîskariyê bi xwe de bikim. Tew!... Gulê were hêcîra! Em ê nexweş bikevin, ezbenî, nexweş! Çima ez ê neheqiyê li xwe bikin, çima?

Felemez bi mitûmatî got:

- Ma ev neheqî ye, lo!

Hemreş xwe hinekî tûj kir:

- Neheqî nine, çi ye lê? De ka bibêje? got û bersiva xwe jî bi xwe da, binêre got: Ku ez mêrek bim û ev xaniya jî malek be, wê çaxê... wê çaxê ev mêra û ev mala jin û jiyaneke divêt, nivîsaran ne! Têgêhîştî? Ma tu dikarî bibêjî, biçe xwe bixesîne?... Xwezila dilê min bi we kesên zewucî. Anuha min jî kevnê jinê hebûya, ez ji te re sond dixwim ku min ê destê xwe navêta darê pênuşê! Loma... loma biçe lingên xwe bişkîne, li ber çoga xatûna xwe rûne, bi hev şa bin, te keçeke wek zêr heye, destê wê bigirê, bigerîne û berpisiyariya bavtiya xwe bi cî bîne. Dev ji tiştê vala berde, ezbenî! Tu bala xwe nede min. A sibe dusibe çavên serê min jî bi dawa xatûnekê bikeve, çiroka min jî diqede. Min... min ji bêhtengiya xwe dest bi vî karê nivîsandinê kir. Lê ez dibihîsim ku hinek kes ji bo vî karê bêhna xwe teng dikin... hêrsa xwe ya mezin tînin, gazinan ji jin û zarokên xwe dikin.

Mîna ku hati be xapandin, Felemez bi dengekî gazindok got:

- Lê te pênc roj berê ev tişt ne digot. Dema me çêlî nivîskarên bi navûdeng dikir, te jî digot: «Nivîskarekî baş, ji nava jiyaneke dijwar derdikeve. Jiyana nivîskarekî çiqas teng û dijwar be, berhemên ji pûnûsa wî jî ewqas giran, kwîr û xweş dibin.» Te destê xwe ber bi vê pirtûkxana xwe dirêj dikir û te nimûnên nivîskariyê dida.

- Rast e, min dida. Lê min çawa dida? Kafka bêhna xwe teng ne kir. Dilê wî ji berê de teng bû û tu carî jî ew bêhna lê fere ne bû. Piraniya jiyana wî, nola min bi tenêti buhurî. Dema rûdinişt û di nerihetiya şevê de berhemek xwe dinivîsî, ji bêhtengiyê bû. Maupassant heta axirînrojên xwe yên tîmarxanê jî, fena min bi xeyalê xatûneke xweşik jiya. Rast e, nav û dengê inezin bi pey xwe xistin, lê bi kêrî çi tê? Peykerên wan îro li her kuçeke welatên wan hene... hene lê wê xirabjiyana wan ya buhurî bi şûn de venagerîne.

Hundurê Felemez digiriya, lêvên wî bêhêvî dipişirîn û dîsa bi dengê nivçe got:

- Ez ditirsim ku tişteke bi te bûye. Em dixwazin jinên xwe berdîn û ji zarokên xwe ciyê bin... ciyê bin ku bi hişê zelal ewk bikin... lê tu jî rabûye bi pey çi ketiye...

Hemreş bi lez peyva wî birî û got:

- A ku tu wusa bifikirî, wê çaxê... wê çaxê ez ê bitirsim ku tişteke bi te bûye. Meriv çima ji bo nivîsandina çîrokekê jin û zarokên xwe berdîn!...

- Baş e, tu guhdarî bike ez ji te re nimûneyeke astenga jin û zarokê bi lêv bikim. Mijareke xweş tê hişê min. Beriya ku li kaxizê siwar bikim, dest pê dikim lehengê bûyera xwe di serê xwe de dixemilînim û dibêjim «Mêrekî navsere û bi destûpê ye nuxtik Pozberan e nuxtik Di binê vî pozî de simbêleke reş û weke rêşî berwar daketiye nuxtik Bejna wî ya bilind bêhnok di nava kincên netewî de weke dara berûyê bilind û bilind dibe sê nuxtik li ber hev Pişteke neh mîtroyî li nava vê darê digere û digere dîsa sê nuxtik li ber hev» Dûre çi dikim, ezbenî? Ez xençereke zîvîn tev kalanê wê di ber vê piştê de dikime xwarê, dûre ez lehengê xwe li hespekî kumêt siwar dikim, berê wî didim berwarê çiyakî xalî... a wê çaxê dengê xatûna min tê û dibêje: «Ma ev keçika di hundur de tetirxanî bû, bi destê wê bigirê û hinekî derxîne derve.» Lê hêla din keçika ku tetirxanî bûye, di ser min de digirî, digirî, digirî... De fermo, ezbenî! Ka ew lehengê min, tev wê xemlûxêza xwe bi kuderê de çû? Ez bi Teyrê Sîmir jî bidime dû, ez ê nebînim. Lewra tu jî baş dizanî ku nivîskarî hinek pêlên xwe yên

taybetî hene. Heşa ji te wek pêlên gû. Çer ku zikê te nepixî, divê tu biçî û ewk bikî... êdî tu dizanî ilmê te fere ye. De îcar tu rabûye doza mal û malbatekê dikî, ezbenî. Ca bifikire, di rewşa zikêşeke weha de, xatûn bi piyê te bigirê û zarok bi pêşa te ve bizeliqe, tu ê çi bikî? Ma nivîskarî dibe? Na, ezbenî na!

Hemreş hustuyê xwe xwar kir, bi kenekî şêrîn vegeriya ser Felemez û got:

- Rast e. Tu rast dibêjî. Ji bo nivîsarên berhemên baş, divê serê nivîskar zelal be, wexta wî hebe ku bala xwe bide ser pê-nûsa xwe ka pê-nûs çi vedirîşe. Lê tiştê ku ez dibêjim ne ev e. Ez dibêm, li mala xwe binêre. Pêwîst nake ku tu bibî nivîskar. Ango ne karê te ye.

- Ango tu dibêjî, nenivîsîne?

- Erê lêê... nola min... dev jê berde.

- Ê malava, ji sibê de ye tu çima vekirî nabêjî?

Mîna ku Hemreş li gunehkariyekê qelibî be, xwest bi awakî nermtir pê bide famkirin:

- Binêre, ez ji te re dîtînen xwe bibêjim. Bi nivîsarên weha jî meriv navûdeng nadin, got, ji çîroka Felemez çend rêzên pêşîn girt û xwend:

«Bejna wî dirêj e, porê wî î filikî li ser serê wî fena beroşek reş e, serçavekî gulover jî bi pirçûpola riyekî reş nixumandiye, ji bilî du qulên çavan û serê pozekî dirêj -jê xêra Xwedê re dirêj e an ne, ew jî xuya nake- tişteke naxuye. Bi mêzekirinek pêşîn re meriv dikare têkeve şikê ku ew çîpên jar û zirav çawa di binê wî laşî de sekinîye. Ku meriv ji paş ve û hinekî jî ji dûr ve bala xwe bidinê, wek teşiyek koçerî ye. Ji ber vê yekê jî em navê wî wek Teşî bi kar binin. Teşî!»

Piştî xwendinê, Hemreş dîsa vegeriya ser Felemez û got:

- Çi ye ev? Na xwe tu jî dibêjî ev çîrok e!

Çav li serê Felemez tarî bûn, dilê wî di defa sîngê wî de mezin bû û mezin bû, bi dijwarî bêhn veda, hêdîka ew kaxizana ji dest nivîskarê nû û xwendevanê baldar girt, piçî piçî çirand, da ber vazoya kulîlkan, rabû ser xwe û got:

- De baş e, ez dizanim ji min nivîskar dernakeve. Rewşa

min dest nade. Ez bi jin û zarok im. Heta nuha min destê xwe li ber Xwedê venegirtiye û min lava tiştêkî jê ne kiriye. Lê anuha ez dikim... dikim û dibim: Xwedê, bihêle bila Hemreş heta nod û neh salan bijî. Lê tu nehêle ku çavên wî li sîng û berekî sipî bikeve! Lewra ji bo me nivîskar pêwîst in. Bi xatirê te, ezbenî!

Dema Felemez dîsa di wê kuçê de ber bi malê dihat, fena berê lêvên wî ne dilerizîn. Serê xwe kiri bû ber xwe û bi gavên xemgîn dimeşîya û weha difikirî: «Ji xwe min ji berê de wenda kiri bû. Lê pir heyf e, heyf e ku Hemreş ê jî biçe... ew ê av û av biçe. Zewac, jin û zarok astengên nivîskariyê ne. Hemreş jî xwe pîs kiriye. Ew ê jî bizewuce.»

Dûre ramanek din wek birûskê di serê wî de veda û di dilê xwe de got: « Ev Hemreşa jî îro pir guherî bû. Tevgera wî, dîtinên wî, ken û peyvên wî... bi çîroka min jî tinazê xwe dikir, nerind! Belê belê, nerindiyekê bi Hemreş girti bû. Dibe ku çavên wî ji xweşbûna çîroka min bar ne bû. Tiştêkî dûrî aqilan nine! Rûpelên dîrokê ji tiştên weha dagirtî ne...»

Bi tevliheviya ramanên weha Felemez dîsa xwe gihand malê. Bi vekirina dêrî re xatûna wî bi rûkenî:

- Ez ê dûre dîsa silav û sipasiyên xwe li te bikim. Bi xatirê te!» got û telefon danî.

Wek leşgerekî birîndar Felemez xwest biçe nêzîkî xatûna xwe û ruyê wê î bi ken maç bike û bibêje: Min dev ji nivîsandinê berda. Lê wusa ne kir. Di dilê xwe de: «Metranekî jî peyv li ruyê Gogol xisti bû û jê re goti bû: Tiştên ku tu dinivîsînî, şeytan ji te re dibêje. Ev yeka jî bû bû sedema şewutandina berhemên hêja.» got û zûzûka ber bi masa xwe ya nivîsandinê çû.

Rûkenî li ruyê xatûnê vemirî, dirêj dirêj li Felemez dinêrî û didît ku ew çawa bi hêrs û lez dinivîsîne.

MÊRXASÍ

Kewaniya malê dewê xwe jî çelqand û tev dîzikê hanî li ber textê nênan danî. Bêhna hêkerûnên qijilî, ji eywanê heta oda mêvanan wusa girti bû serê malê ku dilê merivan pê dixewirî.

Hecî Ūso ji ser sekûkê daket xwarê, şaşika li ser serê xwe ber bi jor hilda. Ji hêlekê ve bi awurên tûj li Ferzend dinêrî û ji hêlekê ve jî xwe ber bi textê nênan dikir. Lê Ferzendê panzdesale ne hay ji vê awurtûjiya kalê xwe hebû û ne jî bêhna hêkerûnê bala wî belav dikir. Li ber pencerê rûniştî bû û pirtûka ku di dest de, bala wî bi tevayî kişandi bû ser navaro- roka xwe.

Wek Hecî Ūso, em bi xwe jî nizanin ku Ferzend çi dixwend, mijara pirtûkê çi bû, an ew çi têdigêhîst. Lê bi cir û tevgera xwe, bi mêşinî û efendîtiya xwe Ferzend li vî gundî an jî li vî bajarê piçûk navûdeng dabû. Baqiliya wî di devê xelkê de bû bû benîşt û herkesî ew bi tiliyan pêşanî hev dikirin.

Textê nênan anîade bû bû û Hecî Ūso xwe kişandi bû ber.

Her cara ku berê xwe dida Ferzend, ji awurtûjyê bijang û biruhên wî xwe digihandin hev. Berê wî dil hebû ku bi tena serê xwe nan bixwe û banî Ferzend neke. Lê dûre bê sedem û bi hêrs banî kir û got:

- De rabe ser xwe û were!... Te çi serê xwe xistiye nava şeqên xwe? Ma tu ê jî rabî sibê ji min re bibî feylesof!?... Tew...

- Ez va hatim, got û Ferzend hevoka li ber çavê xwe qedand, pirtûka vekirî danî kêleka xwe, hêdîka rabû ser xwe û ber bi textê nên çû.

Di vê navberê de Zîvoyê birayê Ferzend an jî bi gotineke din, neviyê din î Hecî Ūso, bi hilkehilk kete hundur. Bi dîyîna wî re çav li serê Hecî Ūso bû lîzok û di kortikên xwe de ne hewiyan. Ji kêfxweşî lêv lê dilerizîn û li ser hev ne ditebitîn. Xweş diyar bû ku Hecî Ūso ji vî neviyê xwe dilxweş bû. Zîvo jî hay ji vê rewşa kalê xwe hebû. Ji ber vê yekê di hîjdesaliya xwe de jî, li hemberî vê tevgera kalê xwe, şûmî û durûtiya zarokekî heftsale dikir. Bi ketina xwe ya hundur re li rûkeniya kalê xwe nêhirî û got:

- Tu îro çawa î, Hecî?

- Ez baş im, bexê min. Gelekî baş im!

Hecî Ūso bi herdu neviyên xwe ve li ber textê xwarinê çog dabûn erdê û bi hev re hêkerûn dixwarin. Her cara ku li neviyê xwe î Zîvo dinêrî, pariyê xwe bi xurtî di namkiyê de dikir û bi dilxweşî di devê xwe de dadihanî. Lê dema ku di kêleka xwe re çav li neviyê xwe î Ferzend dixist, çavên wî di reş ve diçûn, dilê xwe li hev dixist û te digot qeyê ew ê aniha verişe. Wê çaxê jî di ser Ferzend de dikire pilepil. Vê carê jî weha kire pilepil:

- Tu bi qurbana min û navê Ferzend bî! Min jî nav li te kiriyê... Ferzend... Ferzo! Min çima navê Bizdo li te ne kir?.. Kero welle çilka xwîne di te de tuneye! Kî dibê çi bila bibê...

Ferzend weke hertim li hember van gotinên kalê xwe bêdeng ma û xwarina xwe domand. Hecî Ūso berê xwe da Zîvo û got:

- Beranê kalê xwe!... paşmêrê min, kavirê min, mêrxasê min, pêxasê min...

Ferzend di ber xwe de pişirî û ji şeytanî re Hecî Ūso ev pişirîna wî dît. Bi mirûzekî tirş û tal Hecî Ūso li Ferzend nêhirî:

- Tu çi didanbeşiyê dikî? Ma ne wusa ye, serjinik! Ji te we-trê ew jî nola te serşûnik e! Qurbana Xwedê bim!... Diya te jî nuha dilê xwe xweş dike û dibê: min jî law haniye dunyayê!?. Tew, tew, tew!... Lê divê tu viya baş bizani bî ku serşûnikiya mêran, doxînsistiya jinan û pişturmîtiya keran...

Kewaniya malê bûka Hecî Ūso bêhay kete hundur, lê ev peyvên ha bihîst. Di ber xwe de bi pilepil:

- Hecî dîsa xerifî ye, got û derbasî hêla kungî bû. Hecî Ūso bi wê awur û hêrsa xwe zivirî ser Zîvo û dîsa pesnê wî da:

- Ez bi qurbana tûlik û temeliya mêran bim! Ca binêre, kabokên wî kabokên mêran e. Pozê wî, biruhên wî, lê tew lepên wî!.. Xwedêyo! Qet ne pêwîst e ku meriv bibêje. Ero welle bila diya te tenê bibê: min law haniye dunyayê!

Bi van gotinên xwe re bêyî ku hay jê hebe, destê xwe î bi rûn jî di pişta Zîvo re da û domand:

- De ka tu bibêje, Zîvoyê min... Xwelî li serê min be! De qeyê ez jî ehmeqêk bûm. Wê çaxê ava reş di çavên min de hati bû, kuliya zimanê min xwari bû... Loma... loma min navê Zîvo li te danî. Lê ji vir û weha ez ê bi navê Zêro banî te bikim. Ma heyfa te nine!... De ka tu ji kalê xwe re bibêje, te îro çi kir?

Bêyî ku Hecî Ūso li bendî bersiva Zêro bimîne, peyvên xwe domand û got:

- Ez ji dirûvên mêran derdixim. Ez tenê dizanim ku tu çi mêt î! Tu çavên xwe tew ji hukumatê jî nakutî. Welle ez aniha dizanim ku; tu îro li mamostê xwe xeyidiye û bi hêrs ji dibistanê derketiye, di rê de te bi du sê kesan re pevçiniye û te dê û bavên wan jî daye ber çêr û dijûnan... û ez viya jî baş dizanim ku herkes zû bi zû newêre xwe bide ser şopa te... û ev hukumata jî, got û destê xwe ber bi pencerê rakir. Lewra çend malên efseran li pêş mala wan bûn.

Kewaniya malê diya neviyan dîsa li wir xuya bû, bê daxwaza xwe peyva Hecî Ūso birî û got:

- Bi navê Xwedê, Hecî, te ew lawika wusa kaw hîn kiriye û

jî rê derxistiye.

Ferzend pariyê xwe î dawîn jî di devê xwe de danî, kasikek dew bi ser xwe de kir, destmala xwe jî bêrîka xwe derxist û devê xwe paqij kir, bi şûn de vekîşiya û dîsa dest havête pirtûka xwe. Zêro jî zûzûka jî ser xwarinê rabû, çû ber pencerê, mîna bizineke ziyânî çavên xwe beloqî kir û li derve nêhirî. Dûre bêyî ku tiştekî bibêje, ber bi dêrî çû. Heta ku solên xwe bi ser lingên xwe ve kir û derket jî, Hecî Êso her li pey wî bi kêfxweşî dinêrî û digot:

- Xwedê bi merivên mêr re be! Xocê Xizir bi hevalên wan be!...

Lê dema dît ku Ferzend dîsa dest bi xwendina pirtûkê kiriyê, vegeriya ser û got:

- A tu jî di binê qula xênî de di ser pirtûkan de mexel bikeve. Mexel bikeve ca tu ê çî jê fam bikî! Lawo, ma tu jî rojekê di kuçan de bigeriya, bila carekê dê an bavê yekî bihata ber derê min û giliyê te bi min de bikira. Bila bigotana: «Neviyê te î Ferzend bi lawê me ve pevçiniye, dest havêtiye dawa keça me, lingê mirîşka me şikandiye...» Çi dibû? Ma ew ê kevir bîbariya! Lê ez dinêrim ew kezeba bi te re tune ye ku! Tu hertim ker î, tu rojekê nabî kûçik! Ma qet xwîna mêraniyê di te de tune?!... Tu jî carekê derkeve û di kuçan de xwe li ba bike, bila xelk bizani bin ku paşmêrên mala Hecî Êso jî hene. Di jiyana xwe de ez hertim serbilind bûm û heta naha jî wusa mam. Ji bo ku li hafa Xwedê rûreş dernekevim, heft caran jî ez çûm Hecê, min eniya xwe di kevirê reş re da û ez hatim. Tîrsa dilê min ev e ku di vê jiyana xwe ya sed û bîstale de ez ê bibim hustuxwarê vê rewşa te. Lê ez dizanim... baş dizanim ku guhên merivên tîrsonêk hertim xetimî ye, di ber de daketî ye û nabîlîse! Nola te!..

Bi rastî jî Ferzend ne dixwest van gotinên kalê xwe bibîhîse. Ji ber vê bédengiya wî, Hecî Êso dengê xwe bilintir kir û bi hêrs domand:

- Tu nabîhîsî, ne wusa ye! Kero welle min ji zû de di te derxistiye! Ew serê te... li felqê serê ewkê min çû ye... rûmeta te, a bi qasî vê kasika dew ê tîrş jî nîne, got, kasika dewê ku di

dest de, di gewriya xwe de berda jêr.

Birebira Hecî Ūso û ew dengê ku ji derve dihat, tevlihevî bû bû. Mîna ku li der û hundur pevçûnek li dar keti be. Ferzend di pencerê re bala xwe da derve ku çi bibîne! Zêro di kuçê de kemişîye ser kurê efserekî û lê dide. Ū du leşger ji ber derên malefseran dibezin ku xwe bigîhînin pevçûnê. Gelek derbas ne bû, leşgeran xwe gihandin Zêro, bi piyên wî girtin, ji ser lêwik rakirin, bi sîlekirin dan ber xwe û birin.

Mîna ku deh kes ji Hecî Ūso re bibêje: ca tu jî di pencerê re li derve binêre, tiştê niqutî dilê wî. Ji nişka ve ji ber textê nên rabû ser xwe û zûzûka ber bi pencerê çû. Bi dengê şikebar:

- Çi ye, çi bûye? got û li kuçê nêhirî. Dît ku yekî nola Zêro di nava lepên leşgeran de ye û dibin. Bêyî ku çavên xwe jî wê bergehê bikute, bi gotin vejeriya ser Ferzend û gotê:

- Ma ew ne Zêro ye?

Ferzend bi pişirîn û dengê nîvçe di ber xwe de got:

- Imm... Zêro ye. Wi dîsa pêşiya hukumatekê birîye.

Dest û lingên Hecî Ūso li ba d.bûn, şaşika serê wî li hêlekê şemitî bû xwarê, dengê ku ji gewriya wî derdiket berz û nizm dibû û digot:

- Ero, ma qeyê tu jî qerfên xwe bi mêran dikî?.. De ka tu bi nînoga wî ya heram dikî? Pevçûn... pevçûn di navbera mêran de dibe, serê merivên mêr dişikê, merivên mêrxas dikevin zîndan...

TIZBÎ

Hêj rojên min yên pêşîn bû ku ez keti bûm zîndanê.

Xalê Çeto bisaltirînê hemî zîndaniyan bû. Tayên sipî keti bûn porê wî. Çavên wî di kort de çû bûn û jiya wî li dor pêncsalî bû. Di zîndanê de tukesî pê nizanî bû ku ji kengî de zîndanî ye. Lewra çend zîndan guherti bû. Bisalbûyîna wî jî dest ne dida ku bi zîndaniyên din re pêwendiyên xwe daniya. Ku yekî silav lê hîlbida, wî jî silav lê dikir û hew. Radibû, rûdinişt, diçû derve, dihat hundur, li ser piştê xwe li ser cilên xwe davêt û li siryaqan dinêrî. Min tu rojekê jî ne dît ku kesek hat serlêdana wî. Min xwest ku mîna zîndaniyên din danûstandinên xwe bi wî re jî dayim. Di pey du sê silavên germ re min ew vexwend ser nivînên xwe, çay jê re xwest û bi her awayî qedrê wî kir.

Ciwamêro jî ji min hez kir, silavên jidil li min hilda û herweha navîna me xweş bû. Merivekî zane û dîtî dixuya. Gelek tiştên wî ne dihat fahmîn. Kêm dipeyivî lê pir difikirî, ewqas

ku meriv digot qeyê barê dunyayê li ser milên wî ye.

Rojekê wî ez ezimandim ser cilên xwe. Liv û tevgera wî ewqas bala min kişandi bû ku bêpîvan... Di dîwarê paş serê wî de bizmarekî zengalî û bi bizmêr ve jî jî dendikên zeytûnan tizbîyek dardekirî bû. Min ne jimart, lê wusa xuya bû ku nod û nehîn bû. Ji toz û tewara ku lê dahati bû, benê wê ne dixuya. Ku tizbî nod û nehîn bûya, her nod û neh libên wê jî bi awakî teral rawestiya bûn. Weke rêza leşgerên naşî xilûxwarî bûn. Lê ya ku ez pirtir lê ecêmayî mam, ev bû: Wî tizbî ne dikişand. Min tu carekê jî tizbî di nava tiliyên wî de ne dît. Xwe bi xwe ez ketim geliyên ramanan û min got: «Hebe tune be, ev meriva yekî oldar e; sofî ye, mele ye, feqî ye, seyda ye...» Lê vî merivî nimêj jî ne dikir. Herweha ez tişteki tenegehîştim. Ez hîna wusa bi raman bûm, min dengê bihîst.

- Tu çima wusa ji kwîr de difikirî, xorto?

Ez li xwe varqilîm, min çavên xwe ji tizbiya zeytûnî çerixand û min dît ku Xalê Çeto bi pişirînek xwînsêrîn li min dinêre. Ji bo ku li xwe negirê, min got:

- Na, qet Xalê Çeto... Wusa bêhemd ez noqî ramanan bûm.

Em û wî bîstekî li ba hev man, dûre min xweşî lê kir û ez rabûm çûm ser nivînên xwe.

Rojekê min ji derve du tizbiyên reş û kevirîn da kirîn. Herdu jî ji hev xweşiktir bûn. Êvarekê bê ezimandin ez çûm ser cilên xalê Çeto. Ji vir û wir em peyvîn û me şev pîr kir. Dûre min destê xwe hêdîka xist bêrika xwe, herdu tizbî jê derxistin û dan ber wî.

- Xalê Çeto, min ji bo diyariyê ev herdu tizbî ji derve xwestin. Te kîjan divê, fermo.

Xalê Çeto bi qasekî bêdeng ma û dûre bi pişirîn serê xwe hejand:

- Na, xwarzî. Mala te ava!... Lê kêfa min ji tizbiyan re nayê.

Bi van gotinên wî tişteki mîqutî dilê min. Wê çaxê tenegehîştim ku tişteki di vê tizbiya wî ya zeytûnê de heye. Piştî Xalê Çeto nêhirî ku kêfa min reviya, li min vegerand û got:

- Tu li dilê xwe negirê, xwarzî! Bi rastî jî kêfa min ji tizbiy-

an re nayê.

Bi nivşermî min rahişt tizbiyên xwe û min ew dîsa xistin bê-rîka xwe. Bê gotin min serê xwe rakir û li wê tizbiya dardekirî nêhirî. Lê kêfreviya ruyê min xweş xuya bû. Ez bawer im ji ber vê yekê jî bû ku Xalê Çeto bi şermesari li min nêhirî, bi keservedan peyvên xwe domand û got:

- Lê tu nepirse û nebêje: Çima? Ku rojekê tu ji vê zîndanê werî berdan, an jî ku te bişînin dereke din, wê çaxê ez ê ji te re kat bikim. Lê nuha ne...

***

Di vê navberê de navîna min û Xalê Çeto bû danûstandina xal û xwarziyekî. Wî kat kir û min guh lê da, min kul û keserên dilê xwe vekirin û wî guhdar kir... Şev û rojan dan pey hev, dem buhurî û herweha çîroka tizbiyê jî ji bîra min çû bû êdî. Sê salên min di vê zîndanê de buhurîn. Di van rojan de dergevanê zîndanê hate selula me û kaxiza roja berdana min pêşanî min da. Piştî sê rojên din ez ê ji zîndanê derketama. Ji bo mizgîniya xwe soza hevûrîyekî jî ji min girt û çû. Di van sê rojên dawîn de, xwîna min bêtir li Xalê Çeto keliya û ez di ber de diltenikî bûm.

Sê roj derbas bûn. Sibê zû dergevan bi dengê banî min kir ku ez heta du saetan xwe amade bikim. Min tiştên xwe tev dikirin. Xalê Çeto jî bi min re alîkariya min dikir û nivînên min tev dişidand. Di binê şeltika min de, ew tizbiya ku min sê sal berê pêşkêşî wî kiri bû, derket rastê. Bi qasekî min bala xwe da tizbiyê, kete bîra min û dûre ez bi rûkenî zivirîm ser Xalê Çeto û min gotê:

- Ma tê bîra te, Xalê Çeto? Te ê ji min re kat bikira, ne wusa?

Bêyî ku dirêj bike û wextê bibuhurîne, Xalê Çeto li ser titika cî da xwe û rûnişt:

Dûrî te, ez wê çaxê mîna te hîna xort bûm û li ser xwe bûm. Ango ya ku bi serê min de hat, bila bi serê gurên çiyana de neyê! Ez ji ezbeniyê xwe re bibêjim... Em hemî civata gund li ser qameta nimêja îniyê bûn. Me dest bi nimêjê kiri bû. Hundurê mizgeftê ji hecî û sofîyan heta firqûz û naşiyên

gund dagirtî bû. Civatê nimêj kiri bû, çog dabûn erdê bi tizbiyan, bi tiliyan bêdeng silawatên xwe dikişandin û li navê Mihemed direşandin...

Xalê Çeto bi mirûzekî tirş û tal destê xwe î çepê ber bi wê tizbiya xwe ya zeytûnî kir û got:

- A, min jî bi wê tizbiya xwe ya bêyom silawatên xwe dikişand. Ji bilî pistepista devê civatê tu deng tune bû. Ji şeytanî re dengekî xirab... Wek nalîna mîyek nexweş dest pê kir û deng hat birîn...

Xalê Çeto vê carê herdu destên xwe ber bi jor kir û jî Xwedê lava kir:

- Xwedêyo! Ew ciwamêra kete binê erdê, bû xwelî û çû. Lê va ye ez li hafa te dibêjim. Ku ez çewt dibêjim, min ji herdu çavan bike!

Di pey deng re, ji bo ku zêde neyête bihîstin hinek kes kuxuyan û hinek jî di ber xwe de bi dizîka kenîyan. Lê sofîyê ku li kêleka min bû, li nava çavên min nêhirî, tuffî sarçavê min kir û di ser min de qêriya:

«- Çi ye, lawo! Hûn ji civatê şerm nakin, ma hûn ji Xwedê jî natirsin! De rabe ser xwe û derkeve der! Merivê Misilman çima bê destmêj hîna di mala Xwedê de rûdine!»

Bi van gotinên sofîyê kêleka min re, bû niçeniça civatê û serê xwe dihejandin. Ez ne bawer im ku di jiyana min de neheqiyek ewqas giran li min bû be. Ronî di çavên min de ne ma. Ez di bin xwîdanê ve bû bûm û çav li serê min tarî bû bûn. Ji hêrs û kerbê ne min wext dît ku ez bibêjim, «Bi navê Xwedê ew ne ez bûm.» û ne jî min pê re gihand ku ez bifikirim. Heta ku ez li xwe varqîfûn, min xençer li xafika serdilê sofî xisti bû jî... Civat li nav hev keti bû û hinekan dixwestin bi min bigirên. Lê dest û pî li min bû bûn mîna çu û ez ne dihatim dest. Ji xwe çavên min tu kes ne didît. Min hew dengê bihîst:

«-Ero wî bernedin! Ca wî bernedin, tirek Apê Sofî jî kuşt! Kero... ma tu ê xwe têxî kuderê!...»

Di wê hêrsê de min xwe havêt ser wî dengî û min xençer bir û hanî. Dûre min xwe li ronahiya derê mala Xwedê girt û

ez di nava wê helhelê de bazdam derve... Herdu jî miri bûn. Herweha ciwamêrekî tira xwe xisti bû hustuyê min û ji navînê derketi bû... min jî xwîna du kesan xisti bû hustuyê xwe.

Di çend rojên pêşîn de mala me û wan dest pê kirin li ber hev pan bûn, li pey hev geriyan... Xwîna du kesan bi min giran ne hat, lê ew navnotiya ku bi pey min ket, min dizanî bû ku ew ê heta mirinê jî wek pînekî xirab li min bimîne. Ji xwe jî wê rojê û vir de min danûstandinên xwe ji malbata xwe jî birî. Ma min ê êdî bi çi ruyî li wan binêriya û di nava wan de bigeriyama?!...

Li vir xalê Çeto bi keserek nîvçe got:

- Kesek bawer nake lê ya rastî jî ev bû.

Paşîngê jî ez hatim girtin. Belê ezbenî. Di dadgehê de dema dadpirs biryar da û ez bi bîst û neh salan arihandim; min jî biryara xwe da, heta ku ez li darê dunyayê sax bim, ez ê tizbiyê nekişînim û lingên min ê bi mala Xwedê nekevin! Lê ji bo xatirê bavê xwe î rihmetî, ez vê tizbiya yadîgariya wî navêjim û wenda nakim.

Bi vê çîrokê re bêyî daxwaza xwe, ez noqî ramanan bûm û min di dilê xwe de got: «Xwedêyo! Ev çi tore ye? Ev çi...»

Dergevanê zîndanê cara duduyan bamî min kir ku ez bi derkevim. Bi destûra Xalê Çeto ez rabûm, xwarî destê wî bûm, min xatir jê xwest û ez ber bi dêrî çûm.

XWÎ

Ji rojan ber bi êvarek rojeke payîza paşîn e.

Mamosteya xweşik Jennifer Gardner li hêleke Londonê di dersxanekê de, li ber textê nivisînê rawestiyaye, tiliyên xwe yên dirêj û barîk ber bi lêvên xwe yên tenik û xweşik dike û «*These ara my lips*» dibê. Ji hevokê, peyvika dawîn dubare dike û dûre wek peyvikên din wê jî li têxt dinivisîne. Herweha xwendekarên wê yên nû jî têdigêhîjin û li ser kaxizên ber xwe dinivisînin. Piştî gelek bêjeyên weha, mamoste di dersxanê de digere, diçe yek bi yek di ser xwendekarên xwe de xwar dibe ku bizani be ca ew rast dinivisînin, an ne. Tev wan peyvikên ku wê li têxt nivisîne, xwendekaran bi tîpên cuda cuda û li hemberî wan, bi zimanên xwe jî tiştina nivisîne.

Piştî ku mamoste dibîne herkesî nivisîna bêjeyên li têxt qedandine, dizivire ser xwendekarên xwe û dibêje: «*Thank you, thanks!*»

Simko û Baçîn jî ji xwendekarên vê dersxanê ne. Aniha di

kuçecek kêleka parka Richmond'ê de ber bi Broad Street'ê dimeşin û di rê de li ser çetiniya hînbûna vî zimanê biyanî dipeyivin. Pêlên bayê payîzê li tûlika Baçînê xort dixê û porê wî yê reş li ser eniya wî tevlihevî dike. Ev tevgirêdana wî ya sportîfî, rengê naşiyekî hercayî dide Baçîn. Bergeha Simko î li kêlekê jî, bi paltoyê xwe î rojhilata navînî û çentê dîplomati, bêhna tacirekî ermenî dide. Li dereke kêleka parkê, dema Simko dibîne paş û pêşê wan hinekî jî merivan xewle ye, çoga xwe ya çepê bilind dike, çentê xwe dide ser, bi pozbilindiya dîplomatekî xizan devê wî vedike, naylonêk pêçayî jê derdixê û dirêjî Baçîn dike:

- Ero, ca viya bi du ciya bike em bixwin, dibêje. Ji bo cixarê ez hertim weha tiştêkî davêjim hundurê çentê xwe.

Bi qasekî din hûrên zerika hêka xaşandî li ser tayên simbêla Simko dixuyin. Beriya ku dest bi peyivîna xwe ya nîvçemayî bike, serê xwe ber bi jor dike û li asimanên payîzî dinêre. Ev nêhirîna wî, bi demeke pir û pir kurt dibe. Lê wusa xuyaye ku bi vê nêhirîna wî re gelek payîzê salan di serê wî de divejine û zûzûka di ber çavên wî re dibuhurin. Loma dûre serê xwe dixê ber xwe, ji kwîr de keserekê vedide, vedigere ser Baçîn û jê re dibêje:

- Lê tu ê hîn bibî. Tu ê zû fêrî vî zimanî bibî. Lewra tu hêj pir ciwan î. Merivên ter û ciwan serê wan nerm in, zû têdigêhîjin. Lê ji bo min hînbûna vî zimanî gelek dijwar e. Herçiqas hînbûnek wusa zêde ji bo min ne pêwîst be jî, min pir dixwest ku ez rojekê bikani bim du peyvikan bi hev xînim û... lê wusa xuyaye ji vî salê xwe î çel û pêncan şûn de, ez ê nikani bim.

Bi pişirînek şêrîn Baçîn:

- Tu ê jî hîn bibî, xalê Simko, dibê. Ev hêj du meh û çar rojên me ne ku me xwe havêtiye vî welatî û ev hefteyê sisiyan e, me dest bi hînbûna zimên kiriye. Ma di demek weha kurt de kî fêrî zimanekî nû bûye? Ca tu raweste, bila du sê salên me li vir bibulurin, tu wê çaxê bibînî ka em fêrî zimên dibin, an ne. Ma em ji kê kêmtir in! Çima afganî hîn dibin, em fêr nabin?

Mîna ku mistek ava sar li ser dilê Simko bû be, destê xwe ber bi jor vedigirê û dibê:

- Welle em ji wan ne kêmtir in, lê... lê li welêt jî xwendina min tune bû, ha! Ji bilî zimanê malê û ew jî... tu bi xwe jî dizanî ez nikanim du tîpan bînim ba hev û bixwînim. Bavê min ez ne dam ber xwendinê, ez çî bikim! Tê bîra min di binê siya daran de rûdinişt û digot: «Xwendin çî ye? Ma bi xwendinê baskê teyran bi kê ve bûye? Ez ji kesên herî xwende jî zanetir im.» Lê dema ku meriv li rastiya jiyane dinêre, wê çaxê têdigêhîje ku ew gotinên bavê min hemî jî ji... ji ewkî bûn. Ya rastî, wî hay ji xwe tune bû, nizanî bû ku bi xwe çî dixwaze û çî dibêje. Gelek caran meriv tê derdixist ku pêwendiyên dest û lingên wî jî bi hev tune. Wusa... Îcar ji bo ku vê dîtina xwe ya bêhiş û bêbingeh bipeyitîne, di rabûn û rûniştina xwe de çêlî bapîrê min dikir û digot: «Ew jî ne xwende bû, lê oda wî her-tim ji mêvanan dagirtî bû. Ji riya sê rojan merivna dihatin û pê dişewirîn...»

Baçîn wusa têdigêhîje ku ev diltengiya dûrketina jî welêt e, xemgîniya ciwanîyek wendabûyî ye; û dixwaze pê bide zanîn ku ev ne tenê gunehkariya bav û bapîrê wî ye, loma peyva Simko dibire û dibêje:

- De... tu jî xema nexwe, xalê Simko. Ev tiştê ku tu dibêjî, xwiyekî civakî ye. Lê mîna ku min ji te re got: Di vê dersxanê de hêj çel û pênc saetê me ne buhurîne. De ka nuha tu bibêje; ew peyvîkên ku tu di van sê heftan de hîn bûye, ma hindik in? Tu fêrî çend peyvikan bûye, ka ji min re bibêje!

- Ez hîn bûne, hîn bûme... Ji dev û poz, heta tiştên di dersxanê de, ez yek bi yek navê hemîyan jî dizanim. Dizanim lê...

Li vir mîna ku Simko li tiştêkî varqile hinekî bêdeng dimîne, dûre tavilê li gotinên we zêde dike û dibêje:

- Lê meriv pirî wan tiştan jî ji bîr dike, ha! Serqisê ew bêjeyên ku em îro hîn bûne, heta sibê em ê nivê wan jî bîr bikin. Îcar divê meriv wan hemîyan ji ber bike, an ne, nabe!... Ku te bivê em ê nuha biçin ba min, em ê çayeke xwe vexwun û di ber re jî heta ku em baş hîn bibin, em ê peyvikan jî hev bipirsin. Ji xwe mala min jî ji vir ne dûr e.

Piştî ku Simko û Baçîn li ser vê yekê li hev dikin, herdu bi hev re bi qasî deh werîsan bêdeng dimeşin. Ev bêdengiya bi

pirseke Baçîn tê birîn û dibê:

- Bi rastî xaniyê te çawa ye, xalê Simko? Tu jê xweş î, an ne?

- Bi Xwedê, baş e. Oda min fere ye, maseyek û du sandaliyên nû tê de hene, dîwarên wê bi kaxizên xweşik in, xwarin... Lê cîranên min... ez li korîdorekê dimînim. Di korîdorê de em deh kes in. Ji bilî min, hemî jî ji van xortên xwendekar in, di xwendegehên bilind de dixwînin. Em gişt, xwarinxanekê bi kar tînin. Cemedanka me jî herwusa... Ero, di van çend rojên dawîn de tiştêkî bala min kişand: Min nêhirî ku tiştê min yê xwarinê zû kê m dibin. Ez fikirîm ku şeytên tiliya xwe ne xisti be nava xwarinên min, wê çaxê... wê çaxê Xwedê dizane ev karê xwendekarên korîdora min e. Welle, dûre ji du tiştan şik kete dilê min: Yek şeytan û yê din jî xwendekarên li korîdorê... Belê, belê!... wusa nepişire tu! Wek ku şeytan bi min re bixwe... tiştên min kê m dibin. Binêre ez pakêteke hêk dikirim, dibim di cemedankê de datînim, sibê diçim lê dinêrim... dinêrim ku hêkên min kê m bûne. Penîrê min, rûnê min dîsa wer, nanê min... nan lo, ma nan çi ye!... meriv davêje ber kûçikan! Tu dizanî min çi kir? Ez gelekî fikirîm û min serê xwe pir di ber de êşand. Êşand lê... lê min nizanî bû bi çi awayî û çiqas jê kê m dibe. Ma kê bêhna bêçiya xwe kiriye û beriya raketinê biçê li tiştên xwe binêre!... Vêca min bi van çavên xwe nedîta, min ê bawer nekira. Piştî vê şika xwe, welle min xwe da ber ku bibînim ka kî vê nefsmirdariyê dike. Bi serê min te... belê, do derengî şevê bû. Ez di oda xwe de ramedî bûm. Min dengê lingan bihîst ku ber bi xwarinxana korîdorê diçe. Ez jî rabûm û min hêdîka da pey. Xortekî finî bû. Ero, çer ku wî derê cemedankê vekir û destê xwe dirêjî hîmdurê wê kir, welle min hişkîrî bi zenda wî girt. Destê wî li hewa ma. Çav li serê min tarî bûn û welle çi hat ber devê min, min jê re got: «Ev çi karê te ye, bêşeref!» min gotê. «Tu mestûmezîn, bi qasî terikekî ye, riswa! Ma ev bi te dikeve?» Lê ez bawer im gelekî tirsîya. Lewra çer ku zenda xwe ji nav lepên min filitand, weke cêwrekî tajiyeke sow ji ber min bazda. Ez xalê te me! Ma ez êdî wî berdidim! Welle di korîdorê de min da pey. Ez di

ser de qêriyam û min gotê: «Kero, tu ê vê carê xwe têxî kuderê!» Di vê birebira min de, keçikek finî ji oda xwe derket ber dêrî û vî bênamûsî xwe havêt paş wê û jê re got: «Ez di bextê te de, min ji nav lepê viya xelas bike!» Êê... tu dizanî, li ba me jî yekî ku xwe bavêje bextê jinan, dest lê ranabe. Êdî ne bû ku li ba keçikê ez xwe rakêşime wî, lê min ew rezîl û riswa kir: «Kero, tu bi qurbana vê keçikê bî!» min gotê. «Ku ne ji bo xatirê vê keçikê bûya, min dizanî bû anuha min ê çi bihaniya serê te!» Lê baş bû ku keçik ciwanik derket û bi zarekî xweş ji min re got: «Ez di bextê te û Xwedê de, xalê Simko! Wî kiriye tu neke! Dev jê berde!...» Dema keçikê ev digotin û ber min digeriya, ew jî li paş wê nola pisikê ku şîr rijandi be, her bi çavekî tirsek li dor xwe dinêrî. De... ka nuha tu bibêje Baçînê min, ku tu di şûna min de bûya, te ê çi bikira? Lêê... A, çilekên wusa bêrû jî hene! Welle min rabû ji bêgavî ji keçikê re got: «De bila vê carê weha be, lê ku ew careke din tiştekî wusa bike, bi sonda sê kevirên jinberdanê ez ê destê wî bişikînim û... nizanim çi bikim!» Û nemaze min bi wê da zanîn ku careke din jî tiştekî weha biqewî me, wê çaxê bila ew loma ji xwe bike, lê ji min neke.

Simko û Baçîn nêzîkî li malê kirine û ew ê bi qasekî din têkevin wê korîdorê.

ZEWAC

Saet li yanzdeh û nivê şevê ye.

Ji nişka ve zengilê deriyê mala Biro lêdikeve. Biro û kewaniya xwe hêj rûniştî ne. Ji bo ku lêketina derî ducar nebe, Biro radibe ser xwe û ber bi dêrî diçe. Dema derî vedike, bi bejna xwe ya dirêj û porê xwe î nivweşiyayî devê Lûtê ezeb li ken dibîne. Bêyî ku Lût deng bike, du sê caran serê xwe dileqîne û bi vî awayî dixwaze şevxweşiyê lê bike. Biro têdigêhîje. Lût derbasî hêla hundur dibe, bêdeng solên xwe ji lingên xwe dike û diçe li ser dîwançê rûdine. Bi devekî jihev li dora xwe dinêre û zûzûka wan hemî tiştên di odê de di ber çavên xwe re derbas dike. Dûre bi kêfxweşî dizivire ser Biro û kewaniya malê:

- Ma hûn nayên daweta min?

Li hemberî vê pirsê Lût, Biro û kewanî hew li hev dinêrin. Ji ber ku ev hatina Lût ne wek hatina hertimî ye. Di vê derengiya şevê de hatina wî û vê pirsê wî, hîna rê ne daye xwediyên

malê ku xêrhatinekê lê bikin. Lê dema Lût dibîne ku bédengî ye û bersiva pirsê wî ne hat, eniyê li xwe diqermeçîne û dibê:

- Ez bê henek dibêjim...

Bi rastî jî li bendî bersivekê ye û bi vê liva xwe matmayîne ji ser xwediyên malê hiltîne û loma kewanî bi pişirîn dipirse:

- Ka daweta te kengî dibe?

Qermeçên li eniya Lût wenda dibin, bi rûkenî destên xwe di hev re dide û dibê:

- Tiştê ku ez pê dizanim, divê ev havîna di ser min de derbas nebe. Îcar bir rastî jî divê hûn werin. Ku hûn neyên, ma kî ê werin? Ez naxwazim ji herkesî re bibêjim û nabêjim jî... Na, na... çî hewce ye. Bi navê Xwedê ew ê min bihetikînin! Gerçî ez dizanim ku ev zewaca min, nişana hetikîna min e. Lê...

Li vir mîna ku xwe ji tiştê serast bike, dibê:

- Ez bi heyrana we, min ji we re got lê hûn ji kesekî re nebêjin! Tew ku zewaca min jî nebe, wê çaxê ez ê di nava xelkê de bibûn xax welle! De îcar ev ji min kêmbû, ha!... Lê ez nabêjim nabe, dibe... ji sedê sed dibe. Ango ez dixwazim bibêjim ku çêbûna daweta min û zewaca min bêşik e û ez viya jî wek navê xwe dizanim... dizanim ku ev havîna ê di ser min de vala ne bulure. Lê dîsa jî divê hûn li ber herkesî devsistiyê nekin!...

Lût serê xwe dixê ber xwe, eniya wî ya rût dest pê dîke hêdî hêdî xwîdanê dide. Kewanî bi pîrsek xwe serê wî ji ber radîke:

- Baş e, ka tu bi kê re dawetê dikî? Ma te çima berê ne digot?

Lût bi rewşeke matmayî berê xwe dide xwediyên malê, destê xwe bêmane li ba dîke û dibê:

- Hi... De ca lê binêre! Ma berê, dawetkirina min li kuderê bû? Binêrin, min pêr dest bi karê zewaca xwe kir û ez îşev jî pê bawer bûm ku zewaca min ê bibe. Loma min biryara xwe jî da ku ez dawetekê li dar bixînim. Heta ku ez baş bi tiştê ewle nebim, ma ez belav dikim?

- Tew!... min jî got qeyê ca ew ê bi rastî dawetê bike. Ma qet çêdibe! Di şevê de te çawa keçik dît, we bi çî awayî li

hev kir?!... Ma tew wusa dibe?

- Ê, na! Tu qet tişteki jî nizanî! Na, na. Hişê te di ber van tiştan de naçe. De ka hûn guhdar bikin, ez ji we re kat bikim... ez ji we re kat bikim ku...

Kewanî dîsa dikeve navînê û peyva wî di dêv de dibire:

- Na welle, keko... Ez tew bawer nakim ku ev zewaca te biçe serî. Ji ber ku ne mîna tişteki berçav be. Te hîna hesp ne haniye, tu afir çêdikî.

- Bi serê min û te, dibêjim ku tu bawer bikî. Ev zewaca min ê bibe û ez gelekî hêvîdar im ku ev payîza ê di ser min de vala neçe. De îcar we bawer kir!

Biro di ber xwe de dikene, kewanî bi pişirînek matmayî berê xwe dide Lût û dibê:

- Heta nuha te çêlî havînê dikir, lê anuha jî tu dibêjî, payîz.

Lût destê xwe li ba dike û:

- Anuha ne wexta lîstika li ser peyvikên havîn û payîzan e. Çi havîn û çi payîz, herdu jî demsalên Xwedê ne. Lê ya girîng, li gor pîvana ku min kiriye, zewaca min ê di nêzik de bibe. Naha tu bibêje çima û çawa?..

- Çawa?

- Ji ber ku ne bi yekî tenê re ye... Pênc keç ê ji bo min têkevin rê. Ku yek nebe, ya din. Ew jî nebe, ya din. Ku ew jî nebe, ya din... Pênc keç in, pênc!

Bi van gotinên xwe yên dawîn re, bi destê xwe dilopên xwîdana ser eniya xwe paqij dike. Ev peyv û rewşa Lût ewqas tevlihev û ewqas ji nişka ve dibe ku bi rastî jî ji bilî henekan tişteki nayê hişê merivan. Kewaniya malê di vê tevliheviya rewşa Lût de, hinek pirsên din jî dirijîne:

- Çima pênc keç, keko? Îcar te ev pênc keç ji kuderê derxistin? Ku tu rastiyê bipirsî, ez tişteki tenegehîştim.

Vê carê jî Lût bi ken dibê:

- Ca lê binêrin, hîna tenegehîştiye!?!.. Ha, ha, ha!

Mîna ku kewanî bibêje: «Ma ev dikeve serê te?» li Biro dinêre. Biro lêvên xwe bi hev de dişidîne û pê dixwaze bibêje: «Na, ev ne tişteki ber bi aqilan e.» Lê ev rewîştên xwediyên malê ji ber çavên Lût nafilite û loma bi ken didomîne:

- Ha, ha, ha... rebeno... ew jî têngêhîştiye. Ez fam nakim ku hûn çima têngêhîjin. Lê wusa xuyaye... diyar e hûn naxwazin têngêhîjin. Ma ne tîpên Quranê ye ku ez bibêjim welle hûn ji hev dernaxin! Ser û binê wan pênc keç in. Ji her yeke wan re min wêneyekî xwe şandiye. Her pênc jî têne vir...

Li vir Lût xwe bi quretî dide ser hev û didomîne.

- Lê ew ê neyên mala min. Ew ê werin malên merivên xwe. Ez ê jî bi kincên xwe yên xweşik biçim malên wan û em ê li wir hevdu bibînin. Ez merivekî şareza û demokrat im. Ku xwîna me li hev bikele, ma ew ê çima nebe?.. Ez bi qurban, nebe nebe hûn ji kesekî re bibêjin, ha!... Lê ez nizanîm ka ji bo malê çi pêwîst e. Gerçî ez îşev dûr û dirêj li ser fikirîm û min hinek pêwîstiyên malê nivîsîne...

Bi van gotinên xwe re Lût destê xwe hêdîka di bêrika qutikê xwe de dike, perçekek kaxiza qermîçî jê derdixe, ber bi xwediyên malê dirêj dike û:

- Ca lê binêrin, dibê.

Ji destnivîsa wî ya xilûxwarî jî diyar e ku serê xwe di ber de eşandiye û listeyek tiştan li pey hev rêz kiriye.

Sê cot pêşgîrên serşokê bi 64 ...

Sê cot kevçî bi 12 ...

Sê cot kasikên ferfûrî bi 36 ...

Sê cot kêrên ... (peyvîka vir nayê xwendin) bi 18 ...

Sê cot beroş bi 44 ... (di ser tevayîya vê rêzê re xetek hatiye kişandin, êdî ne ji van rêzikên listê ye)

Û di binê viya de jî gelek rêzikên weha dîsa bi «Sê cotan...» dane pey hev.

Piştî ku kaxiza qermîçî ji nav lepên xwediyên malê difilite û dikeve destê Lût, ew dîsa wê fena nivîstek pîrozwer tev dike û berdide ciyê berê. Ji bêtewatî destên xwe di hev re dide û dibê:

- Lê dîsa jî divê hûn yek bi yek navên hemî pêwîstiyên malê bi min bidîne nivîsandin.

Kewanî:

- Erê erê, keko, dibê. Ku te zewaca xwe bi derekê ve girêdabe...

- Erê, weh! Ma girêdayîn çî ye? Ez dibê m ev payîza ê di ser min de... Ez dibê m min pênc wêne şandiye... ma hûn dizanin bê pişt a min jî çî qewîn e? Aniha em bibêjin yek ne bû, ya duduyan ne xwest, ya sisiyan jî em bibêjin balafir ket û ew jî tê de mir... baş e! Lê ya çaran?... ya pêncan?... wehhh! Ma bextê min ê ewqas jî reş be!?!..

Kewanî destê xwe davêje eniya xwe, lê bêyî ku bifikire vedigere ser Lût û dibê:

- Reng e, bûka me ê jî dûr... jî welatekî dûr were. Lewra tu çêlî balafirê dikî. Na xwe jî welêt tê?

Lêvên Lût li ser hev nahewin û bi dilekî şa dibê:

- Belê, bûkên we ê jî welêt werin.

- Ê tu çîma wusa dibêjî, keko? «bûkên we!..» Ku ev ne henek be, bi rastî jî wan pir guneh in.

- Na welle dako, gunehê min bi wan nayê. Ka heta vî salê min gunehê kê bi min hatiye? Ya dîn, ma ev ne gunehkariye ku... Ji bo ku ez baş bi karê xwe ewle bim, min ev pênc rê bi kar hanîye. Ne ku ez bi her pêncan ve... uff! Ev zewaca jî çiqas merivan zimandirêj dike!..

Kewanî:

- Ma wan hay jê hene ku te jî hemiyar re jî wêneyên xwe şandiye?

- Na, na. Ma ez dîn im! Na dako, na. Ma çî hewce ye? Ji her yeke wan re... min wêneyên xwe yê cuda cuda şandiye. Di vî karê zewacê de jî divê bêhnek polîtîkî jî meriv were. Serqisê: Ji yekê re wêneyekî reşûsîpiyê jî navê, jî yeke din re dîsa jî navê lê rengîn, jî ya din re wêneyekî li ser lingan... û yê mayî nuha nayên bîra min. Çî bikim, wusa jî nebe, nabe!.. Lê ez bi gorî, hûn jî kesekî re nebêjin, ha!

Mereqdariya jîniyê bi kewaniyê digirê û loma her bi şorgermî dibêje:

- Na, na. Em ê nebêjin. Baş e keko, lê jî serxetê ne an jî binxetê ne?

Mîna ku Lût bi devê xwe tiştê li xwe dayne, destê xwe li ba dike û dibê:

- De bi Xwedê ez jî nizamim. Tiştê ku ez pê dizanim: Min

ser û binê xetê tevlihevî kiriye ku ev zewaca min ji sedî sed bi-be. De qeyê ne gosirmeta giran e ku hîn jî nebe!

Lût tiliyên herdu destên xwe derbasî nav hev dike, di ciyê xwe de xwe hinekî bi paş de dide, mîna ku bibêje: «De herweha ev jiyana min ya ezebiyê jî qediya.» dizivire ser xwediyên malê û dibê:

- De ka we ne got? Hûn ê werin daweta min, ne?

Biroyê ku heta vê gavê wek kevirekî cirnexweş li wir rûniştî bû, bi zimanekî nermokî dibê:

- Na. Kêfa min ji dawetan re nayê.

Bi vê gotina Biro re, ew payedariya zewaca ku bi qasekî berê li ruyê Lût bû, wenda dibe û di ciyê xwe de sar û matmayî dimîne. Lê dûre tavilê dizivire ser Biro û dibê:

- Ev çi bû, ezbenî? Ma ji bextê min re çima kêfa te ji dawetan re nayê! Mafir ku kêfa te ji dawetan re nayê, te çima heta nuha guhdariya min kir? Piştî ewqas guhdarkirina te, bi rastî jî ne li cî ye ku tu bibêjî: «Kêfa min ji dawetan re nayê.» Di-viya bû te ev berê bigota... Lê dev jê ber de. Serê te û hatina te nexwe! Ji xwe tu hertim wusa yî! Tu mîna tavek bêtîn û nane-kî bêxwê yî... Ne hewce ye, ezbenî. Bila yekî wek te jî ji daweta min kêin be, xem nake. Lê wê çaxê... mîna ku min got, divê tu ji kesekî re nebêjî...

Kelagiri li gewriya Lût dipiçike. Li welatekî biyanî, zewaca zava û bûkek bêkes tê ber çavên wî. Serê xwe di ber xwe de xwar dike, destê xwe davêje paş hustuyê xwe û dikeve ramanê. Piştî bêdengiyê kurt, mîna ku li neheqiyekê varqilî be, serê xwe radike û ji Biro re dibê:

- Baş e, ma we daweta xwe çenekir!

Biro:

- Na.

Nola ku Lût ji Biro bawer ne kiri be, vê carê jî vedigere ser kewaniyê û dipirse:

- Ma bi rastî jî we daweta xwe ne kir?

Kewanî:

- Na welle, keko. Em li welêt zewucîn, lê...

Gwîne Lût divemire, dîsa serê xwe dixê ber xwe, bêden-

giyê dikişîne serê xwe û di dilê xwe de weha dibê: «Ev rebenên ha jî nuha dibêjin, em zewucîne. Ma zewacek bê deng û bê şayî, bê tirş û goşt... Çi merivên reben hene, Xwedêyo! Li welêt zewucîne, lê... dawet çênekirine. Ku ev hişê min yê anuha li welêt di serê min de hebûya, min dizanî bû min ê dawetek çawa li dar bixista... We zingîna def û zirnê bixwesta, we xweşdengê bilûran bixwesta... ax! Lê hûn ê bibînin, ez ê dawetek çawa li dar bixînim! Bila ava wîskiyê wusa fena ava kaniyê biherike...»

Lê kewanî vê bêdengiya wî lê belav dike û dibê:

- Baş e, keko. Bila daweta te bibe, ez ê werim.

Gwîné Lût dîsa dibe wek yê berê, rûkenî li ruyê wî diyar dibe, radibe ser xwe ku êdî biçê. Lê ji nişka ve dizivire ser xwediyên malê û wê hevoka xwe ya îşevîn dicarîne:

- Ez be qurban, bila ev di navîna me de bimîne û kesek nebihîse! Bi navê Xwedê ew ê gû di min bidin!

Xwediyên malê jî hêz didin xwe, di rabûna xwe de Biro dîsa bi wî zimanê xwe î nermîn û di ber xwe de dibê:

- Bi rastî jî ez ténagêhîjim. Rast e, min daweta xwe çênekir, ez ne merivekî govend û dîlanê me jî... lê tiştê ku ez dizanim, zêdeyiya beşdaran dawetê xweştir û rengîntir dike. Lê ez bala xwe didim te, tu her dibêjî: «Bila kesek pê nizani be!» Ma tu ê dawetê bi kê ve çêbikî?

Dema Lût guhdariya van gotinên Biro dike, di dawiya her hevokê de serê xwe dihejîne û pê rastiya wan dipeyitîne. Dûre jî weha dibêje:

- Erê ezbenî, erê. Min ew tiştê jî çareser kiriye. Ma tu dizanî?... Beriya ku ez werim vir... Piştî ku ez ji malê derketim, min berê xwe da mala Bengiyan, ji wir çûm mala Berkenan... û Nesrîna jinebî jî li wir bû, li ser riya xwe min Seyîdxanê kulek û Siyabendê Serhedî dît û min ji wan re jî got... min ji wan re jî got ku bila di nava herkesî de belav nebe. Çi dibe çi nabe... ma ne wusa ye?

Beriya ku Lût xwe bigîhîne ber dêrî, kewanî xwe pê re digîhîne û pirsê xwe ya dawîn dike:

- Ku wusa be, wê çaxê divê tu ji nuha de... Lewra karûba-

rên dawetan ne tişteki asan e. Cî ye, mal e, kirîna ferûfolan e... çî dizanim hezar hûrûpizor hene ku...

Lût li ser lingan bi livek wusa vedigere ser kewaniyê, mîna ku aniha bûkek delal li ser piştê hespê û li rasta hewşê li bendî wî be. Bi rûkeniyeke xewnên şevan peyva wê dibire û dibê:

- Belê belê, ne min got, hertişt çareser bûye. Karê ciyê dawetê, Siyaveşê me î îranî girtiye ser xwe, amadeyiya hemî xwarin û vexwarinê Zibêrê binxetî... Ciwamêro ji min re got: «Ev kara karê min e, yabo!» Û karê def û zirnê jî ewko... ez ê bi mala mitriban re bipeyvim.

Li vir bawîşkeke bêwext tê Lût, zûzûka ber bi dêrî diçe, solên xwe bi ser lingên xwe ve dike, serê xwe î porweşîn bi mebesta sevxweşiyê dîsa dileqîne û derdikeve. Derdikeve lê beriya ku derî li pey xwe bigirê, ew wî serê xwe î ku xwendevan pê dizane, dîsa di ber dêrî re dirêjî hundur dike û dibê:

- Ez bi gorî!.. hûn ji kesekî re nebêjin û bila belav nebe.

ÇARŞEF

Ev taxa vî bajarî, ji avahî û kuçên xwe jî diyar e ku taxeke nû ye. Pênc sal beriya nuha, bi alîkariya kooperativekê û bi proja avahîzanekî biyanî hatiye çêkirin. Ku em zarokan nebêjin, hemû jinên bajêr bi rengê ne û mêr jî her yek bi babetekî ne. Di kuçên cejnerojan de ev babetên merivan dewlementir dibin, lê jin dîsa herwekî hev in.

Navnîşanek li ser kaxizek mîvhelisî di destê Xêvo de ye, di kuçêke dirêj û fere de li pêşîya kewaniya xwe Zînê dimeşe. Piştî ku li xeraca nêzîkî vê taxê ji temafilê peya bûn, ev kuça şeşan e ku tê de dimeşin. Carina li kaxizê û carina jî li numeroyên ser deriyên hêla çep û rastên kuçê dinêre û diçe. Şalwarek lê ye, ji delingan teng û ber bi jor fere ye. Di ser wî de saqoyekî pîdirêj û fere di ser bejna xwe ya kin de berdaye. Şefqeyekî nû yê bi kuj daye ser serê xwe î piçûk û di ser tûlika xwe ya rûnkirî de xwar kiriye. Bi kurtî ji dûr ve wek bizmarekî dixuye. Bizamar jî, ne bizmarekî îngilîz an babetekî din, lê

rasterast nola bizmarekî di destê nalbendan de ye.

Nabe ku meriv wê Zîna li pey Xêvo binîgarîne, lewra ji bilî pîpikên wê yên di kortikên çavan de, ji lingan heta serê wê, reş nixumandî ye. Ango nivîskarekî bêfantasî ê ew weha binîgarta: «Ji dûr ve weke gagoleke rêxê dixuye.»

Li devereke kuçê, Xêvo li pey xwe dizivire ser vê kewaniya xwe û dibêje:

- Hevalekî gelek baş bû. Ji min çavekirîtir bû. Pîrî caran dadiket xwarinxana leşgeriyê, kartolên xaşandî didizî û ji min re dihanî. Ji ber vê yekê jî min ew bi rengdêra femandariyê dinavand. Xwedêyo! Hevaltiya leşgeriyê çiqas bi rûmet e! Di rojên dawîn de sozên hevaltiyê, dozên biratiyê, danûstandinên heta mirinê... Meriv hertiştî dibêje, hertiştî... lê ev bû sal û nîvek, hêj me hevdu ne dîtiye. Ku anuha bizani be ez zewucîme û ez ê di nêzik de bibim bav... ew ê pir kêfxweş bibe, ew ê ji kêfxweşiyê bifire!

Bi vê gotina wî ya dawîn re, Zînê di binê çarşefê de herdu destên xwe dide binê zikê xwe î werimî, kesereke westiyane vedide û li pey wî dibêje:

- Bi Xwedê ez nema dikarim bimeşim. Wusa xuyaye dergûş jî nerihet dibe.

Nerihetiya dergûşê li dilê Xêvo jî dixê û ji mêzekirina numeroyên ser deriyan, mîna ku wî jî hay ji westiyane bû be. Loma li kewaniya xwe vedigerîne û:

- Ez dizanim, lê baştir e ku ez ji vî dikandarî bipirsim. Divê ew bizani be, dibêje û rasterast berê xwe dide deriyê dikana li ser piyê çepê.

Dikandarê ku pirtî ji hundur dikişande der û li pêş dikanê darde dikir, silava xêrhatinê lê hildide û:

- Fermo ezbenî, dibêje, we çi divêt? Li ba min ji her reng û babetî fistan hene; şifon, lastîkotîn, hevrişimê binxe...

- Bibexşe ezbenî, ma ev kuça ne kuça Xiyabana Xûb e?

- Belê ezbenî, belê.

- De baş e, lê ez ê çawa bi ser vê numeroyê ve bim?

Dikandarê bisal li numeroya ser kaxiza nîvhelisî dinêre, destê xwe davêje riyê xwe î dirêj, bêhêvî ber bi jêr dinêre û:

- Ezbenî, dibêje, ez baş ne ewle me... lê ez bawer im numeroya 57'an ê li jêra kuçê bikeve.

Xêvo:

- Mala te ava, ezbanî! dibêje, lê çavê wî her li kewaniya xwe û rewşa wê ye. Gelek baş e ku dikandarê bisal têdigêhîje ku kewaniya bi wî re westiyaye. Çêyiyekê dike, vedigere ser Xêvo û jê re dibêje:

- Ku bûk westiyayî be, heta ku tu diçî û navnîşanê dibînî, bila ew li vir di dikanê de westa xwe bigirê.

Xêvo û kewaniya xwe, herdu jî ji vê pêşniyarê kêfxweş dibin. Herweha jinik dikeve hundurê dikanê ku westa xwe bigirê û Xêvo jî di Xiyabana Xûb de serjêr dibe.

Piştî pirsîna ji du sê kesên din, Xêvo deriyê 57 numeroyî dibîne. Ev deriya jî nola hemî deriyên vê taxê duperdeyî û wek pirî wan bi rengekî kesk e. Ji bilî numero û loqên li ser deriyan, cudayiyêke piçûk jî di navbera wan de tune. Bi gavên dilpekîn tê ber vî deriyê hewşê. Di wextek pir û pir kurt de, ew hemî demên leşgeriya ku bi hev re buhurandi bûn, têne ber çavên wî û ji nişka ve du sê cara bi loqê dêrî lê dide.

Derî vedibe, herdu heval çav li hev dikevin û heta demeke kurt jî weha bê axaftin li hev dipiçikin. Car bi car piyên xwe ji milên hev sist dikin, li hev dinêrin û dîsa xwe bi hev ve dişidînin. Dûre peyvên heyfa dîrketinê, xêrhatin û xweşiyê li hev dibarînin.

- Wey, tu bi xêr hatî!... Tu ser çavê min re hatî... tu û van derina! Xwedêyo! Ez bi çavên xwe bawer nakim! De kerem ke, were hundur. Diya min jî li mal e...

Xêvo bi çavên avî li hevalê xwe vedigerîne û dibêje:

- Na, fermandarê min... divê ez bi te bidim zanîn ku... ez ne bi tenê me.

Fermandar serê xwe di ber derî re dirêjî kuçê dike ku bibîne ka kî pê re ye.

Lê piştî Xêvo pê dide zanîn ku wî jîna xwe li dikana serê kuçê hiştiye, herdu hevalbend ji ber deriyê hewşê dîrdikevin û bi hev re ber bi dikanê dimeşin. Ji kêfxweşiya hevdiîtinê, fermandar ji bîr dike ku diya xwe jî ji hatina mêvanan haydar bi-

ke. Di rê de hevalbendên kevn carina li hev vedigerin, çêlî demên leşgeriyê dikin û bi hev dikenin:

- Wey, tu ser çavê min re hatî! Malavawo, ma bextê me weha bû! Ha, ha, ha... Bi rastî jî min tew ne dipa. Lê diyar e, te ez ji bîr ne kirime. Bila mêraniyeke te bi ser min keti be! Bi rastî tu ji min mêrtir derketî, ne wusa?

- Tew nebêje, fermandarê min! Heta ku ez bi ser mala we ve bûm, çavên min rijyan.

- Te zehmetî kişand, ne wusa?

- Ma zehmetî jî gotin e, fermandarê min! Kewaniya min ji çogan de ket! Li vî xaniyî dinêrim, fena yê din e, li yê din dinêrim... mala wan ne ava!... hemî jî nola hev ava kirine. Ji xêra hinek darûberên li hewşan, an jî ji numeroyan meriv dikane ji hev derxîne. An ne... bi navê Xwedê gelek û gelek çetin e ku meriv ji hev binase. Ez dibêim nuha pirî caran hûn rûniştevanên vê taxê jî, bi çewtî diçin ber deriyên cîranan. Ha, ha, ha!...

Fermandar şorgermiya bi hevalê xwe î kevn ve didomîne û dibêje:

- Tu dev ji hertiştî berde, lê bi rastî jî tu êdî pîr bûye, ezbenî.

- Êê... ne tiştêkî asan e, fermandarê min. Ev zewac e! Di nêzîk de jî ez ê bibim bav. Beriya ku ez ji bîr bikim... Ji ber ku di van demên dawîn de ez pir xwejbîr bûme... ku law be, ez ê bi navê te banî wî bikim.

Bi galegalên weha hevalbendan nêzîkî li dikana pirtiyar kirine. Xêvo herdu çavên xwe bi hev de dişidîne, bi çavekî diyîne dinêre û:

- Binêre, dibê, kewaniya min li ber wê dikanê ye.

Kewaniyek di nava çarşefeke reş de, li ber pirtiyên pêş dikanê rawestiyaye û yek bi yek lê dinêrî. Gelek kêfa Xêvo jî bi vê liva kewaniyê tê. Loma vedigere ser fermandarê xwe û:

- Kewaniya min koçer e, lê koçereke ji malmezinan e. Têgêlîştîya serlêdanên wusa ye. Ez bawer im, dixwaze ji diya te re fîstanekî diyariyê bikire. Lewra min pir jê re qala diya te kiriye... û min jê re gotiye: «Bi namên femandêr re gelek si-

lav ji me re dişand, ji me re nokên qelandî dişand...» ji me re nivîşt jî şandi bû, ne wusa fermandar?

- Erê ezbenî... baş e, em zû lingên xwe rakin, bila bûka nû nekeve nerihetiyeke wusa...

Xêvo zûzûka:

- Na, bi navê Xwedê nabe! dibêje û peyva femandêr dibire. Baş e ku ew fikiriye, an ne, ma sergêjekî nola min ê çawa fikra tiştêkî wusa bikira?

Herdu hevalbend xwe digîhînin ber dikanê. Lê ji bo ku kewanî fistanekî bi dilê xwe bikire, hinekî ji dikanê dûr radiwestin. Hundurê dikanê ji merivan dagirtî ye.

Gelek nabuhure, kewaniya bi çarşef fistanekî lastîkotîn î bi kulîlkên hûr girtiye destê xwe û bi çavekî kirîne lê dinêre. Xêvoyê ku fikra westiyana kewaniya xwe û dergûşa di zikê wê de fikir, ji ber fermandarê xwe dipengize, bi gavên lez diçe ba wê, beriya ku bibêje: Min mala hevalê xwe derxist û em bi hev re hatin:

- Bi Xwedê, dibêje, ev î di dest te de çêtirîn e. Ji bo pîreji-na diya hevalê min, ev gelek baş e.

Kewaniya bi çarşef, berê wusa têdigêhîje ku xwediyê dikanê ye ew. Loma di ber xwe de bi dengêkî nizm û nîvçe:

- Rast e, dibê û dixwaze li yekî din binêre.

Lê Xêvo her di ser de dike pilepil:

- Ê erê, koçera min! Ev î bi kulîlkên hûrik pir xweş li jinên pîr tê... de hinekî lez bike!... hevalê min dipê.

Bi van gotman re, di binê çarşefê de xwîdanek sar li kewaniyê dide der. Lê ne berê xwe dide Xêvo û ne jî deng dike. Bi qasî kişandina çend hilmên cixarê, wext dibuhure. Xêvo li kêleka kewaniyê, li ber rêza fistanên dardekirî sekiniye. Tewatî nakeviyê, carina di ber xwe de tiştina dibêje, destê xwe davêje fistanan û pê dilîze, vedigere li fermandarê xwe dinêre û ji bo ku li hemberî wî zêdetir şermesar dernekeve, Xêvo peyvên xwe yên bi kewaniyê re didomîne û:

- De zû xweşika min! Hevalê min ê nuha bibêje: Ev jina wî jî çi jineke destgiran e!... dibêje û bi van gotinên xwe re destê xwe hêdfika davêje milê kewaniyê ku bibêje: Hinekî lez, lez

lez!

Lê pêre naghîne van gotinên xwe yên dawîn bibêje. Lewra heta wê çaxê, bi vê liva Xêvo re jinik xwe vedikişîne, hewarek pê dikeve, vedigere ser Xêvo û çî tê ber devê wê jê re dibêje:

- Tu şerm nakî, bêşeref! Rêsiyek simbêl li ber pozê te ye, riswa! Ez di dewsa diya te de me, ne!... ma tu ji xwe şerm nakî ku tu li ber çavên ewqas kesan, li vê rasta kuçê destê xwe davêjî...

Bi vê hêrsa jinikê re dest û pî li ba dibin, çarşefa serçavê wê dişemite xwarê, seriyekî bi porê şînbozî û ruyekî qermiçi derdikeve rastê. Bi deng û hewara wê re, tev kewaniya Xêvo û dikandarê bisal, çend kesên din jî di devê deriyê dikanê de ber bi çavên Xêvo dikevin.

KULTUR

Jinebiyeke xwedî xwendina bilind bû, Zîvyayeva.

Lê bi xwe ne xweşik û ne jî lihevhatî bû. Ji dûr û nêzîk ve jî baş dixuya ku pirça zer û reş li ser lêva wê ya jorîn, mîna berzikek rûçikî xirab xirab diponije. Firnikên pozê wê fena devê şikeftên çiyayên xalî reştarî dixuyan. Ku ji pêşîr û tilorên wê yên bi xesrew jî ne bûya, meriv ê biketa şika jîniya wê. Ev deverên wê yên xirab, mîna ku bi destên peykertiraşên Venus hati bin çêkirin. Bi kurtî dirûvên jinên barîk û narîn qet pê ne diket.

Ji hêla din ve jî, Zîvyayeva xwediyê du zik zarok û dilbijoka bejnûbala jinên nazdar û nexweşa tevgera wan bû. Carina ev rastiya dilê xwe, bi devê xwe li xwe dadihanî û xwe bi xwe: «Heye ku ew ê êdî sipehîbûna min tune be, lê divê ez bi kêmanî ji hêla kulturê de xwe serast bikim da ku bala hinekan bikêşim.» digot, diramiya û bi vî awayî kunek ava sar li ser dilê xwe direşand.

Lê tew Xwedê nekira ku yekî jê re bigota: «Zîvyayeva xwedî kultureke bilind e.» an jî wê gotineke wusa bibîhîsiya, wê çaxê bextiyariya wê ê bêpîvan bibûya û ew ê ji kêfxweşiyê bifiriya.

Elîzabeta cîrana wê, bi têra xwe rindbûn û kultur ji welatê xwe î Amerîkayê hanî bû. Porzer, kej, çavşîn, devliken, bejinzirav, giran û bi her awayî lihevhatî bû. Ji bilî zimanê xwe û wê: almanî, fransî û erebî dizanî bû. Xwe bipêça jî û xwe şilfûtazî jî bikira, li wê dihat. Zîvyayevayê ji hêlekê ve ji bedewbûna cîrana xwe ya Elîzabetê xwî dikir, ji hêla din ve bi qalkirina kultura wê, xwe jî dikir xwedîpar û di dilê xwe de banî Xwedî dikir. Lê mixabin, ku Xwedî jî bihata û ji nû ve dest bi çêkirina Zîvyayevayê bikira, ew ê: bi xwe jî ji nav vê xilûxwariya wê derneketa.

Zîvyayevayê bi destên xwe çepik lêxist û kete hundur. Dilgeşî û dilreşîya wê tevlihev bû bû, berî xwe da lawên xwe yên berzewac û got:

- Lawo zû rabin ser xwe, van derina bidine hev, bi qasekî din Elîzabeta cîrana me ê were mala me. Kûpa kulturê ye, Elîzabet! Xwedêyo!... Ma hûn nizanin bê ez çi qasî ji wê jinikê hez dikim! Ku li dunyayê yeke xwedî kultureke herî bilind hebe, ew jî Elîzabeta cîrana me ye. De... zû lez bikin! Destên xwe tev bidin!... De bila dengê min bête te, Semînov! Aniha ne wexta xwendina pirtûkê ye!

Semînovê berzewac hêdî hêdî rabû ser xwe, pirtûka di destê xwe de danî hêlekê û bi hundurê odê ketin. Palasên xwe raxistin, oda rûniştinê damiştin, kasikên ferfûriyên qehwê amade kirin... Ji kêfxweşi dest û ling li Zîvyayevayê dilerizîn, tewatiyê ne digirt, bi vir û wir de dibezîya... Xwarinçêkirin kete bîra wê, zivirî ser lawê xwe yê piçûk î çardehsale û gotê:

- Babîlovskî, tu lingên we rake û zû biçe tiştên xwarinê bine, em ji cîrana xwe ya Elîzabetê re permêwikan dagirên. Bila xatûna me, bi kultura me jî bizani be. Bila nebêje qeyê em bêkultur in...

Pişî du saetan qahwe hati bû vexwarin û bi Elîzabetê re li ser kulturê dûr û dirêj hati bû peyivîn. Weke hertim Zîvyayeva

li vir jî zêdetir peyivî bû. Serê textê xwarinê bi selete, permê-wik, dew û bi hinek xwarin û şînayiyên din hati bû xemilandin.

Zîvyayeva bi herdu lawên xwe yên berzewac û Elîzabeta cîrana xwe ya kûpa kulturê re, li dor textê xwarinê rûnişti bû. Bi şingîna çetel û namkiyên ferfûrî re, kêfxweşiya wê zêdetir bû bû. Û bi yeke wek Elîzabetê re jî nanxwarin, ji bo wê serbilindiyeke mezin bû. Bêhemdî bûya jî, çavên berzewacan li hin devernê kûpa kulturê diketin û herweha ew jî ji ya xwe ne diman.

Civata li dora textê xwarinê, herkesî ji bo xwe namkiyên xwe ji xwarinê dagirti bûn. Namkiyên berzewacan û ya diya wan weke hertim li ser masê bûn. Lê Elîzabetê, li ser çoga xwe, ya xwe girti bû destê xwe î çepê, bi destê din jî çetel bi baqilî di permêwikan de çik dikir û bi kubarî di devê xwe de dadihanî.

Bala Zîvyayevayê her li Elîzabetê bû. Dema ku çav li vê nanxwarina wê xist, bêyî ku li ser bifikire wê jî rahişt namkiya xwe û danî ser çoga xwe. Ji sitûr û kinbûyina çîpên xwe, zû diqurimî. Serî gavê lingê xwe î çepê davêt ser yê rastê û yê rastê davêt ser yê çepê. Di navîna sê çar deqan de, wê çar pênc caran çîpên xwe diguherand û li hev siwar dikirin. Ji xwîdana ser pozê wê î wek qaşikê potqalê jî xuya bû ku ev rewşa ha, bi wê dijwar bû. Lê dîsa jî bi serhişkî ber xwe dida. Di bin çavan re li dest û lepên Elîzabetê dinêrî, dûre çetelê xwe bi tirs di permêwikan de çik dikir û hêdî hêdî di devê xwe de dadihanî.

Ev hemî ji bo nanxwarineke bi yeke mîna Elîzabetê re bû. Bi baldarî dixwar û di ber re jî li ser kulturê dipeyivî:

- Tu dizanî, Elîzabet, kultura me kultureke kevn e. Gelekî kevn e. Dema ku ez dibêjim kevn e, ango ne xirab e. Gerçî gelek hêlên kultura me nayête parastin... Lewra îro êdî li welatên rojava piçekî seyr e. Û em dikarin bibêjin ku gelekî seyr e. Serqisê em kultura şîv û şîvxwarinê bidin ber çavan. Li ba me, mêr xwarinê çênakin. «Ew karê jinan e.» dibêjin. Û jinên me yên bêkultur jî... ango ew jinên me yên ku ji kultura hêla we bêpar in jî, bi hustuxwarî xwarinê çêdikin. Lê ji pîrekên

me, hinekan mîna min xwendine û haya wan ji kultura her quncikên dinê hene. Û li ser mijara kulturê dikarin devê mênên xwe biqelişînin. Welle hinekên wusa çavekirî hene ku mênên xwe tî dibin ser avê û dîsa tî tînin...

Elîzabetê ev meteloka fam ne kir. Bi pişirîneke şêrîn û dengêkî zirav pirsî:

- Çima tî dibin û tî tînin?

Bi vê pirsê kûpa kulturê re kenekî seyr bi Zîvyayevayê girt, bi destê xwe î wek carût du sê caran piştê Elîzabetê mist da û got:

- Wey Xwedê xatûna min bihêle! Ma... tu hîna nizanî bê «Tî birin û tî hanîn» tê çî manê? Ango mênên wan tew nikarin bikin fiq!

Elîzabetê ev peyva argo çewt fam kiri bû, an jî dîsa tenegehîştî bû. Loma her bi çavekî pirsok dinêrî. Mîna ku Zîvyayeva bixwaze vê peyva xwe serast bike û pê bide famkirin, vê carê devê xwe bi hev de şidand û got:

- «Fîq?...» Ango mên nikanin li ber wan bibêjin, kirt! Û ez dikanim ji xatûna xwe re bibêjim ku li hemberî jinên me yên wusa, gelek doxînsistan hustuyê xwe jî xurandine.

Elîzabetê êdî pirs ne pirsîn. Wê ev hemî tenegehîştina xwe jî mîna permêwikan, bêdeng di nava xwe de nixumand. Semînov hay jê hebû ku diya wî gelek tiştên erzan û vala digotin. Lê wî jî ji bilî xwarina permêwikan û carina jî nêhirîna li Elîzabetê, tew deng ne dikir. Bêyî ku guh bide kûpa kulturê, Zîvyayevayê peyivîna xwe ya li ser kulturê didomand:

- Elîzabeta xatûn, ma tu nizanî bê ez çiqasî ji te û kultura we rojavayîyan hez dikim! Lê li ba me her jinên dê û bavê xwe, van tiştên ku ez dibêjim fam nakin... tenegehîjin. Ji bilî şorbe û xwarinên ron, tu bawer neke ku kevçî bi kar tînin. A, xwarinên mîna permêwikên wusa jî, bi lepên xwe dixwin. Welle, ku tu çetel bidî dest wan, ew nizanin pê bixwin. Ew ê lêvên xwe qul bikin, an jî namkiya ber xwe biqelibînin û di ser te de birijînin. Ha, ha, ha!...

Ji dengê kenê Zîvyayevayê hundurê eywanê disincirî. Elîzabetê bi pişirîn hevaltîya kenê wê dikir. Di vê qisedanê de

Zîvyayevayê hay ji xwe tune bû û Xwedê dizane bê çawa xwarin xwari bû. Lê qeşûqola dora devê wê û ew bilçikên dewê sipiyê li ser pirça lêva wê ya jorîn, li ber çavan bûn. Piştî van peyvên wê, dîsa kultura Elîzabetê kete bîra wê, tevayiya bala xwe da ser tevger û nanxwarina wê. Çetelê xwe hêdîka bir ser piştta permêwika pêçayî, tê de çik kir, mîna kûpa kulturê wê jî xwest bêyî ku lêvên xwe pê bike di devê xwe de dayne. Lê mixabin, ji şeytanî re loqê permêwika reben ne xwest têkeve devê wê î gir û jihev, mîna mişkekî ji dev pisikê bifilite ji dêv de hate xwarê, di ser sîng û xirabciyan re gêr bû û heta ber lingê lawê wê î Semînov çû. Rebenê du sê caran jî destê xwe li pey havêtê ku kûpa kulturê nebîne û li wê negirê. Lê heta wê çaxê namkiya di dest de xwar bû bû û sê permêwikên din jî ji namkiyê reviya bûn. Çavên Elîzabetê ev rewşa dît û bi pişirînek liertimî li xwîdana ser pozê Zîvyayevayê nêhirî. Ew mijara ku bi gavekî berê li ser peyivî bû, zûzûka di ber çavên Zîvyayevayê re derbas bû û bi dilverişin li cîrana xwe nêhirî.

Semînov di bin çavan re li çîpên Elîzabetê, li diya xwe û ruyê wê î sorbûyî û li permêwikên gêrbûyî nêhirî, serê xwe xiste ber xwe, êdî kenê xwe ne girt û ji nişka ve berda. Hîk, liîk, liîk!...

Di pey hîkelîka kenê Semînov re, ji bilî dengê çetel û namkiyên ferfûrî tişteke ne dihat bihîstin. Xwarin hate xwarin, textê nên hate paqijkirin, qehweyek din jî bi ser de hate vexwarin... Lê Zîvyayeva her bêdeng bû û diponijî. Wek berê qala kulturê ne dikir. Mîna ku ji kezeba xwe, ji lawên xwe û ji kûpa kulturê xeyidî be. Ev ponijîna wê ya bi mirûzekî tirs û tal, ew bêtir çist dikir.

Elîzabetê destûra çuyîna xwe xwest, gelek sipasiyên xwe li Zîvyayevayê kir, «Hûn jî werin û biçin, kultura me ji hev ciyê be jî em cîranên hev in, em ê ji hev fam bikin û bibin alîkariya hev.» got û ber bi dêrî çû. Zîvyayeva bêdil ji ciyê xwe rabû, bi rewşeke xemgîn û westiyayî heta ber dêrî da pey kûpa kulturê.

Dema ku Zîvyayeva ji ber derî zivirî, dest pê kir:

- Ev Elîzabeta jî çi jinikek bêkultur e! Min jî digot ka çi jin

e!? Tew... Xweliya min li serê xelkê be ku ew jî dibêjin em jin in... û jinên xwedî kultur... Bi qurbana navê kulturê bin! Xelk çima wusa ne, Xwedêyo! Ji derve de meriv dibê qeyê kultur ji dawa wan de direşe û hertişt ew in. Lê ku meriv carekê bi wan re rûdine, dibîne ku hertiştên vikûvala ne... Bejneke vala, zimanekî westiyayî, seriyekî gêj, rindbûnek... de ew rimbûna jî rindbûn bûya! Kî fena wan xwe şilfûtazî bike...

Zîvyayevayê ji nişka ve peyvên xwe birî, vegeriya ser zaro-kên xwe û got:

- Binêrin, bexên min! Ez dizanim ku hûn baqil, zane û xwedî... lê dîsa jî divê ez we li ser tiştêkî haydar bikim ku tu carî bi rimbûna jinan nexapin, ha!...

Semînov di bin çavan re li diya xwe nêhirî û dîsa bi hîkehîk kenîya. Hêrsa Zîvyayevayê duqat bû û di ser de kire qîr:

- Nola jinên xirab, tu çi dikenî?! Tu li ber wê Elîzabeta fahşek jî wusa dikeniyay... Min hay ji te hebû...

Semînov:

- E, ma çi hewce ye tu jî namkiya xwe mîna wê didî ser ço-gên xwe, pariyê xwe li gor wê dixî devê xwe? Ma em bi diya xwe nizanin?...

- Tu jî çêlrûtiya neke, pirço! Çima... ma we jî ne dît... we jî ne dît bê çi jinîkek fahş bû? Navê kulturê li ba wê jinîkê tune bû. Na, qet! Min ne dît...

- Dako, welle cirkîka ku min çavê xwe vekiriye... bibore lê, tu her wusa bêxwê yî. Ku tu rîka xwe li yekê girêdî, heta ku ji destê te were, tu ê wê xirab bikî. Ez ji berê de bi vî xwiye te dizanim. Bila te jî rojekê li gor xwe peyv bikira... Ma kevir ê ji asimanan de bihata xwarê?... Hîk, hîk, hîk!...

- Ka tu carê li wê pirça derûdora hustuyê xwe binêre, dûre bipeyive! Pirç!...

Mîna ku Semînov bixwaze diya xwe bêtir hêrs bike, peyv di devê wê de birî û got:

- De qeyê ez jî ji te çêbûme. Lê qene ez mêr im... hîk, hîk, hîk...

Zîvyayevayê çav li dora xwe gerand ku tiştêk bi dest keve û pê li serê Semînov bixîne. Babîlovskiyê ku nêhirî rewş xirab e,

bi zimanekî nermîn kete navînê û got:

- Ma tu çima xwe diqahirînî, dayê? Te bi xwe hat got: «Cîrana me, kûpa kulturê...» Lê ez aniha baştir têdigêhîjim ku çima bavê min ji te ciyê bûye.

- De rabe ser xwe tu jî!... Ma min bêhna bêçiya xwe kiri bû? Te bi xwe jî ne dît! Ji bona Xwedê, çilka kulturê bi wê jî-nîkê re tune bû. Navê kulturê pê keti bû û hew!..

ANONS

Piştî anonsa xwe nameyek kete destê wî, weke bersiv wî jî nameyek bi pêjnên evîndariyeke xurt bi rê kir û li gor gotinên wan yên di namê de, bi qasekî din jinik ê bihata mala wî.

Karûbarên xwarina bi jinekê re hati bû kirin. Tiştê ku di vê gavê de bihata kirin; rastkirina masa xwarinê, tevkirina kinc û berhevkirina tiştên li ser dîwançê, sandalî û masa nivisînê bû. Lê kêfxweşiya hevdîtina wî û jineke nenas an jî nû, dest û lingên wî li hev gerandi bû. Lewra dema dixwest ku beroşa xwarina germ bîne û li ser masê dayne, destik ji bîr dikir û heta ku lepê wî neşewutiya bi xwe ne dihesiya. An jî di dagirtina piyala şerabê de xwe ji bîr dikir, ew heta nivê vedixwar, ji nama jinikê hevokek dihanî bîra xwe: «Ji bo vexwarina jin û mêrekî, piyalek tenê têr dike.» Dûre li wê hêla masê cî dida wê piyala nivçe, di dilê xwe de: «Xuyaye jineke romantîk e.» digot, ji ber masa xwarinê diçû ber pencerê, bi çavekî bendewar li derve dinêrî, avdana kulîlkên pencerê diket bîra wî,

diçû ku avê bîne, lê li wir bi tiştêkî din mijûl dibû û venedige-riya. Serxweşî, bêbiryarî, giraniya hêvîdarî û tevliheviyekê gir-ti bû ser laşê wî.

Ji nişka ve zengilê deriyê wî lêket. Bi deng re, we ew rewşa wî bidîta! Dilpekiyeke bextiyar li ruyê wî dabû der, bi pişirîn ber bi dêrî çû û zûzûka vekir.

Jineke barîk bû. Bejinzirav, çavşîn, kej û ciwan bû. Di nava kincên xwe yên sipî de, rengê wan jinên di evînromanên de dida. Bi silavên germ bergitî hev bûn, xêrhatin û xweşî li hev kirin û jinik bi kerem derbasî hêla hundur bû. Di devê dêrî de weke pelapîtkekê kûvî kûvî li ba diket. Lê Bedran ew dabû pêş û wî jî li paş carina destê xwe li vê hêlê û li wê hêlê li ba dikir, û ji wî wetrê ciyekî rûniştinê rayê jinikê dide. Di ber re jî dipeyivî û:

- Bibore, jiyana... jiyana merivekî bê jin, wek ku Xwedê jî pê dizane ji herkesî ve xuyaye, got û xwarî şekalên li ber devê derî bû, ew rast kirin, bêyî ku li ruyê jinikê binêre dîsa destê xwe ber bi oda rûniştinê kir û domand:

- De... fermo! Kerem bike, tu danîşe... ez...

Li ser dîwançê çavên wî bi derpê û kirasê wî yên vacabûyî ket, zûzûka çû ew rakir, dewusand kefa destê xwe û ber bi deriyê serşokê çû. Piştî ku di serşokê de jî tiştên li ber lingan da ser hev, rabû di neynikê de li xwe nêhirî, hinek lewante jî di xwe da û derket. Jinik di dîwançê de rûnişti bû, li diwarên hundur, li pirtûkxanê, li Încîl û çend kaxizên ser masa nivîsê û li nînogên tihyên xwe dinêrî. Bedran bi pişirîn ber bi dîwançê hat û li ser lingan:

- Tu bi xêr hatî, xatûnxan, got. Hêvîdar im tu ê jiyana min ya li ber lingan, li min negirê. Tu bi xwe jî dizanî ku rengê jiyaneke bi rêkûpêk, bi jinê dibe. Ew jî di vê malê de tune, ez çî bikim! Ya rastî min jin hebû, ne ku tune bû. Lê... lê em nuha dev ji van tiştan berdin. Min xwarinek çêkiriye, tu fermo em bi hev re bixwin.

Bi vê gotina xwe re destê xwe dirêjî jinikê kir, du dest bi evîneke germ bi hev bûn û bi hev re ber bi masa xwarinê çûn.

Bedran jinik li hêleke masê da rûniştandin, kir ku ew jî li

pêşberî wê rûne û dest pê bike, lê dît ku gelek tişt ji ser masê kêr in. Bi şermesarî serê xwe li ba kir, ber bi ciyê kêr û kevçiyar çû, di vegeerê de ew gotinên piştakuliyê xwe carand û got:

- Tu dibînî... tu dibînî malek bê bermalî çawa mêrekî gêj dike, ne wusa? Lê divê tu li min negirê.

Jinik bi pişirîn û dengê jineke barîk:

- Tew xem nake. Ez te fam dikim. Ji xwe di nama te de jî min tê derxisti bû. Ji bo min jî hevalekî îdeal pêwîst e. Li gor min jiyaneke îdeal jî bi jin û mêrekî îdeal pêk tê.

Ev peyvên bi vî dengî, dilê Bedran ewqas xweş ewqas xweş kiri bû ku tavilê pişirînek li ruyê wî xuya bû û dest pê kir:

- Te qala namê kir... çer ku min nama te xwend, ez têgêhîştim ku bi destê jineke nadîde hatiye nivîsîn. Bi rastî jî ew peyvik û hevokên ku te li pey hev rêz kiri bûn, ne karê her jinekê ye. Dema min xwend pêjnên helbestvanîyê li min rabûn. Min kir ku ez... Ez pir jî tiştên wusa hez dikim. De fermo tu kerem bike, ji xwe re xwarinê bikêşe ber xwe. Ax, ax!...

Jinika nadîde bi pişirînen serê lêvan ji hêlekê ve xwarinê dikêşand ser namkiya xwe û ji hêlekê ve jî li Bedranê çavreş dinêrî, gelek pirsên sergirtî di serê wê de diliviyar û di dilê xwe de digot: «Xortekî dilovan û dilpak e. Lihevhatî ye. Lê çi karî dike? Qala jinekê kir lê nîvçe hişt û kat ne kir.» Bi xwarin û vexwarinê re jinikê pirsên xwe yê sergirtî hêdî hêdî dipirsî û bi Bedran re li ser dipeyivî.

Di piyalekê de tenê vedixwarin û carina jî bi hev dikeniyar. Piştî nîv saetekî serî li herduyan jî germ bû bû, şorgermî, henek û tinaz jî li ser masa wan xuya dibû. Mîna ku ji berê de hevdu dinasin. Peyva şerm û biyanî jî ferhenga masa wan derketi bû. Lê li derekê mîna ku keti bin galegalên mijareke girîng, bi bal û bi giramî dipeyivîn. Jinikê weha digot:

- Binêre, canekem. Tu bi xwe merivekî oldar, dilpak û dilovan î. Lê dîtînen te yê li ser jinan, bi rastî jî xirab in...

- Rast e, xirab in... Ez dizanim xirab in. Lê ev ne dîtînen min in... rastiya jinê wusa ye.

- Binêre, çewtiya te ya pêşîn ev e ku tu jinê tiştêkî li derveyî civatê dibînî. Ya din, çima kêmasî û kêmaqiliya mêrekî

nayê hişê te? Ya herî girîng jî... divê tu jinên çê û xirab ji hev cuda bikî.

Bedran rahişt piyalê, şûşe di ser de vala kir, piştî ku qultek di gewriya xwe de berda û bi milçîna devê xwe tam dayê, piyal ber bi jinikê kir, destên xwe bi herdu hêlan de vegirt û got:

- Ez ténagêhîjim. Jin bi çêyî û xirabiya xwe jin e. De ka tu ji min re bibêje, jineke çê bi çi awayî ye.

Mîna ku jinik hinekî enirî be:

- Ku tu bixwazî tenê li ser doxîna jinê bisekinî, tiştê ku ez ji te re bibêjim, tune. Divê meriv bi her awayî tevayîya jinê vejîne, ne hêleke wê.

Bedran serê xwe kiri bû ber xwe, guhdariya wê dikir û di dilê xwe de: «Baş e ku we doxînsistî li xwe danî.» got û bi pişirîn berê xwe bi jinikê de kir û dîtînen xwe domand:

- Na, canekem. Ez çêlî doxînsistiya wan nakim. Divê jin hay ji jinitîya xwe hebe û di her demê de rola xwe ya civakî bigere xuyakirin, lê mixabin...

Jinik hêrs bû bû, loma peyva Bedran birî û got:

- Lê mixabin... ev dîtînen te... ramanê ramanwerên welatekî paşketî ye. Lewra di roja îroyîn de gelek dijwar e ku yek li welatên weha şareza rabe û bi vî ramanên te bijî.

Vê carê jî Bedran bi enirîn berê xwe bi jinikê de kir û got:

- Binêre, jinika welatê şareza! Tiştê ku ez dixwazim bibêjim, ne pirsgirêkeke roja îroyîn e, ne pirsê welatekî pêş û paşketî ye. Ez dibêm, dîroka jinê bi rûpelên qirêj dagirtî ye. Vegere û biçe ser çêbûna meriv. Bi Hewa û Adem dest pê kir, ne wusa? Hewa xatûn ne doxînsist bû, rast e. Lê şeytanek radibe wê dixapîne, bi sêvekê dixape... û ev yeka dibe sedema mirovatiya li ruyê dunyayê û em jî îro dixwînin, dibînin û dijîn, bexika min! Tu nikarî bibêjî: «Bila tevayîya merivan tazî bigerin. Tişteki xwe ji hev veneşêrin. Bila bi ya dilê xwe bikin. Çi dikin bila bikin.» Civaka dîrokê ne civaka îroyîn e! Di roja îroyîn de jî... Dibe ku ez guhê xwe bixetimînim û tişteki nebihîsim, çavên xwe derxim û tişteki nebinînim... Lê mafê jinan tune ku banî hunermendan, niviskaran, helbestvanan, jinologan bikin û bibêjin çêlî rewşa me nekin!

Jinik diponijî. Li tiştêkî digeriya ku weke bersîv bide. Dûre got:

- Ez dizanim... jinên xirab hene, ne ku tunene...

- Ez careke din bibêjim. Weke jin, di wexta xwe de li ruyê dunyayê Hewa xatûn tenê hebû. Em bibêjin ew jî xirab bû, baş e! Bawer im tu çîroka Hz. Lût û keçên wî jî dizanî. Navnotiya ku bi pey Meryem xatûnê ket, heta roja îroyîn jî ji bo ol û navê Îsa yê reben rûşeyeke mezin e. Di çîrok û dîrokan de meriv rastî gelek jinên împaratoran tên ku... serqisê: dotmîra împaratorê Romayê... Ma tu çîroka wê jî dizanî an ne?.. Dibin sedemên tac û textên mêrê xwe... ev yên ha hemî jî jinên bi nav û deng bûn. Ji xwe ji xêra vî nav û dengên wan çîrokên wan derketin holê, an ne ma ew ê kê pê bizani bûya. Bi hezaran jinên bêreng fesadî, dizî, nerindî, bêbextî û gelek tiştên din kirine... dikin, lê dernakevin.

Jinikê xwe ji ber masê vekişand, hêz da xwe rabû û bi dengêkî nivçe got:

- Ez bawer im ez ê êdî biçim.

Mîna Bedran têngîhîştî be ku dîsa çewtiyek kir, ew jî hêdîka rabû, destê xwe ber bi jinikê kir ku jê re bibê: «Ez viya ne ji bo te dibêm.» Lê xwiye mêraniya wî ji ya xwe daneket û got:

- Ez têngêhîjim ku çima peyvên rast we jinan nerihet dike? Ku di van gotinên min de çewtiyek hebe... wê çaxê divê tu û jinên weke te, biçin gazinên xwe ji niviskarên pirtûkên pîrozwer bikin. Tenê xwendevanek im ez. Min ew xwendine û li gor min jî rastiya jinê ew e, ewqas!

Jinikê hinekî bi hêrs û enirîn got:

- Ez dizanim tu xwendevanek î. Lê tu xwendevanekî xirab î, canekem. Xwendevanekî paşdemayî! Ez bala xwe didime te... te xwe bi doxîna jinan ve girêdaye û tu rexnên xwe li du tilî giyanê wan digirê. Serê jinê heye, kezeba jinê heye, pêjn û dilê jinê heye... Çima tu çêlî devereke wê ya din nakî? Lê divê tu viya jî ji bîr nekî ku di şarezayiya civakên îroyîn de, ev tiştên tu dibêjî bi rastî jî nayê hişê kesekî. Ya rastî jin ne bi qasî mêran serhişk, ne bi qasî wan bêbext, û ne jî bi qasî wan xwînrij û devbixwîn in!... Jin kezêbşewutî ne, dilê wan tenik e,

ez ne bawer im ku jin rabin û merivan bikujin. Lewra ew dizanin... dizanin ku êş û azara hanîn û mezinkirina merivekî... ne tişteki bi gotinê ye ezbenî! Neh mehan ez wî giyanî di zikê xwe de digerinim û dûre bi ruyê dunyayê dixînim. Lê tu çi dikî, mêro! Tu jî, ji wan leşgeran çêdikî û wan berdidî hev. Tu dibêjî «Çavên hev derxînin!» Lê em jin wî tiştî nakin. Ku desthilatiya welêt di destê me jinan de be, ma tu dizanî em ê çi bikin? Wek ku di prensipên rêxistinekê de dihate gotin, em ê jî kincên leşger û polîsan biguherînin. Em ê kincên sipê li wan bikin. Dewsa keleşînkof û debançê em ê kirbît û hestan bidine destê wan û em ê wan berdin nava bajêr. Em ê ji wan re bibêjin: «Kîjan hemwelatî bixwaze cixarê bikêşîne, biçin cixarên wan vêxînin û alîkariya wan bikin...

Bedran bi mêrane, lê bi dengekî nizmtir peyva wê birî û got:

- Baş e, ca hinekî rûne! Xwe ragirê, bêhna xwe teng neke! Ev tiştên ku ez dibêjim, min di pirtûkan de xwendine... ma wekî din... min çi jê ye!

Lê jinik rûnenişt. Bi hustuxwariyeke bêhêvî:

- Li min bibore, got. Divê ez biçim. Hevaltiya me ê bi hev neke. Zimanê me, kultura me, dîtina me û bawer bike hertiştê me ji hev cuda ne. Bi xatirê te!

Jinik bi gavên hêvîşikestî ber bi derê derketinê çû. Bedran jî dabû dû, li pey wê dikir pilepil û digot:

- Bawer bike, ez ne merivekî oldar im. Baweriya min jî ji hebûna Xwedê tune. Tenê min xwend. Ma gunehkarî ye ku meriv pirtûkên pîrozwer bixwîne? Ku tu dîtina min bipirsî, ez dibêm, bila herkes şîlfütazî bigerin, min çi jê ye? Tiştên ku Xwedê daye, meriv çima ji hev veşêrin!...

Bi van gotinên xwe re dengê bihîst: «Xwehafîz!» Jinika ku dîsa xwe wek horiyekê pêça bû, ji ber dêrî dûrket. Bedran li pey nêhirî û heta ku ji ber çavên wî wenda bû, gotinên xwe yê nîvçemayî xwe bi xwe didomand:

- Serekî hişk û ehmeq! Divê meriv vî seriya bişkîne, bişkîne! Çewtiya Hewa Xanimê bi min ketiye, namûsa diya Îsa bi min ketiye. Vireko!

ROJA PÍROZWER

Paşnîvroyeke roja heystê adarê ye.

Deriyê saloneke mezin, li ser piştê mîna devê gurekî birçî vekirî ye û li bendî keç û jinên vî navçeyî ye. Ev payîna, ne tenê ji bo jinên rewşenbîr e. Bi gotineke din jinên gundî û bajarî, jinên bî û bi hêwî, ji hemî çîn û rengên civatê jin dikarin di vî deriyî re têkevin hundur. Lewra roj roja wan e.

Hundurê vê salonê bi nivîs û afîşên rojê hatiye xemilandin. Sandaliyên di hundur de, dikare hetanî pênc sed jinan jî bihevine. Lê anuha li gel ku dema vebûna gotara rojê nêzikî saet û nîvekê jî derbas bûye, zêdetirî çar jin û sê serî zarok, di hundurê vê salonê de kes tune. Jinikek gundî tev sê zarokên xwe li rêzeke dawîn rûniştîye. Yeke goştîn, li rêza pêşîn, nêzikî mîkrofona gotarê bi rûniştina jineke zana cî daye xwe. Li ber devê deriyê derketinê keçeke berzewac li ser pêyan rawestiyaye û çavên wê her li der e. Jinikek jar û bejindirêj jî bi rewşeke xemgîn ber bi mîkrofonê tê. Fîstanekî sivik li xwe pê-

çaye û cotek solên mîltanî di lingên wê de ne. Xwediyê porekî reş û lûleyî ye. Fîlikên porê wê xwe berdane ser eniya wê. Li ser ruyê wê î gulover dev û lêvên xweşik û pozekî entelektuel dixuye. Çentê xwe î piçûk li ber mîkrofonê datîne, keserekê vedide û bi tevgerek giramgîr dibêje:

- Xweng û dayikên hêja, biborin... biborin ku wext li me buhurî. Lê mixabin li gel vê derengketinê jî em ê nikari bin dest pê bikin. Lewra em hêj çar kes civiyane ser hev. Em ê hinekî din jî bipên, heta ku...

- Heta ku xanim û xatûnên me tên... Ji mêrên xwe hîn bûne!

Jinika ber mîkrofonê, vî dengê bihêrs ji rêza pêşîn dibihêse, li xwediyê deng dinêre û bi pişirîn dibêje:

- Xem nake, xwenga Şîlan. Ku mêr jî vî tiştî bikin, bi rastî xwîyekî ne baş e... ne baş e ku meriv ji wexta xwe dereng bikevin. Lê ji bo xatirê jinbûyîna jinên me, em ê hinekî din jî li bendî wan bimînin. Lewra em rewşa jinên xwe dizanin. Em hemî jî dizanin ku jinên me di çi rewşê de ne...

Xwenga Şîlan destê xwe ber bi rêzên dawîn dike, wê jinika bi sê zarok pêşan dide, dîsa bi wê hêrsa xwe ya berê peyvên jinika ber mîkrofonê dibire û dibê:

- Meriv di çi rewşê de dibe bila bibe... Binêre!.. li diya sê zarokan binêre! Di vê roja pîrozwer de jî mêrê wê li ber zarokan ne bûye. Lê... lê ew dîsa jî hatiye. Diya lawikan! Na Nesrînxan, na! Ev ne ji rewşê ye. Ev ji bêberpirsiyariya wan e. Ku meriv berpirsiyariya xwe bizani be, bawer bike meriv ê bikari be... Ma mêr çi ye, rewş çi ye! Ku ez jin bim û bixwazim... ez ê hertiştî bikim, tégêhiştî! Ku mêrê min li ber zarokan nebe, ez ê tev zarokên xwe werim. Paqijiya der û hundurê mala min e, ji bo xatirê vê roja pîrozwer bila di gend û gemara xwe de bimîne. Boyaxa serçavê min e, ez ê tev porê xwe î lihevketî û tev kilîşkên çavên xwe werim. Lê... lê rastî tişteki din e, Nesrînxan! Ez tenê dizanim... ez dizanim ku anuha dîsa li derekê erzanî çêbûye û hemûyan berê xwe dane wir, an jî li dêra taxa hember xwarineke bêpere tê dayîn loma... Ez bi xaxên jinên me dizanim!.. Mêrê xwe dixapînin, peran jê distînin û pê ji

zend û singê xwe re zêran dikirin. Ma ne gundî ne! Çi ji wan tê payîn!.. Ji tiştên wusa re çavên xwe çar vedikin. Lê... çiqas heyf e ku rojên weha pîrozwer jî tew ne li ser guhên wan e!..

Di vê navberê de sê jinên din bi pistepist dikevin hundur û tev kîsên xwe yên tiştan diçin li rêzeke dawîn, li kêleka hev rûdinin. Di vê bêdengiya kurt de, ji bilî xişîna kîsan deng tune. Ev xişîna kîsan jî bêhna xwenga Şîlan tengtir dike. Loma carina li paş xwe dizivire, bi awur li xwediyên kîsan dinêre û di dilê xwe de weha dibêje: «Çi jinên çilek û nefsmirdar in! Xwedê dizane di tariya sibê de rabûne û berê xwe dane wan dikanan û yek bi yek geriyane. Nola meşkên ceftnekirî bêhnek genî didin der û hew!..»

Nesrînxan, li ser wan gotinên xwenga Şîlan dixwaze tiştina jê re bibêje, lê vê re nagêhîne û bi dengêkî zirav banî wan jinên li rêzên dawîn dike û dibê:

- Xwişkên hêja, li dût... li paş nemînin. Werin pêş... ciyê me fere ye. Hûn jî kerem bikin, dayikên delal! Kerem bikin, werin pêş!..

Xwenga Şîlan bi mirûzekî tirş berê xwe bi xwişkên hêja de dike û dibîne ku çend dayikên delal jî nû dikevîne hundur. Tev wê keçika berzewac hemî jî ber bi pêş tên. Nesrînxan kaxizekê ji çentê xwe derdixe, li ber mîkrofonê xwe xweş dike ku tiştêkî bibêje, an jî dest bi bernama rojê bike. Lê ji bo ku herkes ciyê xwe bigirê, hinekî xwe radigirê. Keçikek xort bi bêhnvedanek bezê ji nav wan jinên nûhatî vediqete, ber bi xwenga Şîlan tê, destê xwe ji bêrîkek xwe derdixe, dirêjî wê dike û:

- A ji te re perê te Şîlan abla(*). Bi Xwedê ez ne gêhîştîm ser. Heta ku ez çûm, navê şekalekê jî li wir ne ma bû... hemî kirî bûn, dibêje, ew jî li kêleka abla xwe rûdine û vebûna gotarê dipê. Xwenga Şîlan zûzûka wan peran ji dest keçikê digire, tavilê di dereke xwe de vedişêre û di ber xwe de bi dengêkî pir nizm ji keçikê re dibêje:

(*) *Abla: Di tirkî de ji bo xwenga mezin tê gotin, di kurdî de li hinek cîyan weke heko an jî hekê bi kar tê. WW*

- Çawa ne ma bûn? Qaşo dikaneke ewqas mezin e!..

Keçik milên xwe hildukute, lêvên xwe bi hev de dişidîne û dibê:

- Ez nizamim, abla. Mêrikê xwediyê dikanê digot, her yekî sê çar çot kirîne û anuha ferek sol jî ne maye. Tew mêrik çêlî jinikekê dikir, ya sitar! Ez bawer im jina mala Xalmist e. Çûye ji xwediyê dikanê re gotiye: «Min heyst cot sol divêt.» Mêrik jî pirsîye ka kîjan numeroyan dixwaze. Lê wê li mêrik vegerandiye û gotiye: «Det spelar ingen roll(*).» Li hemberî wê hevoka wê, çavên mêrikê dikandar zîq mane û têngêhîştîye. Dûre bi matmayîn ji jinikê pirsîye û gotiye: Çawa «spelar det ingen roll!?!..» Lê jinikê li mêrik vegerandiye û gotiye: «Ji ber ku ji pêncsalîyan heta bîstsalîyan li pey hev me heyst zarak hene. Li gor keç û lawan, ku li lingên kîjanê were, bila ew têxe lingên xwe.» Mêrik jî rabûye heyst cot sol jê re daye ser hev.

Xwenga Şîlan bi baldarî guhadariya van gotinên keçikê dike. Wusa guhê xwe daye ser ku ew jinên di vê navberê de hatine hundur û rûniştine, tew wê hay jê ne bûye. Loma dema ku çav li wan jî dixîne, bi awurtûjiyeke bêtir li dora xwe dinêre û di dilê xwe de: «Çi mirîşkên bejî ne!» dibêje.

Ji nişka ve dengê ji mîkrofonê bilind dibe:

- Hûn hemî bi xêr hatine, hevalên hêja! Ez serokê Komela Jinên Çiyayê Bejî me. Dema meriv dibîne ku wek hemî jinên dunyayê, jinên me jî di salonên weha de dicivin ser hev û berpirsiyariya xwe didine xuyakirin, meriv gelek kêfxweş dibe. Dil dixwaze ku hemî cî û sandaliyên vê salonê bihata dagirtin. Lê xem nake... Wek ku hûn jî dizanin, 8'ê adara sala 1908'an bi jîr û jêhatiya jinên New Yorkê ji tevayiyê jinên dunyayê re bû sedema rojeke pîrozwer. Ji wê rojê û vir de, di her 8'ê adarê de li her quncikê dunyayê, jin li hev dicivin, bi hev dişewirin, alîkariya hev dikin, bi pêş de diçin û bi awakî zanetir li

---

(*) *Det spelar ingen roll: Bi swêdî ye, wek ku xem nake an jî ne xem e. WW*

vê roja xwe xwedî derdikevin. Loma divê jinên me jî li vê rojê xwedî derkevin û ji vê roja jinan bitamijin. Çima... çima jinên me jî weke jinên fransiyan nebin xwedî gotin? Ma em bi qasî kê nabin!..

Xwenga Şîlan di ciyê xwe de ji dilê xwe teng dibe, di ber xwe de dike pilepil û dibê:

- Xweliya min li serê jinên me be! Bi Xwedê ji zikên xwe re, ji kinc û boyaxên erzan re... heft jinên ûris û fransiyan jî bi paniyeke wan ya qelişî nakin! Hewûû!.. Ma hûn... hûn wer bi van mirîşkên anaj dizanin!..

Mîna ku sandaliyên kêleka xwenga Şîlan li laşê wê hati bin hev û cî lê teng kiri bin, bêhna wê jî teng dibe. Ramanên di serê wê de weke hêlkanekê diçin û tên. Pîpikên çavên wê li derekê aliqîne û tew nikare guhdariya gotarê jî bike.

Lê dîsa jî dengê xweş û zelal ji mîkrofonê bilind dibe û li salona mezin belav dibe.

RÂBIFF

Bengî û Zade. Herdu rojhilatî, her yek bi hevala xwe ya rojavayî ve li restoranta Pauli ya li kêleka Dêra Paulayê rûnişti bûn, li bende xwarin û vexwarinê bûn. Ji bo ku pûçê nezaniya xwe li xwe nedin der û keçevalên xwe ji dest xwe nerevînin, heta ku ji rojhilatiyan dihat xwe diguşişandin. Lewra ev hîna du roj û sê şevên wan bû ku hevdu nas kiri bûn. Di vê dema kurt de, tenê bi qasî saetekê û ew jî li ser lingan bi hev re geriya bûn. Vê wextê jî dest ne dabû ku bi hinek tiştên hev biza-ni bin.

Piştî demeke kurt, du garsonên keç bi frakên xwe yê reş xuya bûn. Nola pelapîtikên buharê kulîlk bi kulîlk bifirin, ew jî mase bi mase digeriyan û daxwazên mêvanan bi cî dihanîn.

Dob hate masa rojhilatiyan û hevalên wan. Wek hemî mêvanên din, garsonê jî her yekî wan re lîsteyeke xwarin û vexwarinê hanî û li ber wan jî danî. Bi pişirîn:

- Xwarin û vexwarinên me yê şevî ev in, got û li pêş wan

di destirmaniya wan de rawestiya. Fena keçhevalên xwe, rojhilatîyan jî sipasî wê kirin. Bêdengîyeke kurt. Heryekî ew listeya xwarinê di destê xwe de bir û hanî... û lê nêhirîn.

(*) Omeletlorriane ...

(*) Cevappicci ...

(*) Pauli Olpanna ...

(*) Râbiff ...

(*) ... ..

Bêdengî bi dengê Bengî hate birîn û di ber xwe de ji Zade re got:

- Ê, ma em nizanin bê kîjan xwarin çî ye û jî çî çêbûye ku...

Zade dengê xwe bilind kir û bi quretî got:

- Çawa nizanî, malava?!... Ez dizanim. Serqisê ev, ev û ev... û ev yê ha jî... Hemî goşt in. An jî tiştêkî ku jî goşt çêbûyî ye.

Piştî van gotinên xwe yên ewle, tiliya xwe da ser navê xwarinekê û got:

- Binêre... ca li vir binêre! Te çî mîna gundiyan çavên xwe li wan bel kiriye! Ku tu wusa bikî... bi Xwedê keçik ê jî me birevin.

Herdu hevalên wan yên keç, listeyên di destên xwe de pêşanî garsonê dikirin û pê re dipeyivîn. Bengî çavên xwe yên bel û gundî çerixand ser tiliya Zade û got:

- Baş e, ev yê ku tu dibêjî, çî ye?

- Ev jî goşt e. Goştê kutayî. Û goştê ku kutayî be...

Garsona nîvtaziya ku li bendî wan bû, nêhirî ku ew ê hîna gelekî li wir raweste. Loma rabû pirsî û got:

- Ez bawer im we birayara xwe da, ezbenî? Ka we kîjan xwarin divê?

Bêyî ku Zade zêdetir wexta garsonê bigire, tiliya xwe ya li ser navê Râbiffê du sê caran rakir û danî:

- Ev, got.

- Râbiff, erê? Baş e, lê we kîjan mey divê?

Rojhilatîyan hîna wext ne dîtî bûn ku li ser meyê bifikirin. Lê baş bû ku vê carê jî, Bengî bê awuqîn tiliya xwe da ser navê Val de Loire'yê:

- Me ev divê û şûşeyek tenê têra me dike, got û bi vê tevge-

ra xwe ya destsivik dixwest xwe li şarizayiyê dayne.

Piştî ku garsonê sipasiyek got, bi silava çogê ji wan dūrket û çû. Her cara ku frakên garsonan ba digirt û di ber masa wan re li ba diketin, çavên rojhilatîyan bêhemd li pey dilîzîkîn û serê wan tevlihev dibûn. Lê dîsa jî xwe li nezaniyê xwedî dernedixistin û lingên xwe davêtin ser hev.

Ji bo ku tenê nemînin an jî keçevalên xwe bêdeng nehêlin, Zade xwe ber bi masê kir û got:

- Çi ciyekî xweş! Bi rastî jî romantîk e, ne wusa Sîmone?

Sîmona devliken:

- Xirab nine, got û çavên xwe yên hêşîn li dora xwe gerand. Sûssiya hevala Bengî jî xwe havête nava axaftinê:

- Ez bawer im ji sedsala hîjdehan de maye, got û bi tiliyên xwe ruyê xwe î xurî mist da. Ji bo hemî pirs û bersivên ku dihatin gotin, Bengî tenê bi serhejandina xwe beşdarî van tiştan dibû. Bi tevgerek wusa bû ku yekî nizani bûya, bi nêhirîneke pêşîn re ew ê bigota viya porê xwe li ciyên weha sipî kiriye.

Bi du şûşe mey û çar piyalan garson vegeyriya û hat. Bi kubarî piyal dagirtin û bi nazikî da tamandin. Û herweha piyalên wan hemiyar jî bi destê garsonê hati bû dagirtin.

Di pey hanîna meyê re gelek wext ne buhurî bû ku dîtin garson bi du namkiyên ferfûrî tavilê vegeyriya jî. Piştî rojhilatî têgêhiştin ku xwarin yên wan e, ji vê zûhatina xwarina xwe ew jî kêfxweş bûn.

Lê dema ku di dest garsonê de çav li xwarinê xistin, gwînê wan vê re guherî û mirûz lê tirs bûn. Wusa ku, tew ji bîr kirin sipasiya garsonê jî bikin. Xwarin; kevçiyekî pîvazên kutayî, kevçiyekî îsota sor î hûrkirî, kevçiyekî dibên sor î dagirtî, bi qasî sê kevçiyar goştê xagî yê kutayî û zerikek hêka xagî li ser vî goştî bû. Pîvaz, îsot, dîb û hêk dibû ku bi xagî bihata xwarin, lê goşt? Ji xwe pirsgirêk jî li ser vî goştê xagî bû. Ew ê bi çî awayî bihata xwarin!

Herdu rojhilatîyên mirûztirs li hev nêhirîn û dilên xwe bi hev şewutandin. Kenekî sar, tirs û şerm li ruyên wan tevlihevî bû. Aya wan ê ev nezaniya xwe çawa binixumanda? Ev rewşa ji ber çavên keçevalên wan ne reviya û ew jî pê hesiyan.

Wan dît ku goşt xagî ye. Bi mirûztirîşî pişirînekê bi wan jî girt.

Bengî kêr û çetel girte destê xwe, xwe li ber masê bir û hanî ku kesek pê nizani be. Bêdil pozê çetelê xwe di goştê kuyî de kir û bê daxwaz di devê xwe de danî. Ava goştê xagî, li ser lêva wî ya jêrîn biriqî. Dûre jî hinek pîvaz, hinek îsot... çav li belengaziya Zade xist û di ber xwe de jê re bi zimanê wî got:

- Tu çi wusa pê dilîzî, heval! Nola mêran bixwe! Tu ê nuha me di nava van hevalan de şermesar derxîni.

- Ê, ma goştê xagî tê xwarin?!...

- Te xwest, heval. Te got, ez dizanim bê ev çi xwarin e...

- Min got, lê... ma min çi dizanî bû ku goştê xagî ye! Welle ev nayê xwarin.

Bengî:

- Lê tu viya baş bizani be... bi şeref ku em di xwe derxînin, em ê di nav xelkê de bibin xax. Do yek û îro jî du roj in ku me ew dîtine. Şeraba me hîj di şûşekê de ne hatiye ber me. Ku tu jî nuha de wusa bikî... binêre, ku ev jahr be jî bixwe! Tişt nabe. Ku dilê te jê li hev dikeve, çavên xwe bi hev de bişidîne û bixwe. An ne...

- Loo, ma ez ê çi bixwim! Bi navê Xwedê ez ê verişim.

- Ê, ma ji te wetrê ez ji dil dixwim, an ez jê hez dikim? Erê, ez li xwe nadim der, lê... Bi Xwedê li pêş çavên min bûye wek goştê mirar. Tu jî dizanî ku bûye xwîna mêrekî û ketiye hustuyê me, em çi bikin?... De qene bêdeng bixwe û kêleka me ya bi rêx rayê xelkê nede!

- Nabe birayê min, nabe. Bi navê Xwedê ez ê nikari bim! Tu were em ji xwe re xwarineke din bixwazin. Ma çi hewce ye...

Bi vê hevoka xwe ya nîvç re, Zade hinekî jî bi hêrs pozê kêra xwe li binê goşt xist û bêyî ku ber bi devê xwe bibe, bi şûn de danî. Ev axaftina di navbera herdu rojhilatîyan de, bêyî ku hay jê hebin, ji pîvana restorantê derketi bû. Di vê navberê de mêvanên restorantê pirî caran bêhemd hustu li xwe badidan û li wan dinêrîn. Bi her awayî dîyar bû ku mijara vê axaftina wan, li ser xwarina wan e. Keçên rojavayî jî bi qa-

sekî kirin pistepist û dûre Sîmone zivirî ser Zade:

- Ma xwarina we ne bi dilê we ye? An xwarin bi çewtî hatiye?

Zade, fikir ku wek yekî belengaz giliyê xwe bi wê de biki-
ra. Lê dûre tavilê li xwe varqilî, ne xwest rastiya xwe pê bide
zanîn û got:

- Na, na... min ev xwarina xwest. Min xwest lê... min nizanî
bû ku ew ê wusa... tamsarkî be.

- Ma te qet berê goştê xagî xwarî bû?

Zade bi rûşermî:

- Erê weh!... Lê ez nizamim çima li vir... Li ba me vê xwari-
nê gelekî xweş... got û mirûz li xwe tirş kir. Dîsa pozê kêrê di
goştê xagî de kir û vê carê ber bi devê xwe bir. Sîmona roja-
vayî zûzûka li pêş, ji ber masê hêz da xwe û got:

- Raweste... ca raweste! Ev xwarina, wusa nayê xwarin. Di-
vê tu hemûyî tevlihev bikî û îsota wî jî divê zêde be... ma ez
dikanim alîkariya te bikim? Ca tu vî çetel û kêra xwe...

Keçika din jî rabû ser xwe ku ew jî alîkariya Bengî bike û
xwarina wî li nav hev bixîne. Lê Bengî nêhirî ku ji bilî keçe-
valên wan yên rojavayî, hemî mêvanên restorantê li wan di-
nêrin. Wî ev nezani û kêmasiyên ha dîsa li xwe dananî û got:

- Na na, sipas, Sûssî. Ez weha ciyê ciyê jê hez dikim.

Bi formula keça rojavayî, xwarin dîsa di gewriya Zade de
ne çû xwarê. Nêhirî ku nabe, bi hatina xwarinên keçên roja-
vayî re, wî jî rabû ji bêgavî ji xwe re xwarineke din ji garsonê
re got.

Li ser vê tevgera Zade, serhişkî li Bengî bû bû sonda mêrê
berê û bi rika mirîşkekê dixwar. Carina jî di bin çavan re li
Zade dinêrî û bi zimanê wî digotê:

- Ez êdî bi te re nagerim, heval. Tu ê ku... dest û lingên te
li ber sê kevçî goştê xagî li hev digere... Di pey ewqas serêşê
re, te dîsa bi ya xwe kir. Te em rûreş... Te dît ku me bi çi
awayî ev keçikên ha peyda kirin.

Her pariyê piçûk î ku ji namkiya Bengî kêr dibû, ji bo wî
serketineke mezin bû. Berê, çavê wî jê ne dibirî ku xwarina li
ber xwe biqedîne. Lê piştî bîstekê, dît ku bi qasî du pariyên

tenê di binê namkiyê de maye. Tirs lê şikiya bû û serbilindî para wî bû êdî. Sûssiya rojavayî dît ku xwarina Bengî li xelasiyê ye, zivirî ser û pirsî:

- Xwarin bi te xweş bû, Bengî?

Li ser vê yekê Bengî kevçî û çetelê di dest xwe de, bi quretî di namkiya xwe de danî û got:

- Na welle, xweş nibû... lê xirab jî nibû.

- Ma ev cara pêşîn e tu goştê xagî dixwî, an?...

Mîna ku Bengî bibêje: Ma ne şerm e! Bi kenê xwe î nivçe peyva wê di dêv de birî û bi rûsipîtî got:

- Na, na. Ez nizamim, ku ez bibêjim tu bawer dikî an ne... dema ku ez li rojhilata navîn bûm, xwarina min sê dan ev tiştê bû. Lê mîna ku heval Zade jî got... li vir çima wusa çêdikin, ez ténagêhjim. Bêxwê, tamsar, xa... Ango li ba me wusa xweş, ewqas xweş çêdikin ku...

Piştî van peyvên xwe, Bengî dîsa dada kêr û çetelê xwe û dest bi xwarina xwe kir. Di van du pariyên xwe yên dawîn de, kêr û çetelê xwe wusa li binê namkiya ferfûrî dida ku, mîna jî hemî mêvanên restorantê re bibêje: Ez goştê xagî dixwim û min qedand jî.

Bengî bi vî awayî, xwe jî goştê xagî pak kiri bû. Piştî ku piyalek şerab jî di ser de vexwar, rabû çû avdestxanê. Gelek ne buhurî, jî hêla avdestxanê dengê ne xweş hat bihîstin.

Biqînekê bi hemî mêvanên restorantê girti bû û dikenyan, dipan ku bizani bin bê ew kî ye vedirîşe.

ŞANOGER

Tos, xortekî bi bejinûbal e. Anuha nû ji malê derketiye, mîna ku li navnîşaneke tevlihev bigere, an jî çavên xwe li pisi-kekî wendabûyî bigerîne, li dora xwe dinêre û di kuçeke fere de bi lez dimeşe. Lê ev meşa wî bi awayekî serbilind e jî. Li serê kuçê pêrgî hevalekî xwe tê û zûzûka jê re dibêje:

- Divê tu werî, Dewrêş. Şikir ji Xwedê re em rastî hev hatin. Min jî çavên xwe digerland ku nasekî bibînim. Min gelek dixwest ku hevalekî min î nêzîk jî bibîne. Mîna ku Dewrêş ji vê rewşa wî keti be şika tiştêkî nebaş, bi dengekî nivçe û tevlihevî dibêje:

- Kuderê?... Ez werime kuderê, çi bibînim?...

- Tiyatroyê. Ji piyesên Brecht, Tivinga Carrar Xanimê ye.

Hevalê wî dike ku bibêje, aya bilêt mane an ne, lê Tos pêşiya pirsê lê dibire, bi piyê wî digire û herdu bi lez berê xwe didine avahiya salona tiyatroyê. Tos di rê de didomîne:

- Rolekî piyesê dane min jî. Ez ê ji bilêtfroşê ber dêrî re

bibêjim: Ev hevalê min e. Bila ji rêza herî pêşîn ciyekî baş ji te re veqetîne. Ji bîr neke, piştî piyesê jî em ji xwe re biçine ciyekî romantîk û em ê li ser hunera tiyatroyê bipeyivin.

Ya rastî, Dewrêş ji kêfxweşiya vê hunermendiya hevalê xwe î Tos, li ser rêza pêşîn û ciyê xweş nafikire jî. Lewra ew dizane ku Brecht şanonivîsekî mezin e û rolgirtina di piyesên wî de hunermendiyê divê. Loma ji dilxweşiya xwe û vî hevalê xwe, bêyî ku zêde li ser bifikire, vedigere ser hevalê xwe û dibêje:

- Tişteki gelek û gelekî hêja ye. Pir baş bûye ku rolek dane te jî...

Tos, mîna leşgerekî serketî li ser piyê xwe li hevalê xwe vedigere û bi pişirîn dibêje:

- Lê ez ji te re bibêjim, ku bi ya rejîsor bûya wî cî ne dida min. De tu guhdar bike, ez ji te re ji serî de kat bikim... Tişteki seyr e! Çer ku min bihîst tişteki weha heye û dest bi provayê jî kirine, ez tavilê çûm. Ez çûm, min xwe havête bextê rejîsor ku rolekî bide min jî. Pêşiyê wî kir ku bibêje, na. «Bi daxawa» got. Lê piştî min jî dûrûdirêj jê re çêlî hunera tiyatroyê kir û min pê da zanîn ku ez ê ji heq rolê xwe derkevim, linekî nerm bû. Rejîsorekî zana bû. Ji min re digot: «Divê xwî û tevgerên qeşmer û maqûlekî li ba şanogerekî hebe. Şanogerekî baş, divê bikani be bigirî, bê sedem bikene... wusa ji dil bikene ku temaşegîr têdernexîne ew kenekî şanogerane ye...» Ez birakê te me, min jî lê vegerand û got: «Ez dikanim... ez dikanim mîna ehmeqekî bikenim û ez dikanim bigirîm jî.. Ku te bivê, anuha ez li ber çavên te jî bigirîm.» Dûre min serê xwe hinekî tewand û min mirina pîrika xwe hanî bîra xwe. Çi mirin bû Xwedê! Kûçikekî har bi wê girti bû. Piştî ku nexweşî lê azirî, ew jî liar bû. Kef û gilêz bi devê wê î bêdiran diket û weke dêlegureke li ber çêlan xwe davête ser merivan. Mîna anuha tê bîra min. Bavê min ew havêti bû paş deriyê oda me ya piçûk û derî li ser kilît kiri bû. Ez piçûkekî heftsale bûm wê çaxê. Ez diçûm ber pencerê, ji hêla derve de, di nava şîşên hesinî re bi dilşewatî min li wê dêlegura pîr dinêrî. Dêlegura ku ez ji piştî wê danediketim, ji hemêza wê dûrnediketim...

Hertim çend mewûj û nokên qelandî di ber pişta wê de peyda dibûn. Dema min devê xwe ber bi destê wê ji hev dikir, tavilê têdigêhîşt... Bi pişirîn: «Kurê kûçikan!» digot û tiştek dixiste devê min. Ji diya xwe pirtir min ji wê hez dikir. Anuha jî min nikanî bû ez nêzikê wê biçûyama. Bavê min di rocinê re nan davête ber wê. Nan dibêjim lê... tenê keriyek nanê tisî bû. De qeyê bavê min jî dixwest ew bimire û nemire... Wê devê xwe jî bi nan ne dikir. Ne ku devê wê î bêdiran nanê tisî ne digirt, an dilê wê ne diçûyê... ez dûre tégêhîştim, ji ber êş û azara xwe wê hay ji xwe tune bû. Şev û roj her kûrekûra wê bû. Ber bi roavakê dema tirêjên royê didan pencera oda me ya piçûk, ev kûrekûra wê bêtir berz û bilind dibû. Bavê min jî hertim danê êvarê palaseke reş ji derve de dikişande ber pencerê ku tarî bibe. Wê çaxê jî agir bi kezeba min diket û ez ji wan deverna dûrdiketim. Piştî çend rojan deng jê hat birîn û pîrika min miri bû. Di ser mirina wê re ewqas sal derbas bûne, lê rewşa wê ya wê rojê, mîna îro li ber çavên min e. Her gava ku ez bi bîr bînim, weha hêsir bi çavên min dikeve û ez dixwazim bi dengê bilind têra xwe bigirîm...

Li vir dîsa av bi çavên Tosê şanoger dikeve. Lê anuha herdu hevalbendan xwe gîhandine avahiya salona tiyatroyê. Di derbasbûna hundur de, bilêtfiroşê li ber derî bi dengê nizm tiştina ji Tos re dibêje. Tos jî bi bilêtfiroş dide zanîn ku ji bo hevalê wî ji rêza pêşîn ciyekî baş bideyê û zûzûka ji salonê derbasî hêla hundur dibe.

Bi qasî kişandina du cixaran wext dibuhure. Dûre weke hemû temaşegîran Dewrêş jî dikeve hundur, li rêza pêşîn li ciyekî xweş rûdine. Gelek nabuhure, lanpên salonê vêdisin û di pey re jî muzikek.

Piyas di nava ronahiyeke mirî de bi bergeheke weha vedibe. Di şevreşiyê buharê de kepireke piçûk dixuye. Di quncikekî oda vê kepirê de, ji wênexaça pîrozwer peykerekî reş î mezin heye. Jineke li dor salên çelî nan dipêjîne. Xortekî nûgîştî li ber pencerê şivedarekî masîgiriye rês dike.

Dewrêşê li rêza pêşîn rûniştî, baş bala xwe dide ser piyêsê. Kîsikekî bi dîwêr ve, textikekî herî piçûk jî bala wî dikêşîne.

Piştî ku çavên xwe li hemî dekorasyona hundurê vê oda piçûk digerîne, têdigêhîje ku ev kepireke masîgîran e. Dema ku dîaloga piyesê bi pîrseke jinika şanoger dest pê dike, ji nişka ve tiştê dikeve bîra Dewrêş. Aya di piyesê de navê hevalê wî çi bû? Heta demeke kurt jî ev pîrsa ha ji bîra wî naçe. Lê dûre di dilê xwe de: Xem nake, wexta ku derkeve ez ê bizani bim, dibêje û bê tewatî li bendî derketina hevalê xwe ye.

Deriyê kepirê lêdikeve, dilê Dewrêş dike gurpegurp ku ew ê hevalê wî be, lê na, yê ku dikeve hundur, li gor piyesê merivekî navsere û westiyayî ye. Piştî demekê keçeke ciwan li hêla hundur, li ber deriyê kepirê xuya dibe. Dewrêş di dilê xwe de: Ev jî keç e, dibêje û dîsa bi mereqdarî li bendî hevalê xwe ye. Her cara ku şanogerekî nû dikeve hundurê kepirê û li yê berê zêde dibe, bi dilpekîni çavên Dewrêş jî her li ser wan digere. Digere ku ew bibîne û bizani be ka hevalê wî di çi rolî de ye, û ji heq rolê xwe derdikeve an ne. Heta ku metranekî bisal û di pey re jî pîrejineke bi kincên reş dikevîne hundurê kepirê, çavên Dewrêş her li şanogerên nû digere. Ev mereqdariya ewqas lê zêde dibe ku tew bala wî ya li ser piyesê jî namîne.

Li dereke piyesê li paş deriyê kepirê pinepina dangan tê bihîstin. Dûre derî heta dawiyê vedibe. Sê jin destên wan li ser sîngên wan çep û rast dibin, bi gunehweşî dikevîne hundur û li hêlekê, li ber dîwêr radiwestin. Li pey wan jî du masîgîran cendek danîne ser darbesteke ji capûnekî sipî û di deriyê vekirî re derbasî hêla hundur dibin. Şanogerên masîgîr tev darbesta ji capûnê sipî, cendek li rasta sahnê, li pêş çavên hemû temaşegîrên salonê datînin û di nav xwe de li ser dikevîne galegalê ka kê kuştîye û çawa hatiye kuştin.

Cendekê ku li wir hatiye dirêjkirin, bi pêşmalekê jî hatiye nixumandin. Ango ji bilî du destên daketî, devereke mirî ne xuyaye. Weke ku ew şanogerên li wir nizanin bê kê kuştîye, temaşegîrên di salonê de jî nizanin bê ew kî ye û kê bi çi awayî kuştîye.

Piştî dîalokeke kurt lampên salonê vêdisin û çepeçepa destên temaşegîran dest pê dike. Ev jî dide xuyakirin ku dawiya

piyesê hat. Bêyî Dewrêş zêde li ser bifikire ku hevalê wî derneket, wî ne dît ku hevalê wî di çi rolê de bû û navê wî çi bû, ew jî li çepikan dixê.

Bi vê bextiyariya mêvanên xwe, şanoger jî di binê tîrêjên rengoreng de cot bi cot derdikevin sahnê, direvine hundur, dîsa vedigerin pêş temaşegîran û bi silavên hunermendane xwe li pêş mêvanên xwe xwar dikin. A wê çaxê çavên Dewrêş li hevalê wî dikeve. Ew dibîne ku di nava şanogeran de Tosê hevalê wî jî dibeze û ew jî tê xwe li pêş temaşegîran xwar dike.

***

Heta ku hemû temaşegîr derdikevin û diçin jî, Dewrêş li ber deriyê derketinê li bendî hevalê xwe î şanoger e. Dipê ku bi hev re biçine ciyekî romantîk. Di dawiya dawîn de bi hilke-hilk û kêfxweşî, hevalê wî derdikeve û tê. Bi hatina xwe re bi piyê Dewrêş digirê, vê carê jî berê wî ber bi ciyekî romantîk dike, bi hev re dimeşin û şanoger dîsa di rê de didomîne:

- Bibore, Dewrêş, dibêje, rejîsorê me pir kêfxweş bû bû. Gelek pîrozbahî jî girtin. Digot em ê biçine Fransayê jî. Ez loma hinekî derng ketim. Lê... te çawa dît, baş bû, ne wusa?

Dewrêş:

- Bi Xwedê ku tu rastiye bibêjî, bala min pir belav bû. Ez têngêhîştîm ku piyes jî li ser çi bû.

- Çawa, ezbenî? Qaşo jî rêza pêşîn jî min ji te re cî veqetandi bû. Baş e, de ka bibêje, ez ji heq rolê xwe derketim, an ne?

- Bi rastî jî ku tu rastiye bibêjî... malava, heta dawiya piyesê jî ev çavên min her li bendî te bûn. Min digot tu ê kengî derkevî.

- Rast e, rolê min rolekî dawiyê bû. Lê tevayiyê piyesê li ser min bû. Min dibihîst... di paş perdê de min dibihîst ku hemî jî çêlî min dikin. Çawa, ez rolê xwe xweş listim, ne wusa?

Mîna ku Dewrêş nikani be dîtina xwe, an jî tiştên di dilê xwe de rasterast bibêje, li hev digêrinê û dibê:

- Bi rastî jî... wek ku min got... min ne dît ku... ma tu di çi rolê de bûy?

- Te çawa ne dît malava! Tu bi xwe li rêza pêşîn rûniştî bûy. Divê te dîti be. Ji sedî sed te dîtiye... Îcar rolê min li min dihat, ne wusa?

Nola ku Dewrêş ji rêza pêşîn jî, ji hevalê xwe jî şerm kiri be, hinekî soromoro dibe û dibê:

- Bi rastî jî te çi dikir?... Ango di rolê xwe de...

- Min tiştek ne dikir. Lê rejîsor jî gelekî ji min hez kir, ha! Dûre jî hat destê me hemûyan şidand û pîrozbahî li me kir. Pir pesnê me dida. Rolê min, ji bo min tew jî astengî dernexist. Tê bîra min di destpêka provayê de jî, rejîsor li gelek hevalan hêrs dibû "wusa ne, a weha!" digot û xwe hêrs dikir. Lê dema ku prova dihat ser min û rolê min, bawer bike, astengeke herî piçûk jî derneket. Di prova cara duduyan de rejîsor ji min re got: Zêdetir jî pêwîst nake ku tu beşdarî provayê bibî. Rejîsorekî mezin e. Tavalê têdigêhîje ka meriv ê di çend caran de ji heq rolê xwe derkeve. Lê ez jî... min pir xweş kir, ne wusa?

Dewrêş dike ku bibêje, «Ez nizanîm û min tiştek jî ne dît.» lê ji bo xatirê rêza pêşîn û ciyê xweş nabêje. Serê xwe dixê ber xwe û weha dibê:

- Ez çi bibêjim...

Şanoger:

- Bibêje, ezbenî, bibêje. Tu çi dibêjî bibêje... ne ji bo hevaltiyê, lê ji bo Xwedê... ku ez bi kêrî rolê xwe ne hati bim, rasterast li ruyê min bibêje.

Dewrêş ji bo ku tiştekî li ser hevalê xwe û rolê wî bibêje, wan hemû şanogerên piyesê yek bi yek tîne bîra xwe, çavên xwe li ser ruyên wan hemûyan digerin, lê dîsa jî hevalê xwe di nav wan de nabîne. Ji bo ku li ber hevalê xwe şermesar dernekeve û tiştekî bibêje, pirseke weha dike:

- Di rol de navê te çi bû?

Li vir, Tos bi awayekî tinazker herdu destên xwe ber bi Dewrêş vedigirê û dibê:

- Ma ev jî pirs e! Mîna ku tew tu ne hatiye vê piyesê û te piyes ne dîtiye... Navê min... Juan bû navê min. Ji serî heta dawiyê jî herkesî çêlî min dikir. Ji xwe piyes li ser hebûna min

ava bû bû.

Bi hêviya ku ew ê êdî bikani be li ser piyes û rolê hevalê xwe ditinên xwe bibêje, rûkeniyeke nivçe li Dewrêş diyar di-be. Lê dîsa jî ji bo ku baş pê ewle bibe, tişteki weha dipirse:

- Na xwe ew miriyê ku masîgîran dabûn ser darbestê û ji newalê hanî bûn, tu bûy?

- A rihme li bavê te! Erê lê... ew ez bûm. Min rolê xwe xweş kir, ne wusa?

Dewrêş bi pişirîn:

- Malava, dibêje, tu jî giliyê xwe dikî... ma ez ê çawa bizani bim ku ew miriyê di binê pêşmalê de tu î? Ez ê çawa te nas bikim?

Bi van gotinên hevalê wî re nerihetiyekê dadigirê ser Tos, mîna ku ew hemî keda wî li avarê çû be, hinekî jî bi enirîn li Dewrêş vedigerîne û dibê:

- Ehnîqek bû. Dekoratorê me ehmeqekî serhişk bû. Min jê re got, pêşmalê navêje ser min, min bi pêşmalê nenuxumîne!... Min jê re got: Erê di rolê xwe de ez yekî mirî me, lê divê temaşegîr min bibînin... lê wî dîsa bi ya xwe kir û ew pêşmala havête ser ruyê min... firqûzê firqûz!...

Di riya wî ciyê romantîk de herdu heval heta demekê jî bêdeng dimeşin. Li derekê ev bêdengî bi pinepina şanoger tê birîn û di ber xwe de weha dibêje:

- Ango kesî ez nas ne kirim, erê...

Pirtûkên ku derketine

KEÇA KAPÎTAN

A. Pûşkın

roman

*

MIRINA KARMEND

A. Çêxov

kurteçîrok

*

ARDÛ

Ji kurteçîrokên gelêrî

Nivîsende: Hesenê Metê

*

TILÛRÊ BÊGANE

Redwanê Ali

çîrok

Pirtûkên dê derkevin

MERIVÊN REBEN

F. Dostoyevskî

roman

*

HERIMANDINA JIYANA KATHARINA BLUM

Heinrich Böll

roman

Adresa Xwestinê:

Weşanên Welat

c/o KFH, Box: 4088,

141 04 Huddinge/Sweden

WEŞANÊN WELAT

*“Li ser hertiştî an jî li ser tişteki
di nav sistemekê de
fikirîn
plankirin
bicihanîn...*

*Hêsanîyeke mezin
Rihetiyeke mezin
Bextiyariyeke mezin
û
Pêxapîneke mezin» e.*

FERÎT EDGÛ
-Ji Ders Notlari-

